

Antolojiya Çîrokên Kurmancên Başûr

Xelîl Duhokî

2011

Çapa yekem: Stokholm 1995 .Weşanên Nûdem
Çapa duyem û firihkirî: Istanbul 2011. Weşanên Avesta

PÊŞGOTIN

Hêja Ebdulreqîb Yosif dibêje: "Destnivîsa Bersîsê Abid, wesa xuya dike ku, Feqiyê Teyran 1307 - 1376 Z, yekem çîroknivîs bûye." (1) Lê yekem çîroka kurdî ya belavkirî, Fuadê Temo, di kovara Roja Kurda de, sala 1913 ê, belavkiriye û yekem çîrok jî li devera Badînan di sala 1960-an, di kovara Ronahî de - Hêja Hafîz Qazî diweşand - ji aliyê Salih Rişdî ve hatiye belavkirin. Lê edebiyat bi giştî û nemaze çîroka modêrin bi kurmanci ya jorî, li tevaya parçên Kurdistanê dagîrkirî di rewşek lawaz de bû. Bi tenê çend çîrokên Kamîran Bedirxan, Celadet Bedirxan, Osman Sebrî, Mistefa Ehmed Botî, Dr. Nûredîn Zaza, Qedrî Can û hindekên din hebûn ku ew jî di kovarên Hawar, Ronahî û Roja Nû (1932-1946) de diweşayan. Lê wan çî valayî pirr nekîr, çinku asteng û kospên mezin di rê ya wan de hebûn. Xwendin û nivîsîna kurdî qedexe bû û li şûnê bi erebî, farisî û turkî bû. Lewre wan nivîskaran xwe bi zehmetî û qorbaniya fêrî kurdî kirin û pîlan û nexşên dijminan şikandin û xebata xwe ber bi pêş de birin. Lê astenga mezin, li welatê me yê dagîrkirî, pîrsa hebûna sê alfabeyên kurdî ye. Çinku kurdên sovyeta kevin bi tîpên Rûsî, yên başûrê rojavayê Kurdistanê (Pişka Sûriyê), bakûrê Kurdistanê (Pişka Turkiyê) û kurdên Lubnanê bi tîpên latîne, yên rojhelatî Kurdistanê (Pişka Îranê) û başûrî Kurdistanê (Pişka Îraqê) jî bi tîpên erebî. Lewre hebûna alfabekê, gelek astenga dişkêne.

Li Kurdistanê başûr, devera Badînan, heta sala 1970 ê, pirr lawaz û paş de mayî bû. Sedemên vê çendê jî ew bûn ku, hemî dergehên bajarvanî û pêşketinê girtî bûn, xwendin û nivîsîn jî bi zimanê erebî bû. Tenha sala 1970- 1974 ê, bi kurdî bû, lê ew jî bi zaraveyê kurmanciya jêrî(soranî) bû. Piştî têkçûna şoreşa kurdî di sala 1975- ê de, ew jî bêserûber kirin. Ji ber van sedem û gelekên din jî, edebiyat bi giştî lawaz bû. Lewra pîraniya kesên xwedan behreka

edebî, berhemên xwe bi zimanê erebî diafirandin û hindekên kêmbi zimanê kurdî dinivîsandin. Belê; di rewşek hosan kambax de, dê çewa edebiyat pêşkeve?! Piştî sala 1970 ê, êdî dergehên xwendin û nivîsînê vebûn, lê wek min berê xuya kirî, ew jî bi kurmanciya jêrî bûn. Kovar, rojname, dezgehên belavkirin û çapkirinê li devera Badînan ne bûn, lê dîsan jî, di wan salan de, xortên kurmanç xwe berdane qada nivîsînê û bi wê rewşê çendîn nivîskarên kurd peyda bûn. Di destpêka sala 1972-ê de û heta niha çendîn kesan kurteçîrok belavkirin û hindek ji wan xwedan efrandin jî bûn, lê mixabin ew li ser nivîsînê berdewam nebûn, lewran vê antolojîyê ew himbêz nekirin. Her wesa, dibe ku çîroknivîsên din jî hebin û berhemên wan neketibine ber destên min, ez daxwaza lêborînê ji wan dikim. Lê dîsan evên berdewam jî, bi dirêjîya çendîn sala yek pirtûka çîrokan çap nekirin. Di van salên dawiyê de, gelek romanên kurd, li hemî aliyên Kurdistanê ronahî dîtîne û pirtûkxana kurdî xemlandîne. Mirov dibîne ku, astengên bizava edebiyata kurmançiya jorî gelek in û ev e jî dibine sedem ku hêdî pêş bikeve. Yekem pirtûka kurteçîrokan(2) li Kurdistana başûr, bi kurmançiya jorî, di sala 1972-ê de, ji aliyê nivîskar Elî Neqşebendî ve hate çapkirin û di sala 1979-ê de, Îbrahîm Selmanî pirtûka xwe gehande çapê, piştî hîngê her sal çendînen din jî karwan pêş de dibir. Dema yek kurteçîrokan destpêkê dixwîne û hindekên niha jî, dibîne ku bi zimanekê sist nivîsîne û kêmasiyên rêzmanê di nav rêzên wan de di mişene, gelek caran rengê rapora didin yan jî nesîhet û şîreta dikin. Ji aliyê form û naverokê ve, di lawaz û qels in, lê roj bi roj ber bi pêş de çûne û niha bi dehan çîrokan serketî hene. Babetên çîrokan pîrriya nivîskaran li dij sitem û zulma dijminan e, li dij derebeg û axa û piştewaniya cotkar û hejaran e û mirovê kurd hişyar dikin û berê wî didin xebat û xweragirtinê. Her wesa giriftarî û piroblimên rojane yên, jin û mêra, perwedekirina zarokan, jinrevandin û tolvêkirinê ne û daxwaza edaleta civakî û wekhevîya mirovî dikin. Ev pirtûke, bi tenê berhemên devera Badînan himbêz dike û pîrriya wan bi tîpên erebî ne. Nivîskaran çîrokan xwe ji min ra şandîne, yan min ji rojname, kovar û pirtûkên wan wergirtîne. Min berhemên wan xwendîne û ji her yekê çîrokek helbijartîye û wergerandiye tîpên latînî. Di çapa yekê de, berhemên gelek nivîskaran li ber dest nebûn, lewre di çapa duyê de, ez çendîn çîroknivîsên din jî, rêz dikî. Min li dîf destpêka wan rêz kirîne, ne ku li dîf nav û deng û hunerê nivîsîna wan. Ev berheme bi tenê pênasîn û antolojîyek e û min hêviye piştî derkitina pirtûkê, vekolînen zanistî li ser bêne nivîsîn û her yek li gor taqet, şîyan û efrandinên xwe yên hunerî bête sengandin.

Xelîl DUHOKÎ

Kurdistan/ Duhok 2009

1. Hesên Caf, çîroka nû ya kurdî, rûpel 24, çapxana Ela. Îraq 1979.
2. Mixabin ku min nikanî pirtûka Elî Neqşebendî peyda dikim.

1. ENWER MEHEMED TAHIR

Di sala 1949ê de, li gundê Êtîtê, nêzîk bajarê Duhokê ji dayik bûye. Serî, navî û berhevî li Duhokê xwendiyê û di sala 1974ê de, beşê kurdî li zanîngeha Bexdayê bi dawî aniye. Wî li destpêkê bi zimanê erebî dinivîsî û yekem çîroka xwe di sala 1967ê de belavkiriye. Paşan dest bi nivîsîna kurdî kiriye û yekem çîroka xwe di sala 1972ê de, di kovara Hîvî de- li Duhokê derdiket - belavkir. Gotarên rexneyî û nivîsînên xwe di kovar û rojnamên kurdî de belavkirîne, di fêstîvalên edebî de, li Kurdistanê başûr, beşdarîkiriye. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e.

Heta niha du pirtûk çapkirîne:

1. Ev çîroke bi dîmahî nehat, Kurdistanê başûr, 1983.
2. Çend gotarekê rexneyî, Kurdistanê başûr, 1988.

Her wesa berhemên wî yên amade ji bo çapê ev in:

1. Komeleka kurteçîrokan.
2. Komeleka çîrokên zarokan.

Niha jî li Kurdistanê başûr e.

EVRO JIVANÊ ME YE

– Kiçê sed cara eve min got û gote ve ez te nahêlim.

– Ne.. Ne.. Bi Xudê.

– Ya ullah seyda were neferê me tamam bûn.

Landovereka şeş neferî deh kes yê pal-palanê tê da diken wek zilkê şixatê milê wan yê dayne berêk.

– Dê bira cihê min bike te perasiyê min herîşandin.

– Hîn qelew bes bo cehenemê di başin.

– Ne bi Xudê dê cehenemê jî tijî ken cihên mirovên xirab nahêlin.

– Ax vê carê dîsa destê min dê di destê wê da benc bît. Lêv dê lerz in.

– Ha pêncşembê nehatî ez jivanê te mam.

– Iho xwîşka biray cihê birayê xo bike bêhna min çik bû.

Tirumbêl livî li hemî ciha ya Xudê ya Xews, çû ber perê asmana

" Ayet el kursî" xandin.

Şofê zelamekê stîr û zik veristî çend sala bi vê rêkê ve xelkê gunda dihînt û dibet bi hisêba gînikê genimî xelkê siyar diket.

– Seyda li me negire cihê te pîçkê yê berteng e çî bikeyn hemî xelkê gundan e divên bizivirine malê xo...

We digot, car û bara da bêjît.

– Kuro ho Ehmo... Heso cihê Seyday teng neken.

Tirumbêl ya dizelyê li rêkê, şofêrî deravê aşê axiftinê ne da kesê her qebe û mezinê di axvît.

– Çarêkekê bila mirov gîro bît neku belayek berê mirovî bêt.

- Sittar... Xudê me û hemî bisirmana ji bela parêzît

" Sebir ji rehmanî û ecele ji şeytanî" , pîremêrekî bi dengê bolebolî bi kux û tif mijek li qelîna xo da, kire temedî neferê tirumbêlê dwî dan ji dwîkêlê.

Ax ya va pîremêra her ev e.

- Şîr bi hemda xo dibîte mast, diviya destê xo bêxîte ser mengene û kilaçê tirumbêlê wekî berkê birîsyê bihajok, belê ji bîr kir ku" Maşê ji nîskê nizanît".

- Ha tu nehatî çavê min li rêkê req bû.

Min were nivêja êvarî ya bûrî. Dê werin da nivêja xo bikeyn malê dinyayê ne pê hinde mirov axretê ji bîra xo bibet.

Roj ji nîva asmanî ya xo xirandiye xarê.

– Ne bi Xudê ez zwiika hatim belê çi bikem ez gîro kirim.

– Kî dizanî min û te jivane?

– Kî xem û derdê me dizanî, kiçê ez berkê şitrencê bûm di destê wan da.

– Pêkenî didanê wê yê sipî û gewherî derketin.

Pencerek di dilê wê da vebû, girnijînek kete ser lêva wê.

- Babo, Xudê mala şofêrî avaket, ez bi lez im kê haj te heye

dengê te di nav vê gêleşokê da berze dibît. Dê çime ber dergehî... Teq... Teq...

– Kî ye?

– Ez im... Ez im!!

– Dergeh dê vebît ha... Hatî? Bi xêr hatî wekî roja spêdê dê helêt. Careka dî şofêrî kire qerebalix û ji xew û hizrê wê woş hişyar kir.

– Ev evraziye çendê rik e.

– Çend sal e nav û dil bo me nehêlan.

– Belê her siyarbîna hêstira baştîre.

Demê xaniyê gundî diyar bûn tirumbêl gehişte sermilê.

Bêhneka dirêj hilkêşa her wek çiyayê "Metîna" ser sîngê xo palday, diviya ser û çavê xo binêrî ne ku yê kok û tif dayî nebît, dilê wî bi rengê, awazek bi xo digot.

– Pêş hemî axiftina çi bêjmê.

Tirumbêl pêş bi gehte nav gundî rawesta, ya rasttir hinde mirovê biyanî rawestand.

– Pîsyar ji hemya kir" Pênas" jî xastin.

– Seyda te xêre tu li vêrê?

– Yê nizanî dilê seyday çi tê da ye dê vê pîsyarê ket, ji hemya nêzîktir bo vî gundî ez im.

Heta êk–êk pênasê wan xandin û ser û rengê wan di gel şiklê pênasê berawurd kirin, rojê û seetê xar û bezanê di gel êk fikir, ka kî dê kê hêlît!!

– Ax min jî diviya gîro nebim belê çi bikem.

Rehmet ji devê êk ji wan barî û bi toreyî got:" Dê herin dê."

Zarokê gundî hatine berahîka tirumbêlê hindek jivanî babê xo bûn ka çi bo hênaye!!

Şekrok... Tirumbêlê û pelewana ji bajêrî hîrane? Li nîva gundî tirumbêlê wexer bi dwîmahîk îna.

Hemî nefera selewat û dua bo şofêrî kirin ku bi selametî gehandine gundî.

Şofêrê me jî simbêlê xo badan û di bin lêva ve, wek mirovekê ji xo razî digot:

– Ez ne evro– duhî bûyme şofêr.

– Xalê Ehmed, eve pêş bîst sala şofêr e.

– Erê babo, gelek ji mêjeye li ser vê rêkê... Erê emrek e.

– Dê bira da biçime xarê heçku otî dabît, li nav tirumbêlê da pê wî ne dihatine ber. Serê kolana mala wê girt xo raxirand, hêş ne gehiştiye ber derazînkê.

– Seyda... Çû gelek ma li jivanê te tu nehatî.

Her wekî setleka ava sar bi serê wî da kirbît, kerr û lal bû û neaxift. Gund herwekî kavilekê hate pêş çav.

Ew war e belê ne ew buhar e. Her xanî, dar û berpê li pêş çava dizivirin, wek serleşkerê şkestî li cihê pê xo zivirî. Ew hîvî û omêdê wî her wekî xewnê nivro tîrş û belav bûn.

Serê rêka lê aloz bû, nezanî ka dê çewa zivirte wî cihê jê hatî.

2. XELÎL DUHOKÎ

Di sala 1951 ê de, li bajarê Duhokê, li Kurdistana başûr ji dayik bûye. Di sala 1970 ê de, dest bi nivîsîna helbestan kiriye û ya yekê di sala 1972 ê de, di rojnama Hewkarî de, belav kiriye.

Kurteçîrok û vekolînên edebî jî nivîsîne. Di piraniya aheng û fêstîvalan de, helbest pêşkêş kirîne û di rojname û kovarên kurdî de, çî li nav Kurdistanê û çî li derveyê Kurdistanê belav kirîne. Di sala 1973 ê de, bûye endamê Êketîya Nivîskarên Kurd. Endamê desteka rêvebera (redaksyon) çendîn kovarên kurdî bûye. Ji bo demekê, sernivîskarê kovara Berbangê û serokê Komela ;ivîskarên Kurd bûye li Swêdê. Endamê Êketîya Nivîskarên Swêdê ye. Endamê Sendîka Rojnamevanên Kurdistanê ye. Sala 1974 -1975 ê di radyoya şoreşê de, kar kiriye. Sala 1982 ê ji ber zulim û stema dijminî. Dîsan kehiştiye şoreşa kurdî. Lê piştî Enfalên Reş, neçar bûye xwe bigehîne welatê xerîbiyê, swêdê. Niha jî dîsan vegeryaye welatî û li wezaretê roşinbîrî şareza ye.

Heta niha ev pirtûkên jêrî çapkirîne:

- 1 . Te çî viya û min neanî. Dîwana helbestan, Kurdistana başûr 1982 . Bi tîpên erebî.
- 2 . Leheng. Li ser nivîsîn û wergerandina çîrokên kurdên bakur, ji tîpên latînî bo yêner ebî. Kurdistana başûr, 1983 . Bi tîpên erebî.
- 3 . Osman Sebrî, helbestvan û şoreşger. Kurdistana başûr, 1983 . Bi tîpên erebî.
- 4 . Gaziyek ji cerigê asiya. Dîwana helbestan, swêd1989. Bi tîpên latînî.
- 5 . Min digot û te vedigêra. Dîwana helbestan, swêd 1990. Bi tîpên latînî.
- 6 . Ragirtin. Dîwana helbestan, bi swêdî û kurdî, swêd 1990.
- 7 . Helbesta hevçerx ya kurdî. Bergê I, antolojî, swêd 1992. Bi tîpên latînî.
- 8 . Helbesta hevçerx ya kurdî. Bergê II, antolojî, swêd 1994. Bi tîpên latînî.
- 9 . Helbesta hevçerx ya kurdî. Bergê III, antolojî, swêd 1995. Bi tîpên latînî.
- 10 . Antolojiya çîroka nû ya kurmancên başûr. Swêd 1995. Bi tîpên latînî.
- 11 . Mirov û welat di helbestên Refîq Sabirî de. Swêd 1996. Bi tîpên latînî.
- 12 . Peyv û tablo daxivin. Swêd 1997. Bi tîpên latînî.
- 13 . Helbestvanê tepeser û hejaran, Letîf Helmet. Swêd 1998. Bi tîpên latînî.
- 14 . Qertelê ji bilindahyê ditirsîya. Laş Kilîntîng. Çîrok ji bo zarokan. Werger ji zimanê swêdî, 1999. Bi tîpên latînî.
- 15 . Lêopold. Laş Kilîntîng. Çîrok ji bo zarokan. Werger ji zimanê swêdî, 2000. Bi tîpên latînî.
- 16 . Du patolên befrê. Çîrok ji bo zarokan. Hîwa Qadir. Ji kurmanciya jêrî bo kurmanciya jorî. Swêd 2001. Bi tîpên latînî.
- 17 . Mereqa li ser Zirafê. Îngegird û Sven Zetterlund. Çîrok ji bo zarokan. Werger ji zimanê swêdî, 2001. Bi tîpên latînî.
- 18 . Mereqa li ser Fîlî. Îngegird û Sven Zetterlund. Çîrok ji bo zarokan. Werger ji zimanê swêdî, 2001. Bi tîpên latînî.
- 19 . Doktorê hemû tiştan dizane. Matis Rehnman. Çîrok ji bo zarokan. Werger ji zimanê swêdî, 2001. Bi tîpên latînî.
- 20 . Mereqa li ser Zirafê û Fîlî. Îngegird û Sven Zetterlund. Çîrok ji bo zarokan. Werger ji zimanê swêdî, 2007. Bi tîpên erebî.
- 21 . Helbesta hevçerx ya kurdî. Çapa duyê. Weşanên Deng. Diyarbekir 2007. Bi tîpên latînî.
- 22 . Çend stêrên geş di esmana helbesta nû ya kurdî de. Duhok 2008. Bi tîpên erebî.

NIHÊNÎ

Ne bes keçên gundî xewn bi bejin û çavên Xalidî ve didîtin, belku; jin jî di hizr û xeyala wî de, dirazan. Fatoyê jî, li gelek delîve û cihan, pesnê xweşikî û rewîştên wî yêner bilind dida. Carna jî, kela eşqê lê dida û neçar dikir ku, ji Eşşoyê re bêje:

- Keçê vî Xalidî dilê min heland û pirr cara mêvanê xewnên min e.

Her çend Eyşoyê mebesta wê dizanî, lê dîsan xwe tenegehand û serê xwe hejand:

- Wîî ... rebenê Fato, kîjan Xalid?

- Keçê dînê, ma çend Xalidên spehî û kilê çavan, di gundê me de hene. Xalidê cîranê me.

- Çêla avis! Tu xwedan mêrî û du zarokên te jî hene. Qey tu şerim nakî!

- Evîn şermê nizane. Keçê bawer bike, pirr caran, dema ez digel Hesûy cot dibim, hizir û xeyala min her li cem Xalidî ye û ji min ve, ew e min himbêz dike. Tirsra min jî ew e, dema li min xweş tê, ji nişkave hewar bikim: " Ax Xalido."

Ya rast jî ew bû. Gelek jinkên gundî diketine rewşa Fatoyê, lê ditirsan behis bikin.

Xalid, çend xortekî xweşik û lihevhatî bû, hind jî xwedan helwêstên camêrane bû. Lewre wî destê xwe dirêjî kîjan keçê kiriba, wê yekser bi mêrkirina wî, qayil biba.

Li dawiyê, wî jî mîna pîrrianiya xortên gundî, keçek ji xwe re xast. Govend û şahiyek mezin ji bo hate kirin. Her çend jinka wî, xweşik û bi dilî bû, çi giriftarî di navbera wan de nebûn û di bextiyariyek berfireh de bûn, lê dîsan, malbata wî û xelkê gundî jiyana wî têkdabûn û çi xweşî tê de nehêlabûn. Her roj diya wî jê re dîgo:

- Lawê min. Simbêlzerê min. Ev e çend sal in ku te jin anî û çi zarokên te çênebûn. Ma jin li dinê nemane! Da yekê ji te re bînin. Qurana te jî rê dide. Tu çira xwe bêdeng dikî?

Lê wî ji diya xwe û xelkê din jî re dîgo:

- Hêştan zûye. Paşî derdê du jina jî giran e. Em ê bi hêviya Xudê ve hêlin.

Ne malbat û ne jî gundî bi vê çendê zarî dibûn. Berdewam sîngê wî digirtin û pirr caran, diya wî peyvên nexweş jî, jê re digotin:

- Ma dibe tu îcax kor bî! Ev bira, pismam û mirovên te bi zarok in, tenê te xwe berdaye erdê û şirr kiriye! Ma qey jîkurta jina te, niviştîyek ji te re çê kiriye?

Van tehin û peyvan, karekî mezin li ser wî kir û neçar bû ji jinka xwe re bêje:

- Amînayê. Tu rewşê dibînî û ez naxwazim çi jina li ser te bînim. Lê mesele di dest min de nîne.

Ew dizane ku, çi ji destên wê nayê! Ew nikare li dijî vê çendê raweste, nemaze eger behane jî hebe. Ew nikare ji mêrê xwe re bêje: " Dibe sedem ji te be. Qey bîsta we zelama her li ser me ketiye?" Lewre rondikên wê li ser sîreta hatine xarê û bi dilekê şkestî bersiv da:

- Camêro! Malbata te zarokan dixwazin. Min jî neşiyaye, ji wan re peyda bikim. Hema Xudê çewa hezkiriye, wê wesa be.

Çend meh bi ser de çûn. Jê re keçek peyda kirin û dîsan bi kêf û şahî veguhaztin.

Hindek sal derbazbûn. Wê jî mîna ya berê çi zarok nebûn.

Ya berê dilxweş û ya nû posîde û xemgîn. Lê herduwan jî biha û senga xwe li cem Xalidî hebû. Çinku wî bawrî hebû ku, hemyan zarok divên. Ne bes wan, belku gelek jinkên gundî dixwazin, bi kêfî be jî, her yekê zarokek ji Xalidê delal hebe. Her ji ber hindê jî, dema Xalidî li nav dehlê giya didurî, Fatoyê xwe gehandê û bi lêva wî ve ma:

- Ez bi qurbana te bim. Ez gorî axa bin sola te bim. Bes carekê di gel min razê û bila min zarokek ji te hebe. Nexo ez

dê şet û dîn bim. Tenê carekê. Xudêwo! Tenê carekê.

Hindî Xalidî kir û nekir, wê bêhna wî berneda. Fato jî xweşik û kimax tejî bû. Laşê wê spî û memkan meydana sîngê wê dagirtî bû. Ew jî xort û xwîngerim bû. Bayê mêraniyê lê da û Fato di nav giyay de, qulipand. Dema Xalid sist bûy, Fatoyê bêhneka dirêj helkêşa û :

" Xudêwo! Çi xweş bû." got.

Her çend lawkê Fatoyê, kirêt û mîna babê xwe reşesmer bû, lê wê berdewam dîgo:

- Ev e Xalidê min yê biçûk e. Ev e kilê çavên min e. Ev e jîyan û hebûna min e.

Nîvroyekê, mamosteyê gundî Xalid di riya mizgeftê de dît. Silav jê wergirt û pirsiyara rewş û kawdanên wî kir:

- Erê birayê Xalid, ma hêştan te ji bo giriftariya xwe çi nekiriye? Ma qey te xwe nîşa diktorekê nedaye!?

- Mamosta hêştan Xudê hez nekiriye.
 - Amenna billah. Lê tu dikarî biçiyê cem diktorekê û li rewşa xwe û ya jinkên xwe jî bipirsî.
 - Çewan mamosta! Ma qey tu karî alîkariya min bikî? Ez dixwazim xwe nîşanî diktorekê bidim.
 - Belê; pirr baş e. Hema rojekê di gel min were bajarî û diktorên bispor û zîrek jî hene. Piştî çend rojeka, Xalidî karê xwe kir û digel mamostay, qesta bajarî kir. Temaşekirin, pirov û lêkolîn li ser rewşa wî destnîşan kirin. Paşan bi amadebûna mamostay, diktorî jê re go:
 - Birawo! Mixabin sedem ji te ye û tu nikarî zarokan çêkî.
 - Tu Xudê kî mamosta! Ji diktorî re bêje, bila baş temaşay kaxez û rewşa min bike. Neku xelet û sehwe be. Ez mirovekî saxlem im û çî nexweşî û derdên min jî nînin.
 - Belê; tu saxlemî. Lê sedem ji te ye û çî zehmetê bo xwe û malê çê neke. Çî çare jî nînin. Ev e hezkirina Xudê ye û te bawerî pê heye.
 Xalid bi dilê şkestî vegeriya gundî. Her çend ne diviya diltengiya xwe xuya bike jî, lê dîsan di xem, hizir û xeyalan de winda bibû.
 Dîsan malbat li dor zivirîn û pîlana jinekê jê re deynan.
 Ew rewşa xwe ji hemî kesê baştir dizane. Lê çewan ji jinkan û malbatê re bêje. Xuya ye ew ê nekare serê xwe di nav gundiyan de rake û wê bi kêmasî temaşay wî bikin. Kesê ev kare nekiriye û nabe vê rastiyê xuya bike.
 - Nexêr, ez vê nihêniyê aşkera nakim û dê jineka din jî înim. Ma çî ziyar wê bi min bike ve. Mirovên wî dûrpêç kirin û jineka din jî, jê re anîn.
 Wî jî bi dilê şkestî û bi bêdengî, jiyar di gel her sê jinkên xwe dibûrand. Lê ne mirovên wî, ne her sê jinkên wî yên reben û êxsîr û ne jî Fatoya Xalidê biçûk mezin dikir, dizanîn ku, Xalidê mezin nikare zarokan çêke. Bi tenê mamostayê gundî, ew nihêniye dizanî. Wî jî di kûratiya dilê xwe de veşarti bû...

3. SERFERAZ ELÎ NEQŞEBENDÎ

Di sala 1952ê de, li gundê Bamernê, qeza Amêdiyê ji dayik bûye. Di sala 1980 ê de pişka rêvebirin û aboriyê li zanîngeha Silêmaniyê bi dawî aniye. Di sala 1970 ê de dest bi nivîsînê kiriye û berhemên xwe di rojname û kovarên kurdî de belav kirîne û di fêstîvalên edebî de jî, li Kurdistanê başûr beşdarî kiriye. Endama Yeketiya Nivîskarên Kurd e.

Heta niha ev pirtûkên jêrî çap kirîne:

1. Dilînî. Heyranokên folklorî.
2. Ez hebûm û tu ne, komeleka kurteçîrokan.
3. Pîr û vala, komeleka kurteçîrokan.

Niha jî li Kurdistanê başûr e.

HEFT ÎŞYÊN TIRÎ...

Guhên xo veçînîn, kanê çî pêjin nahên..? Li ser desta, xo xişande nav rezê mêwa, îşiyên tirî dikirine koşa xo, ev e sê... ev e çar û pênc..
Vêt heft îşiya bi lez biçînît ji bo heft zaroka...

Hizra wê çû şkeftê û bi rêza bera ewa avakirî û heta serê kevrî vê da çû." Ne .. min başê nijinî, zarok nikarin derkevin.. Xudê biket nekene girî û leşkerî bi xo nehesînin, ne.. ne.. cihekê berpeniye û kes hizra wêrê naket.. Xudê tu biparêzî heta ez digehimê..

"Bi destê lerizî hindêk tilî havêtine devê xo yê zuha, berik ne digehişt ber didana bikevît, ev e du roje çî ne xarî..." Ax heke babê zaroka maba, noke da me derbazket û destê leşkerê dagîrker ne digehişt me. Xudê ez dê çewa van zaroka parêzim û dê kî ve bem.?!".

Berê xo da wê nihala dibin rezî da, rêk û rêk çavêt xo veguhaztin heta gundî, hêj swîlyên dwîkêlê yê ji kavile xaniya diçin. Çavên xo pitir zilkirin, kir û nekir neşiya xaniyê xo bibînît. Êvar e û dwîkêl e û çavêt wê sehnaken...

Di hizrê xo da xeware bû. Çavêt xo niqandin, mezela wê ya êkane, lîwank, darê meşkê, kuç û doşk, goskê avê li ser berbankî, landika kurkî û kotana berxa û ... hemî li ber çava bûn... Dilê wê kelfî, pêleka rondika bi ser rûya da hate xarê... Hind posîde bibû mirovî digot, jîyê wê şîst salin, ne ku sih sal...

Denge dengê hatê, hizrê wê îrane serî. Bêhna xo çikkir, deng nêzîktir lêhat. Hêdî serê xo bilind kir, ewin leşkerê Besîya ne yê li dûr rezî dizivirin, bo xişêna pêjanî û hatine nav mêwa... Dilqutkê Şemam girt. Ji tirsê da, xo bi axê ve nûsand. Hemî pirtên leşê wê digote axê min daîre, biparêze... Ya ji xo ye yê bi singên tivenga mêwa vediden, hêdî xo kêşa ber pêjanî belkî bikarît bazdet, li wêrê leşkerekê kire hewar:

- Werin ev e êk... Şemam rabûve da birevît, lê destê wî gehi?te keziyên wê yên ?ûr û li erdî da û tiveng di patkê ra kir. du leşkerên dî bezîn û çingilên wê kêşan. Wê bizav dikir xo ji axê ne bizdînît. Da ber quntaxên tivenga û kê?a û lingên wê didîf ra dixiryan, heçku pate ne. Îşiyên tirî di kû?ê da perçiqîn û bûne sîlma ne...! Gehande ser lêva rêkê. Efserekê postal sor û serûçav reş û girê kose yê rawestayê. Tirumbêleka zîl ya leşkerî ya tijî jin û zarok li ser rêkê bû. Ji ber girî û nalînên wan, wexte tirumbêl biteqît. Şemam wekî komeka kincira bi ber pênerî dada. Efserî destê xo da desmala wê ya sor û kesk û bi pirçê ve rakire ji pêve û gotê:
 - Te xo li kîj kunê veşartibû ciwanê?! Şemamê xo havêjte ser pêlavên wî û gotê:
 - Ez gorî te me, bila min biben lê zarokên min yê di şkeftê ve dibendî ne. Min derê şkeftê yê bi bera nijinî. Hawar diasêne wan jî bînin. Şemamê eve hemî bi girî û zêmar ve got. Efser li muxtarê gundî zivirî û got:
 - Eve çî dibêjît.? Ewî jî bi zimanê erebî têgehand. Efserî kire kenî, careka dî destê xo da pirça wê û rakire ve û destê xo da rûyê wê û givaşt:
 - Canê ev e pîlaneka nû ye.. Kêgotiye te we bêje.?! Şemamê serê xo da paş û gotê:
 - Şerm e bênamûs, nê em êxsîrîn. Efser tenegehişt. Tepeka bi henek ve li sîngê Şemamê da. Şemam tijî kîn bû. Bo misteka xuhê û velerzî, tijî devê xo tif kir û kire navçavên wî. Efser tore bû û destê da paş û zilehek lê da û palkirî û got:
 - Pavêjin nav yên dî. Şemamê hind xo dît bilind bû û kete di nav tirumbêlê da. Rabû ve û destên xo dane stûnên asinî û gazî kire muxtarî:
 - Bila bo xatira Xudê bît tu zimanê wî dizanî, têbigehîne. Zarokên min heftin, yê di şkeftêve. Dê vê bo rêya Xudê bike, nê em xwîn û got?tekîn.! Muxtarî serê xo şûrkir û çavên xo

nizimkirine axê bêdeng ma. Şemamê gotê:

- Hey ceşê kurê kerî. Te ji serşûryê pêvetir çî mifa ji van girtiye. Tu jî dêgehî sizayê xo, lê bi roja xo. Pêrejinekê di kujyê tirumbêlê da xo kom kiribû li Şemamê heyband:

- Dê rûne bi reşê, noke dête kujin. Bê ol in. Rûne çî ji me nahêt, ya Xudê hezkirî bila ew bît. Em bêkesîn, bêsemyan û bêxudan in. Rondikên wê bi ser çermê çirmisî da hatine xarê...

- Ne pîrê, heft zarokên min dibendî ne dibin kevra ve, dê mirin. Nexêr pîrê ev zulme gelek e: Çewa Xudê razî dibît, niza?!?

- Rûha pîra xo. Bila zarokên te li wêrê bin. Heke nederketin jî, dê li ser axa xo û di şkefta xo ve mirin, heke derketin jî semyan Xudê ye. Nê dê her me kujin. Destê xo da çingilê zarokêkê:

- Eve nevyê mine. Ma bo çiyê, bo kuştinê ye... Xuzî niho bi xo li ber betenekê maba, belkî Xudêye nekiriba û rojekê tola me vekiriba...!

Agirê dilê Şemamê navemirît, hemî giyanê wê yê li dûr şkeftê dizivirît." Ax yêbiçîk ji nû bi piya diçît, heke derkeftin dêdehbe xun. Ne, birayê wan Azad yê bispor e. Xwîşka wan Ronak ya başe dê çavê xo dene êkûdu... Ax deyka hewe nemînît, min diviya tirî ji hewe ra bînim, hûn zuha bibûn ji birsa da. wey kezeba min sot...?!?

Tirumbêl bi rêket. Zurmêna giriyêmezî û biçîka têkel dibît. Semfonyeka girî davyê, kevra şeq diket. Çiya dilerzînît. Dehbe û teyra digirînît û ava kaniya dirawestînît. Tinê dilê van zalima mûyekê ji cihê xo na livînît. Karwanê leşkerî dakeft û nişîv bû... Dengê Şemamê di nav denga ra, nirêna şêrê birîndar e li dol û nihala deng vedet. Destên xo li stûnên tirumbêlêşidandin û qîjand:

- Hawar çiyayêbilind, te emanet heft zarokên bêdesthelat, jêra bibe dayik û bab. Hawar darberûyê, jêra bibe semyan û nan. Hawar ava gelî, min sêwî ji bo te hêlan. Ho dehbe û hirçên dola, we emanet ho kewên rubad û pezêkûvî, min zarokên delal ji bo we hêlan. Şemam digel gêleşûka êxsîra li zîndana Selamiyê ve ma. Birs, eşkence, lêdan û berhingarî namûsê hemî dîtîn. Kevza xema dilê wê gewland, lê her dikire kenî û digot:

- Heft in, heft... Êvarekê digel hevalên wê kirine di piştî tirumbêla da û inane ordîgayê Cejnekan li bajêrê Hevlêrê, daqutane nav stirî û tozê. Hemî ditirsan û ji birsa digiryan. Tinê şemamê dikire kenî û digot:

- Heftin, heft...

Çavên Şemamê li Cêjnekan niqyan û giyanê wê ji leşî derket. Kes neşîya wî giyanî bendî ket û nehêlît rêka çiyay bigirît û li dûr zarokên bêkes û bendî bizivirît...! Leşê Şemamê req bû, hêş girnijîn li ser rûya ya diyar bû. Tibil req bûn. Heft tibil dîvekirî bûn û sê dimiçyay. Her heft tibil bûne ber... bi mirinê jî digot:

- Heft in, heft...

4. SEGVAN XELÎL HÎDAYET

Di sala 1953ê de li bajarê Zaxoyêji dayik bûye. Di sala 1979ê de bawernama dixtoriyê wergirtiye. Her ji sala 1970ê û vir de dest bi nivîsînê kiriye û berhemên xwe di rojname û kovarên kurdî de belav kirîne. Bi zimanê erebî û kurdî dinivîse. komeleka kurteçîroka bi navê Wênên Revok ji bo çapê amade kiriye. Niha jî li bajarê Duhokê dixtoriyê dike.

EWÊ DAWIYA WÎ XUYA

Ew mirov e û ji kete kesan e, ev e ji bo wî ne pesinkirine. Dîsan ji wî ra xemek mezin e ku wî ketekes bibînin. Mirovekî bi hêz e, lê ne xwegirtiye. Dînemêr e, lê ne mêr e! Ewî ji dil û can divê ku xelk wekî kelheka bilind û dêrîn binêrinê, bila ew kelhe ji berên hişkbe!

Hizra wî ew e ku bi hêz û behreya xwe dikare cîhanê biguhure, lê ev cihê gomanê ye, çinku ew kese nikare xwe biguhure, evca çawan dê cîhanekê tevde guhure. Li ser vê yekê ra, ew li şûna ku xwe biguhure daku digel cîhanê bigunce, dixebite daku cîhan biguhure û digel wî biguncê. Lê çinku ew wesa têdigehe ku guhurîna wî bi xwe asantir û bihaviltire, lewra ew mirov e rû dike bi cihanîna vê ramanê bi hemî hêz, jîrî û tundiya xwe, heta eger çend bibin qurban jî, lê ne qurbanî û azarên wî bi xwe bin. Dema ew di bidestxistina vê mebestê de sernekeve, wate guhurîna cîhanekê, ev encame jî aşkeraye, çinku wê gavê hîç çaxek ji bo çareka dîn namîne û delîve berteng dibe, mîna guhurîna wî kesî bi xwe, eger ew bi xwe jî vêguhurîne bixwaze. Bi vê boçûnê wênê dawî xuya dibe. Di navbera du hevdijên ku çî caran li hev nehatin, cîhaneka taybetî û berteng xwediyê xweperêsi, zûriyê û cîhaneka din ya mezin û berîn ewa gişt xelk lê dibin xwedî peyda dibe. Serencam ev e: Nimana yek ji herduyan e, ew yeke jî, bêgoman ne cîhana min û te ye!...

5. ÎBRAHÎM SELMAN

Di sala 1952ê de, li bajarê Duhokê ji dayik bûye. Serî, navî ûberhevî li wêrê xwendiyê û di sala 1976ê de, beşê dirama yê li zanîngeha Bexdayê bi dawî aniye. Di sala 1972ê de, dest bi nivîsîna kurteçîrokan kiriye û di rojname û kovarên kurdî de belav kirîne û di fêstîvalên edebî de jî, li Kurdistana başûr beşdarî kiriye. Her wesa ew ekter(artîst) û derhîner e. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd bû. Di sala 1981ê de, ji ber terora faşiyên Îraqê reviyê û xwe gehandiye welatê Hollanda. Di sala 1985ê de, diktora bi teaterê li zanîngeha Amistêrdamê wergirtiye û paşê çendîn filmên sînemayê jî derhînane û beşdarî di wan de kiriye.

Heta niha ev pirtûkên jêrî çapkirîne:

1. Komir, komela kurteçîrokan. 1979, Kurdistana Başûr.
2. Lêbûk dê dastana Mem û Zînê guherînit, şanogerî.

Niha jî li Hollanda ye.

WEXEREK

Li ser rêkê rawesta, selka xo ya tirî dana, pišta xo rastkir. Destê xo bi tihêla xo ve nan.. Çavêt xo kirine kurîşk û serevraz berê xo da rêkê...

– Hê hêšta çenda may, ez dê kengî gehim? Li dûr xo zivirî û berê xo da cihekê da lê rwînît. Havîn e û kelekela germê ye... Leşê wê hindî sal yê bi serve çûyn, yê çirmisî. Lê xwîna wê ya zift e ji ber bayê çiyay û şîrê pezî û hemî şûl ûxarnêt nav gunda, ji birrîna çulî bo pezî û zad hazirkirinê. Selka xo helgirt û qesta bin darkajekê kir. Selka xo dana ber sîberê û berî pišta xo bi qurmê darê ve nît, berê xo dayê kanê çî benîşt pê ve nîne û heku zanî ya bê benîşte, rwînîşt

û pišta xo dayê û pêt xo dirêj kirin. Destê xo havête lewendiyê xo û xuha li ser enyê bûye çipik çipik, vemalî û destê xo da dersoka xo û wêvetir bir ji ser enya xo, hindek ba li xo kir, lê bayê darkaja germê zû dikujît. Tijî mêlakêt xo hînkatiya bayê tezî kir û berê xo da rêka tê ra hafî. Ne dişiya rezê xo bibînît ji ber dar û barêt ketîne ber çavêt wê û rezî...

– Heyho. heyho rezo...

Destê xo havête belgêt mêmê û berê xo da tirî di nav selka xo da. Tiliyêt tirî wekî zêrî zer zer dikirin, pê dihesya ku viyaneka mezin ya hey di mabeyna wê û tirî...

Bi ser selka xo dada û li ser milê çepê zivrî, dît ku rwîbarê di ber gundî ra diçît yê niv zuhay e...

– Heyho... heyho rwîbaro. Havîna zuha dibî û zivistana bûş diçî.

Hate bîrê heku bûye bwîk. Roja dehata wê zivistan bû, li ser hespê bwîkê diçû, hindek çipik ji ewra dihatine xarê, jinik û zelum yê siyar û peya digel serspiyê bi rê ve diçûn û stiran digotin, heku gehiştîne nêzikî gundî, zelum hatine berahîkê û bo qurpêna tivenga ji ser herdu laya.

Zelumêt digel wê û zelumêt ji gundî hatîne berahîkê. Wê rojê jî zivistan bû, rwîbar rabibû, taku ji rwîbarî derbaz bûn gelek nexoşî û zehmet dîtin...

Bîrhatin kitkit hatine bîrê. Şeva bwîkînyê li bin peryê.

Rwîbar û balav û serşîştin. Xemek kete di dilî da. Hate bîrê sala rwîbar bûşbûy û pezê gundî nîvek birî, heku zelama wê sermayê xo hêla bû bi kiras û derpêya û ketîne rwîbarê bûş, da zivrokêt wî nehêlin, peza ji nav diwariya wî xilasken, jinka jî li dîrê rwîbarî hindeka giriye... Hindeka hawariye, hindeka da rwîbarî da ku harî zelama, zivroka bikujin û pezê xo bihêlin. Her ew roj bû biçwîkê nexrî di zikî da xo amade dikir da karwanê jîna serbest bidete rê. Ew roj bû jan lê mişebûyn û ta ku bûye şev rwîbarî nêçîra xo kir. Şîmî û girî belavkir. Roja malxirabûna gundî, biçwîkê nexrî ronahiya lampa şeva tarî dît. Hate pêş çava, çewa giran bibû li ber dilê xelkî li nav gundî. Gelek cara bi ser jinka hel dibû heku digote êk:

– Dayê... roja pê wê bi gundê me ketî, me xêr nedît...

– Erê dayê, heku înay rwîbar ra bibû...

– Ka kurê wê dê çi xêr di enyê rabît

– Heh... roja bûy gund xirabkir...

Heku bi ser van suhbata heldibû da rêka xo guhrît û tijî çava rondik dibûn... Diviya li dîf serê xo biçît, hindî cihan hebît. Da çît bi ser hindekêt dî helbît û her çi cihê gehiştibayê, didît ew suhbet dikirin. Ji xemêt xo da kete nivîna û hêj biçwîkî jî çilkêt xo nebûrandîne... Mêrê wê rojekê du-sê tîrkêt bahîv, mewîj û gwîza tijî kirin û danane ser pišta hêstirê, piştî kortankirî û gotê: – Heyamekê dê çîne mala babê te, noke tu ya xerîb bûy...

Dengê xiştênê hate guha, li dîr xo zivirî çi ne dît.

– Hê... hê dinya malxirab, ka ew roj? Ka biçîkatî? Ka ? Hemî çûn, çûn ev e rojeka dirêj çû! Da ez rabim biçime mal, min kire direng, lê ma bibîte direng yan nebîte direng bo çi ye? Kî dê li hîviya min bît...? Rabûve û dersoka xo zivrandeve ser serê xo û şala pišta wê sist bibû, vekir û şidandeve û tiryê xo helgirt û dana ser milê xo û serevraz hajote rê. Diviya bikete girî heçku tişteke dilê wê digivêşît. Gehište nêzikî gundî û rawesta.

Heçku dengê gazîkiryê li ser milê xo zivirî, dît ku gorristana gundê wa êvare lê ya di xema werbûy, bêdengiyeka kerr e... Bomek jî ya li ser darekê li nav gorristanê, hime hima wê ye.

Tarî jî bi dilê xo ya perda xo divehînît çû bo ziyaretê mêrê xo.

– Da biçim sehekê lê bikem neku êdî neşem bibînim.

Gehište ser ziyaretî, selka xo ji ser milê xo îna xwarê, peçêt ketîne ziyaretî, çêkirin û rwînişte dev kêlya serî û enîska xo dana ser çûkê xo û destê xo yê miçandî dana bin guhê xo, wekî Goyînekê. Bîrhatinêt wê, digel ewê li hindavî kêlya wî rwîniştî, hatine bîrê, rondik bûne perde li ber çava. Zanî ku dinya sarbû. Çavêt xo vekirin..

Tarîstan e, tirs kete dilî.

– Pa eve çewa dişên her li vêre bin? Çewa sebra wan dihêt? Ma natirsin? Na westin ji razan û

nivistinê? Erê noke çi diken? Ev e min kire direng. Lê bo çi evro eza hosa me...

Heçku êdî kesê nabînim...

Destê xo li selka xo ya tirî da û ber bi ronahiyê lempa, ewêt ji gundî derdikevin çû. Heçku dizanî dê çite wexerekê... Dê xatira xo xazî ji hemî tişt, rezî, çemî, rwîbarî, mexelê pezî, pîrejinê gundî û gorristanê...

– Ax...

Hilingift. Selka tirî ji ser milî peşî û tirî rê. Bi tibilqutka li selkê gerya, destê wê kete ser hindek îşiyê tirî, hindek vêdan ûkirine selkê û helgirt da ku piştta xo rastket. Şirîqênî kete piştê, heçku bivrek vê ketî. Devê wê beşbû neşya bêhna xo bihelkêşt. Gavekê ma wesa... Hemî mirovê gundî hatine pêş çava. Hate bîrê heku li dwîf termê hevalê xo diçû, çavê zelama tijî rondik û zîmar di dilî da... Hindî viya ku ronahiyekê bibînî, lê hemî tişt di tariyê werbûn... Hizrek û xemek li nik peydabûn... Kurê wê ?! Noke çi diket? – Xuzî min zanîba ka tu çi dike dawo? Eve ez çûm. Xuzîkê min dê subehî li dev babê te bim. Belê tu?!...

6. NIZAR MEHEMED SEÎD

Di sala 1952ê de, li bajarê Duhokê ji dayik bûye. Serî, navî û berhevî li Duhokê xwendiyê û peymangeha mamostatiyê li bajarê Mûsil bi dawî aniye. Li sala 1973ê û vir de, dest bi nivîsînê kiriye. Ew li berahiyê rojnamevan bûye û paşî çîrok nivîsîne. Di sala 1978ê de, çîrokên xwe belav kirîne. Sala 1985ê, komeleka kurteçîrokan bi navê "Aş" çap kiriye. Di pîrraniya rojname û kovarên kurdî de, vekolîn û gotar belav kirîne. Mişe berhemên edebî, ji zimanê Ingilîzî wergerandîne yê kurdî. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e. Ev e du sale xwe gehandiye Holenda.

KURÊ KOLANA

Roj nivî nebûye hêj. Li nîveka bazarê bajêrî, zelamekê moyêt sipî li ser û rihêt wî, ser ji yê reş standîn, yê li derê dukaneka girtî ronîştîye.

Telîsekê xîçsor li ber singîye, tijî li ser hîr û mîrê firotinêne. Malxolyanê li gel xo dikir, destekê xo dilivlivand, mirovî dizanî eve kûrê çuyê.

Wesa yê melîl û damaye, mîna kewê mij pê da hatî.

Mirovek ji loqenta li beramber wî derkeft û qebe qest kirê, berê difna wî ya li asmanî, serê wî ji donî wesa yê di teyisî, kêç dê lê tehisin. Ser û sîmayê wî ne yê mirovê dirustin. Hindî şiyayî, wî girêkê li enya xo dayin. Bitlekê meyê, vê kunsiharê, serê xo yê ji berîka sakuyê wî derêxistî. Bi rex telîsî ve lingên wî di lertz in. Yê di nêrîte pakêtê cigara, şixarta û pîlê elemîrîka. Destê xo hilande cigara di devî da, qurmeka dirêj lê da û dengê xo bi reqî berda:

"Ho zelum li gel te me. Berê xo bide min. Diyare tu çi ezmana tênagehî! Eha heke te bi destên xo tîtina xo tehil nekî!! Min jî bo teye, çi ji min nakevîte avê".

Zelumê li ber tiştên xo rîniştî, çav lê badan û bi sarî got:

"Gurg ne di xema baranêye, nebûne rojek û du, hema di kîrê ra zirav dibî, bila di wêrê ra bi qetyê. Cehenem ne hinda germ e wekî jê dibêjin!".

"Dê vêca were qencyê li serreqê hosa bike".

"Qencyê. Qenciya çi?! Hatîme ber dergehê te... Min xazokî kiriye. Çi ye? Vê serê siharê tu maye bi lêva min ve, Hay hilo. Hay hilo. Qaç û qopê xo, jî pêş çavê me bibe, ev e ne cihê teye!".

"Diyar e tu gelekê ji xo raziyî, ma tu ji nû dizanî ev e ne cihê tuxmê wekî te ye? Erê tu di zanî

eva pišta te lê, dukana kê ye?!– Tila xo dirêj kire dukanê– Evêt dî jî tu xudana ji min çêtir dinasî, ne hewceye bo te bêjim. Heneka nizanin!"

Xudanê tišta serê wî yê serevraz bû seh dikire mêrkî. Ji nedil serê xo îna xar û çavêt tebiqî danane serêk, milhêba xo dana bin hizra ûhilavêtin.

Çi çarêt dî nedîtin, rabû tiştê xo kirine di telîsî da û bi nav milêt xo dada û rêka xo girt.

Li binê bazarî lingêt wî, evêt di şelekê pirtikî da, wê ve tir nebîr.

Ew tişt careka dî, raêxistine ser telîsî, şel û kalika têra xo, dol û nihâl dayine serêk, bi nav tozê dadan.

Ji wî ve tir, çend boyaxçiyek, li ser tenekêt xo rînitîne, hindeka şerenîxe digel pêlava, hindekêt dî şere deve û dijîna didene hev. Li hember wan çayxaneka di devî ra mirove, ya dilê xo radiket, şeqreqa pîla û peyvêt moyêt serî radiwestînin.

Zelamî çavêt xo ji çayxanê vekirin, wê ve tir havêtin û axînkek ji binê dilî kêşa:

"Ev rîbarê berê zelal, evroke, ji dîwê tumbêla reş e, mîna kura coka. Ew lewa ev e heyamekê dirêj e çerwanê li masiya hatiye têkdan!!".

Xweyê çayxanê, dest da merpîçê xo û di dilê xo da got:

"Heke ez bi vê rêkê, van mirova ne rateqînîm, ez bi çî rêkêt dî neşêmê. Hosa nebît, berpêt me xoş nabin, bela xo ji me ve naken! Ka da binêrme vê rêkê jî, dê Xudê çî lê ket".

Devê merpîçî givaşt, vizkêt avê toz ji rex û rûyêt zelamî rakir.

Îna rabû ser xo, kela mêraniyê lê da, hindî dengê wî serketî, li xudanê çayxanê xurî:

"Wel... Erê ma tu yê kureyî?! Te avahî di min nehêla, hema ez neşême hewe, ma hûn ji Xudê jî natirsîn?! Çi erdê min xo pêdada, ez rakirim. Hilo ev e ne cihê teye. Çima? Ez nizanîm!!".

Xweyê çayxanê xo bi serve nabet, pišta xo dayê û berê merpîçî da erdekê dî. Mirovî digot, xudanê tišta, dê wê ket ya kesê nekirî, lê ya pê mayî, telîsê xo rakir û rêka xo girt. Bi rê ve li ber dîwarekê rûnişt, da ku bêhna xo vedet. Dilê wî hindê tijî bûy, dê hemî tišta bêjît.

Hizrekê xo ji serî hilavêt, hindî hate xo, neşîya nebêjît, îna sehkirî esmanî û destekê xo bilindkir û got:

"Kes çî sera ji vî tevnî nabete der. Ez ténageh im. Erê ma tu nabêjî erdê minê berfireh e?! Pa kanê?! An tu min nabînî, Çawa kunmişk li min bûne qeyserî?!".

Rabûve û hêdî hêdî ber bi kolanêt bajêrî livî, di bin lêvlêvkave yê bo xo dibêjît:

"Estexfirella... Ya rebbî tu li min negirî... Ya rebbî pa her tu yê mezinî".

7. HESEN SILÊVANÎ

Di sala 1957ê de, li gundê Tirkîja, devera Silêvaneya, nêzîk bajarê zaxoyê, ji dayik bûye. Piştî têkçûna şoreşa kurdî di sala 1975ê de, li başûrê Kurdistanê, hukumeta faşîsta Îraqê gundên wan şewutandin û ereb anîne şwînê. Lewra ew ji neçarî ber bi bajarê Mûsilê çûn. Di sala 1975ê de, dest bi nivîsîna helbest û kurteçîrokan kiriye û di rojname û kovarên kurdî de belvkişîne. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e.

Heta niha ev berheme çapkirîne:

1. Hozanên Sava. Helbest 1991, Kurdistana başûr.
2. Balûlka Şekrê. Kurteçîrok 1994, swêd.

Ev berhemên jêrî jî, ji bo çapê amade ne:

1. Zarokê befrê, kurteçîrok.
2. Gulistan û şev, roman.
3. Belgêt dara evînê, helbest.
4. Çîrok û helbest, ji welatê Nêrgîza. Bi zimanê erebî.

Niha jî li Kurdistana başûr e.

BALOLKA ŞEKIRÊ

Bêhnek xweş ma bêdeng û di qulaç û dîwarêt şkefta tarî û bêhinteng fukrî. Heta tirs û tariyê xwe kirine êk û qesta wê kirin û rahêlanê. Êkser Heloka çar salî xwe avêt di danka deyka xwe da û serê xwe yê gijavij û berday hişk bi sîngê wê ve na:

– E... ez birsî me dayê. Min balolka şekirê divêt.

Babê wê yê bi rex ve lê heytand:

– Dê hiş be kiçê, ma noke demê hindê ye? Heloyê berda giryê û destê xwe bi çavê xwe ve nan û serê xwe li sîngê deyka xwe ve kir û bi hîvî berê xwe dayê, bi rondika digotê:

”Ez birsî me dayê.”Bê agir cerg û hinavêt deyka wê dihatin sotin li ber rondikê birsê û hejariya zaroka wê ya nazdar kirî.

– Helokê... Daygoriyê, bes bigirî û dilê me ne soje. Ev e ezê çim bo te balolka şekirê çêkim û înim û çî diqewmît bila biqewmît.

Mêrê wê kîskê tîtinê ji ber şîtka xwe îna derê û ma di pê xwe yê seqetê rastê fukrî. Sê sal di wê gavê da kuştin:

– Îsif hema kutanek e û nehêle kes nêzîk bit çêtir e? Ne şûla te ye... Xwe jê dûr bike... Belaye.

– Ez dizanim belaye û neyaryek e, lê bêhna min qet nahêt, demê ez vê gulla ne peqî hosa çiklandî li ber derê malê dibînim... ez dê li her...

– Îsif... Îsif.

– Ha ha Alya... te çî ye?

– Çavê te li kiçê bit ev e ezê çim! Dizanî ji axiftina wî bê wuce. Kes wek wî serreqiya wê nasnakit, lê di ser hindêra gotê:

– Dîna Xudê neçe... Neçe... ma te haj qîreqîra firokê seybara nîne... Nê li vêrê guhêt me kerr kirin.

– Ma tu min nasnakî Îsif? Axiftinê xwe di avê da bernede.

– Ma tu li mirina... eûzû billah...

Pîrejineka serspî û alek qurmiçî nêzîkî wê got:

– Rwîne xarê û neçe, kiça te her ji birsa namirît.

Pîremêrê tisbiyê reş di desta de jî gotê:

– Alya... navê Xudê bîne û nebe belakir... Hema tu derketî, dê firoke cihê me bînin û dê avêne şkeftê...

Alyayê herdu çavê Helokê maçîkirin û berê xwe da pîremêrî û bi ezmanekê req lê zivirand:

– Ne tirse sofî Elî, ne tirse, tu namirît... Hindî em xudanê xwe û hewe bîn, her dê halê me hosa bit... ma ne bes e jîna serşûriyê sofîyo?? Alya hêj ji biçûkatî zîrek û bi zefer bî... Digel babê xwe diçû çiyayê Bêxêrî û dar dibirrîn, girêdidan û dida piştê xwe û qesta malê dikir... Jinkê gundî jê hêbetî û mendehûş diman. Sehma wê ketibû dilê hemiya.

Kefîka serê xwe baş şidand... Lewendiyê xwe girêdan...

Dangê kirasê xwe li navtengê pêçan û bi xar ji derê şkeftê derket û qesta gundî kir. Êkterq ne dizanî ew ber û berzîrkê di rêka wê da çine û çî nînin. Çî xem ji stîrya ne dixar.

”Ma li ser darê dinyayê min kî dî heye, ji bilî te merggoriya min, Helokê...”Mîna xîsara buharê li ser rûyê gul û giyay, xuhdanê leşê wê û navçavê wê şil kiribûn... Car cara da bi destê xwe hindekê jê zuha ket û gelek caran jî bi lifka kevîna xwe... Hêj ji dûr ve dît, dwîkêl û temedîn yê bi ser gundî ve diçin... Bêhemd, ji nîva dilî axînkek rahêla.

Weyla li minê ezê... malê me jî sotin... newêroka bo me zîrek in. Emê destvala û bê çek...

Heyla Xudê hûn kuştin.

Pê xwe siviktir kirin... Çavê xwe ji gundî venekirin heta gehiştî... Xaniyê gundî yê serûbin bûn... Qwîte wan yê disojît... Terş û tewal yê di xwîna xwe ra digevizin... Qapkê Doşka û saçmê Topa tijî kolanê gundî ne... Bi dilê mirî û hinavê kuzirî û bi çavê girî hêdî hêdî qesta xaniyê xwe kir... Oda qwîti ya bi ser êk da hatiye xarê. Ew zirre karîte yê bûn çar-pênc ker.

Bagurdanê serbanî, li nîva hewşê qet qet e... Kentora wê ya bwîkînyê, mûşekê ya di erdî da biriye xarê... Hêj wesa bi kul û keser ya di xanyê xwe yê wêran kirî difukrît, ji dûr dengê firoka dilê wê quta... Bi pêt bêrih, ber bi kaniya jinika ya li milê rastê yê gundî beziya û xwe avêt ber kevrekê mezin. Du firoke dîtin, bi nizmî digel êk difirrîn... Dengê bêqam tîj jê dihat. Her li dûrê gundî dizivirrîn, paşî barê mirinê li kavilêt gundî reşandin û bi kêf xwe bilind kirin esmanî, wek du teyrê têrxwarî û qesta bingeha xwe kirin. Alya zivirîve gundî, li şûna cihê mûşekê çaleka çar-pênc gez fireh dît... Ya jê hatî, hema herdu destê xwe berî esmanî ve kirin û bi dengê bilind qêrkir:

"Xudê... bo xatira Qurana te ya pîroz, ew xêrê li ser dinyayê nebînîn, bi çi heq em bê kolk û xanî hêlayn? Ya Xudê tu heqê me feqîr û jara ji wan zalima bistînî... Ya Xudê... ya Xudê... Helokê dayê da bo te balolka şekirê çêkim..." Li qotîka şekirê gera, li amanêt bêrêz belavkirî dît.

Sifreka nanî tijî nan û dorik kirin. "Noke biçwîk hemî dibirsî ne, wek te Helokê, bila ew bi xêra te bixun.. ev nane têra hemyan heye!!" Rêka çarêkeke saetê nema bû da bigehte şkeftê, sê firokê dî li dol û nihala deng vedan û esman şilqandin. Alyayê kir xar da bigehî nihalê û xwe veşêrît, lê êkser êk bi dîf ket û xwe nizim kirê û di tuxîbêt urteka pênc sed gezî da, di dola hindav serê wê.... Her car da berekê raket û tê werkit, bê feyde... Piştî têr yarî pêkirîn û êciz bûy, devê Doşkê lêvekir û mêraniya xwe lê diyar kir... Leşê wê pirt pirt kir... Û qesta alê rojhelatê kir û herdukê dî jî rê ya wê girtin...

Qotîka şekirê li erdî riştî bû, xwîna sor digel têkel bibû, sifreka nanî wek xwe girêdayî mabû... Ji dûr ve dengê dihat û nêzîk dibû:

"Alya... Alya rewşa Umerpîra... te çi mal li min û xwe xirabkir... Êdî çewa dê hedara Helokê êt... Alya..."

Alya..." Ji dengê qêryêt jinka, Heloka nivistî ji xew rabû, gote hevala xwe Çinoyê:

"Noke dê deyka min hêt û dê balolka şekirê bo min înt..."

Ezê kim du qet, yek bo min û ya dî jî bo te, bilanê?"

8. SIDQÎ HIRORÎ

Di sala 1956ê de li gundê Hirorê ji dayik bûye. Serî, navî û berhevî li bajarê Mûsilê xwendiyê û di sala 1992ê de, xwendina rojnamevaniyê li Polonya yê bi dawî aniye. Di sala 1970ê de, dest bi nivîsînê kiriye û berhemûn xwe di rojname û kovarûn kurdî de belav kirîne. Yekemîn kurteçîroka xwe di sala 1977ê de, belav kiriye. Di sala 1983ê de, ji ber terora faşiyên Îraqê reviyê û gehîştîye rêzên şoreşa kurdî.

Heta niha ev berhemên jêrî çapkirîne:

1. Dîmenek ji çîroka jiyana min. Kurteçîrok, 1985.
2. Çend hozanên ne navkirî. Helbest, 1986.
3. Qereç û dilbr. Helbest, 1989.

Her wesa romanek bi navê (Kurê zinarê serbilind) ji bo çapê amadekiriye. Niha jî li Swêdê ye.

EVÎNA VEKUŞTÎ

Ez û ew bi hev re, di yek odê de dijîn, li welatekî Ewropaya rojhilat, di xaniyekî xwendekaran de ku têde keç û kur pevne ne. Tiştê li vî welatî ji me re baş peywendiyên civakî nêzîkî yên cem me ne. Mebesta min; mirov dikare li vir bi hêsanê dostaniyê bi xelkê re bike, bi taybetî xurtên biyanî yên wekî me bi keçên vî welatî, nemaze eger gencekî jêhatî û pirç reş be. Hevalê min Karwan ne bes xwendekarekî zîrek bû lê her weha ciwanekî bejin

bilind û bîst û sê salî bû. Keçên zankoyê ji dû wî venedibûn, her yekê dixwest pê re bide û bistîne lê beruvajî piraniya me wî pûte bi wan ne dida. Bi gotineke din rê li ber wan digirt li dema digote wan "min dezgirtiya xwe heye û dê bibe jina min." Bi rastî wî bi wê evîna xwe ya şaryayî ser li me û bi taybetî li min gêjkir û henekên xwe jî bi me, yên ku jinên me ne kurd in, dikirin. Tinazên xwe bi hindê dikirin ku jinên me zimanê me nizanin û kultura me nasnakî û her ji ber hindê jî nikarin, li gor gotina wî, me çî cara fêmbikin. Vê rexneya wî weke satoreke dev xweş dilê min dihincinî. Hê ez li enstîtuya zimanê polonî bûm, çîwar sala berî niha û hema min çend peyvekên polonî ji xwe re giritbûn, dema min keçeke çavşîna ewrupayî naskirî û bi dû ketim.

Çaxê ez nuke hizra xwe di hindê de dikim ez digehim wê rastiyê ku dibe min lezkiribe. Raste ew bi awayê xwe yê ewrupî hez ji min dike û ez jî weke xwe hez ji wê dikim.

Lê îro di jiyê xwe yê 30 salî de û dibe ev ji kartêkirina Karwanê jî be, ez hest bi hindê dikim ku evînî bi tenê ji min re bes nîne. Ez niha dixwazim ew qîza hez ji min dike min fêm jî bike. Dibe jî ev ji hindê dihêt ku min piraniya jiyê xwe li welatê xwe derbaskiriye û kultura me reh û rîşalên xwe di kûratiyên min de dahêlane û ez nikarim dev jê berdim û nikarim kultureke din bi hemû ve li ser xwe qebûlbikim û weha ruha berxwedanê li hember tiştê biyanî di nava min de xurtdibe. Li vir gotinên Karwanî weke tava geş rastiya xwe tîne pêş çavên min. Çimkî ji bona ku keçik min fêm bike divê kultura min jî nasbike û ji bo ku kultura min baş nasbike divê zimanê min jî bizanibe. Ne bes ev lê carna dûrtir jî diçe û pîrsa zarokan û paşeroja wan xuyadibe û ez dibêjim xwe " çilo dibe zaroyên min zimanê min nezanin?!" Her çende gotinên Karwanî dijwar û cergbir bûn lê kêmtir tişt min di nava xwe de hest bi hindê dikir ku rast bûn. Carekê bi xurtine kurd bi cirre çû û gote yekî ji wan ku jina wî ewrupî ye:

– Hey pa we gel û welat rizgarkir? Li welatî kes û kar û xizim û niyasên we dibêjin kurên me li derveyî welatî dixwînin û dê piştî timamkirina xwendina xwe bi zanîn û têgehiştinên xwe ve vegezin ve welatê xwe. Belê, ew li benda me ne ku em bi serbilindî biçin ve da ku ew jî bi me serbilind bibin. Ew nizanin ev xurte li vir mijûlî çî ne, nizanin ew mijûlî jiyaneke din in, ne bes xwe bi alkûhol û ketina dû keçan kuşt lê jinên ewrupayî jî anîn û zarok jê çêkîrin. Bi hindê jî bes nekîr û dev ji armanca hatina xwe bo derve, dev ji xwendina xwe berda. Ma qey hûn fihêt û şerim jî nakin. Hûn ji nav miletê xwe yê hejar û bindest dihên, li vir dibin kadir û şehreza û bo van civakên pêşkeftî û serbixwe ku pêwîstiya wan bi me tuneye kardikin li wî çaxê ku miletê me di taryatîyê de ye û tê tepeserkirin û ji her aliyekî ve dirbên jinavbir û qutbirîker dadiweşinê.

Min bi xwe çî rexneyek li ser gotinên wî nebû, dibe jî ji berku wan rexneyên wî di piraniyê de ji min nedigirt. Ew jî ji ber ku jina min ya ne kurd piçek zimanê min dizane û hewil dide xwe nêzî kultura min jî bike. We ya rast bivê, di nav me kurdan de, kes nabêje mastê min yê tirşe û ez jî naxwazim xwe di kirasê xeletiyê de bibînim, evca hindî ji min bihêt dê ji xwe re pinîbikim bona ku kêmaniyên min xuya nekin. Ez dizanim weha nebaş e û divê yê bisteh bim û xeletiya xwe destnîşanbikim û bibêjim ku ev çewtiya min e û xwe jê dûr bixim, lê...hema di navbera min û we de bimîne ez jî serhişkek im.

Wêneyê dezgirtiya Karwanî bi dîwarî ve li hindav textê wî yê nivistinê di mezelka wî de di xaniyê xwendekaran de daleqandî bû. Her bêhnêkê da mêzekitê û bêjît:

– Lo tênbide rûçikên wê yên sur û sipî, reşçavên wê yên mezin, zeviya pirça wê ya reş... lo baş hizra xwe di dêmê wê yê bêguneh de bike... nexêr keçê te nadim bi sed hezar keçên vî welatî! Li benda bêhinvedana havînê bû ku biçê welatî û li wê derê dezgirtiya xwe biveguhêze û paşî, piştî ku dibin jin û mîrên hevudu, wê bi xwe re bîne vî welatî bona ku ew jî bixwîne û weha dikarin nêzî hevudu û her pevre bin. Ya rast dilê gelek xurtên kurd li vê derê kete wê dîtî û pilana Karwanî. Karwanî wekir ku li cem piraniya gencên kurd, jineke kurd...veger bo welatî bûn peyvên rojane û ketin di hizirkirin û bizavê de ji bo bicîanîna wan. Lê hemû jî man li benda Karwanî ku ew pêngava yekem bavêje.

Havîn hat û Karwan çû welat û li berbû du mehan li wir bimîne, şahiya xwe bike û paşî bi wê

re bivegere ve vî welatî bo berdewbûnê li ser xwendina xwe. Wî di hizra xwe de weha danîbû ku pizîşkiyê bixwîne û paşî weku pizîşkekî li her parçeyeke Kurdistanê be akincîbibe û xizmeta xelkê xwe yê bindest û perîşan bike.

Agirê Karwanî kete bin piyên xurtine din jî û wan jî xwest wekî wî bikin. Hineka ji wan, her li ser babetê jinanînê ji welatî, kaxez ji malbatên xwe re şandin, xwestin dîtin û pêşniyazên wan bizanibin û hinek jî man li benda encamên hewildana Karwanî.

Hê mehek li ser çûna wî derbas nebibû li dema me ji nişkave dîtî ku Karwan vegeriya ve. Çirîseyê serên me girtin û em mendehoşkirin û têkşilqandin. Ne bes ji ber ku zû hat ve lê bêtir ji ber ku bi tena serê xwe, bê jin û navçav mon û dilşikestî zivî ve. Ne ew Karwanê caran e, ne girmijîn û axiftin û peyivîna caran e. Belê, gelek tiştên ciwan û bi jiyana di demê û reftar û kerekterê wî de weke xwe nemabûn geş û çirmisî bûn.

Pirsiyarên xwendekarên kurd yên ku ew nasdikir ji her aliyekî ve gihastine wî:

– Çima tu bi tenê hatiye ve? – Boçî tu weha xemgîn û bêdengî? – Jiber çî tu ho zû vegeryaye ve? – Dê rastiyê ji me re bibêje nê te bi vê bêdengiya xwe dil li me şewitand! Piştî heyamekî xweş ji xwevederkirinê ji hevalan û bêdengiyê Karwanî rastî ji me re got "Di partiya ku ez tê de endam jihevqetiyaneke çêbû. Babê keçikê jî ku di eynî partiyê de bû bi kurên xwe ve çû digel aliyê cudabûyî û ez mam digel yên kevin. Dibe hûn bawernekî lê her ji ber wê egerê bi tenê ku ez bi terefê wan re nînim xwe bi dijminê min dizane û her ji ber hindê jî wenekir keça wî şû bi min bike. Dostîniya xwe jî digel mala me qutkir. Belê, wisa bi hêsanî li cem me dibin dijminên hevudu. Ma ezê xwelî pêwer çî bikim? Keç revandin ne ji sexleta min e û ez wê nakim.

Keçik jî naxwaze bide sergotina babê xwe. Wilo û bi gotineke babê kiçê viyana me giha riyeke girtî.

Karwan pir li ber xwe ketibû û dema ev digot diyardibû ku di hundurê xwe de pir diêşiya. Îro dostê wî yê pir nêzîk bitlê vodkayê ye, kêf û kenî û laqirdî û dembûrandine bi keçên vî welatî û wî dil jî nemaye li ser xwendinê û bo zanîna we wî dev ji partiya xwe jî berdaye û dibêje "Ez neketibûm di partiyê de bona ku dijminatîyê xelkê xwe bikim lê ji bona ku xizmeta wan bikim û heke ew partî wê xizmetê neke û heke ji dest min neyê ez di riya wê partiyê de, di nav wê de wê xizmetê ji xelkê xwe re bikim ma boçî ye ez tê de dimînim."

9. KOVAN

Di sala 1953ê de, li gundê Êmînkê, nêzîk bajarê Duhokê, ji dayik bûye. Serî, navî û berhevî li gund û Duhokê xwendiyê û di sala 1977ê de, fakulta qanûnê li zanîngeh Bexdayê bi dawî aniye. Di sala 1978ê de, dest bi nivîsîna helbest û kurteçîrokan kiriye û di rojname û kovarên kurdî de, belavkirîne. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd bû li Kurdistana başûr. Di sala 1981ê de, ji ber terora faşiyên Îraqê revî û gehiştê rêzên şoreşa kurdî. Di sala 1983ê de, xwe gehande welatê Swêd.

Heta niha ev berhemên jêrî çapkirîne:

1. Lehyek ji azirîna dilê min. Helbest 1983.

2. Mirov û dozex. Kurteçîrok 1986.

Niha jî li Swêdê ye.

BEREF HEVALAN

Di nav mefrezê da, Simaîl yek ji wan tolazêt keşxeçî bû.

Destek şel û şepkê Şirnexî, şwîtkê nuqîç–nuqîç, cotek berpêka, du cemedaniyêt sor û paşî di ser van hemya ra, birnoyek navî digel sê rexta herdem mirada wî bûn. Belê pa jê ne dihat hemya bi carekê peydaket. Cara şel û şepik di nwî ban, dersok ya dirryay bû, yan da pêdivî

cotek berpêka bît. Ji bo tivenga birno, ew yê venay bû, ka dê kengî hêrişeka dijminî bi ser da êt, da bi xo tivengekê ji ser kelexekê raket.

Evroke teyrek bi per ve dê çîte di devê Simaîlî da. Ya êkê ji ber ku birayê wî destek şel û şepikêt piştpez yê nîwî, yê ji bajêrî bo hinartîn, ya du yê ji ber ku ha vê gavê û ha gavek dî, dê hêrişa dijminî êt û ew gelek yê bi hîviye ku, bi xo tivengekê ji ser kelexê serbazekî yan jî çasekê raket.

Pêşmergey karê xo yê kirî û çeperêt xo yêt asêkirîn.

Simaîlî reşaşbirnoyeka vê û rextekê dî jî yê tijî fîşek yê ji nîwî wergirtî. Karê wî di şerî da ew e ku, berevaniyê ji hevalêt xo yêt pêşî biket, belê pa demê dijmin dişkê, wî jî destwîr ya hey di hêrişê da beşdar bît, da rahêline dijminî heta ji deverê dikene derê.

Çavê pêşmerga hemyan yê li derê gelê, ka dê kengî tankê dijminî lê bi serkevin. Ji duhî were topbarankirin ne rawestayê, belê hêştê gelek dijwar nebûye. Simaîlî û çend hevalêt dî di çeperê xo da di rwîniştîne û yê behsî şerê berê diken. Hind gulê bû ku girgira tanka dijwar bû û her wesa şelka topa jî xurtir lêhat û dîtina dîtî li derê gelî bo toz û dîman. Riprippa dilê Simaîlî xurt bû û xuhê enya wî girt. Axiftinê hevala yêt tene bîrê demê behsî xo dikirin ka çewa stêrka xo li serbazê dijminî digirin û divezelînin. Ew yê di dilê xo da dibêjît:

”Ez jî dê vê carê bi stêrik berdeme... Da êdî bes heval bêjin:

”Fîşekê te bi tinê tozê dikin.”Bênekê mityê çeperêt pêşmerga nixaftin û hemî di bîn hilmayne. Dê bêjî agirê di nav hinavê wan da, bi lezin ka dê kengî dijmin nêzik bît da çeperêt pêşî destpêbiken.

Hêrişa dijminî ya dijwar e û her yê pêş ve têt, heta baş nêzik bûy û pêşmerga dane ber tewiya û li hemî rexa bo agir û qulîzên... Şer dem bo demî yê pêtir dijwar dibît.

Simaîlî heta noke zincîreka vala kirî. Noke çasekê yê, xo daye ber berekê û hema ranê wî yê diyare. Wî ya xo li ber venay û stêrka xo ya lê girtî û li jivane ku ew xo bilivlîvînt da ku şirqênê jê bînît. Hevalê bi rex ve yê nav li xo didet û bendêt mêraniyê dibêjît. Tezînk yê bi ser leşê Simaîlî ve diçin. Her di wê deravî da, Simaîlî ji hevalê bi rex xo ve pirsîyar kir, ka ew çi dibêjît demê ew nîşanê li çasekê digirît? Hevalê wî got:

”Ber bi cehenemê digel cihûrekê ka û ceha...”Hêştê wî axiftina xo bi dwîmahî neînay, Simaîlî celebê kêşa û got:

”Iha dê hosa be...”Dît kelexek girêl bû pişt berî.

Dengê pêşmergan yê ji hemî laya ve deng veddet... Qêrî û gazî û hewar, gelyê tijî kirî... Hind gulê bû, dengê pêşmergê pêşiyê diêt û yê dibêjin:

”Werin ne revin da ka û ceha bideyne hewe... Werin ne revin...”Dijmin şkest û pêşmerge ketine dwîf heta bi pişt gelî êxistîn. Êdî piştrast bûn ku neşên çi hêrişê dî biken, ji nîwî pêşmerge li kelexê dijminî zivirîn da tiveng û fîşeka raken. Simaîlî termê xo yê nîşankirî û dizanît keftiyê pişt kîj berî. Gelek lê negerya û dît. Kelex dev û dev yê ketiyê erdî. Destê xo kire destê wî, yê sar bû.

Tiveng ji destê wî kêşa û havête milê xo. Destê xo havête şitka wî, da wergêrît û rextê wî ji piştê biket, belê çewa ser û çavê wî dîtin, destê Simaîlî sar bû û pêt wî pêtî bûn û xo ji pê ve negirt. Li ber termî rwînişte ser çûkê xo. Tivenga wî careka dî kire di destî da. Bênekê ma li hindav rûyê wî, heta rondikê wî û xwîna termî têkel bûyn. Berî bihêlît, şel û şepikê xo ji ber xo kirin û havêtine ser kelexî û bi tenka kiras û derpêka reşaş di destekî da û şwîtik û rext di destê dî da, ew careka dî hîlbaskî betena çiyay bû... Ber bi hevalan...

10. Jaro Duhokî

Jaro Duhokî, hozanvan û çîroknivîs. Di sala 1978ê de, dest daye nivîsînê.

Sala 1959ê, li bajêrê Duhokê ji dayik bûye. Sala 1984 -1985 kulîja kargêrê û aborî li zankoya Mûsil bi dawî aniye û di heman sal da, bûye pêşmerge û heta noke yê berdewame.

Çar dîwanên hozana hene:

1. Sergûn 1987.
 2. Ragirtin 1988.
 3. Çaverê 1995.
 4. Hawkêşe 2007.
 5. Palê Pîşî, Roman 2001..
- Du komeple çîrok hene
6. Mercanê. Çîrok 2004.
 7. Şaha çaxî. Çîrok 2008.
- Niho li Duhokê akincî ye

Veciniqîn

Ew çend roje li hindav gerê û şûka xwe dihavête avê û zêrevaniya layê dî yê rûbarî diket. Gelek cara ji dûr ve ya dîtî û delîve bo peyda nebûye xwe nêzîk biket. Tîra xwe ya berdaye dilê wî û yê bûye dîlê xewnên xweş. Ew di dilê xwe da wek firîştê wê pesend diket û kesê nabînît hevrikiya ciwanî, bejin û bala wê biket.

Ji nişkekê ve, ji betenê hate xwarê bo nehalê û kulkê balaviyan. Mîna şereka mê sing bilind û nafteng zirav û kimax serincrakêş. Teşt û mencelik li ser serî ne û buxcîka cilka dî destî da ye. Bayê zozana yê li pirça wê didet û mîna elhûyekê ba difirît.

— Aha eve hat ya dilê min sotî û xew li min heram kirî. Çavên wî mane zil, Masiya hevîrê şûka wî xar û wî hajê ne. Lê xwe hişyar kir û şûka xwe kêşa û cihê xwe veguhast, qeremek helbjart û cihê xwe xwş kir û çavdêriya hatin û çûna wê kir.

Piştî agir helkirî û av germ kirî, di kulkê balaviyan da, karê serşûştinê kir.

Wî bi Xwedê dê serê xwe şût! Eger biçime ser çinarê dê baştir bînim? Lê neku êk min bibînît dê bîte fihêtî...! Biçime serê girî..? Dê gelek dûr kevim. Hema serê wê û hatin û çûna wê jî bibînim bese

Cihê xwe xwş kir û mîna nêçîrvanekê şehreza ka çewa nîşanê li nêçîrê digirît wesa wî nîşana xwe li kulkê balaviyan girt.

“Eha kiras û kurtekên reş danane ser keleka bera û dê avê xweş ket. Eha binkirask û êlek êxistin. Xwezî ji xêra Xwedê ra, serê min di navbera herdû hinaran da baye û min hêdî hêdî şerbeta jiyânê jê vexar ba. Eha derpê êxist.. Xwezî min zanîba deling û pêsîr çi reng in.. “ Dûkêl nema.. Seda sed agir xweş kir û rûnişte xwarê li ser berî, noke ew ber yê tezî û hilî ye. Xwezî ez ew berbame û ew di koşa min da baye û min bêhna behştê ji bin guhên wê helkêşaba û pirça wê, serûçavên min veşartban... Helim rabû ew du-sê tirarên avê li serê xwe kirin... Eha serê xwe sabon kir û kef da û bi şeyê darî pirçê şedket û ji qirêjê paqîş diket. Xwezî ez didankên wî şeyê ba me û jêhel û jor da min pirça wê hembêz kiriba. Eha lîfk terkir û sabon da. Xwezî ez ew lîfk ba me da sinûrên mêrgeha wê bi hêlêt kesk û sor ve têkive dem û daşên tiblên xwe li hemî ciha tumar kem, bê îzin û pasteport û zalgeh... Eha rabû û bi ava mayê xwe jarav ket... Xwezî ez ew ava tîn şîra dîmahîkê ba me, damin dubare hemî giyanê wê ramûsa ba...! Eha eve karê xwe kir û dê qesta malket. Nexêr bo min naqetît eve bo (dîtina çava û sotina hinava!) divêt ez bibînim û xwe bideme niyasîn, hêdî min hedar û xweragirî nema...

Qesta borî kir û bi lez derbas bû û rastewxwe beref kulkê balavîyan çû. Nêzîk bû, lerizî, zerbû, lê xwe bi wêrikir û devê xwe vekir da silav ket..

Veciniqî...! Derkeft ji deyka wî mezintir û bi çavekê ewirgirtî... Pişt û pişt zivirî û Xweziyên wî bi kevra ketin...!

11. SALIMÊ CASIM

Di sala 1961ê de, li gundê Bacilorê, ku dikeve bakûrê Bajarê Duhokê, ji dayik bûye. Serî, navî û berhevî li Duhokê bi dawî aniye û di sala 1982ê de, dest bi xwendina xwe li zanîngeha Berlînê kiriye û niha jî diktorayê bi zanista polîtîkî berhev dike. Di sala 1979ê de, dest bi nivîsîna çîrokan kiriye, di rojname û kovarên kurdî de belav kirîne.

Heta niha ev berheme gehandîne çapê:

1. Civîn. Kurteçîrok, 1984.
2. Mamê Rwîvî. Çîrok ji bo zarokan, 1985.

SIMBÊL

Xelkê gundê wî digotinê Misto. Li def hevalêt xo jî navê wî Mistê bû, li daîrê jî Mistefa bû. Misto yan Mistê yan jê Mistefa navekin û li bejneka kurt û li dêmekê xirr dihêne gotin. Ev bejne, ne bi wan nava ya bi nav û deng e, belkî bi qefteka simbêlêt reş û wekî şaxêt berrana di baday. Jiber hindê jî behra pêtir ji xelkî digotinê Mis... ê simbêl boq û bi wî navî gelek şanazî dikir. Belkî jiber hindê jî bû, ku li vî emrê ew niha tê da, serê wî kê m pîrt bibû yan jî jiber bejna wî ya qut. Her çewa bît, simbêlboq gelek xoştire ji bejna qut yan jî serê hoç. Mistoyê simbêlboq gelek hej simbêlêt xo dikir. Şev û roj ew mijwîlê sexbêrkirina wan bû. Li ser xatira wan jî hemî gavê şeyek û xodîkeka biçwîk di berîka wî da bûn. Hemî spêdehya wî zeyt û kilê reş di simbêlêt xo didan û car jî boyax dikirin û ne dihêla çi qusîrî bigehnê.

Hemî rojê pitpita Fata jina wî bû:

"Mala te Xudê avakirî, dê besse, nê te jiber van simbêla hay ji me kesê nîne..."

Ma ev simbêle bûne çi, tu spêdê heta êvarî badidey û reş dikey!" Heke êkê bi xirabî behsê simbêlêt wî kiriba, nexasime eger Fata jina wî ba, hîngê ew gelek aciz dibû û her car da bêjît: "Eve hizar cara min gote te, behsê simbêlêt min neke." Fatê dişiya behsê her tiştî û li her wextî biket, bes ev simbêlêt reş yê bo Mistoy ji her tiştî pîroztir, çi kes ne dibû bi xirabî behsê wan biket, çinku ev simbêle ji bo wî ji her xoşî û malê dinyayê bihatirin. Jiber hindê jî Mistoy her car digote jina xo:

"Simbêl yê zelamane û her kesê bê simbêl bît, li def min ew ne zelum e." Lê Fatê ew axiftin bi çi hisêb ne dikirin, çinku bes wê dizanî Mistefayê wê bayê çendêye û heke yê bê simbêl bît, bo wê çi ferqa wesa nîne.

– Lezê biken gelî biçwîka, rêka me ya dwîr e, me divêt em digel dehwtiya biçîne bwîkê.

Şeroyê kurê wî bersiv da:

– Erê babo, hema bes tu û simbêlêt xo di hazir bin, em hemî di hazirîn.

– Babo Şero, Xudê wekîle ez şerim dikem te digel xo bibeme dehwtê... Tu hindî zelamekê yê lê hafî. Ma tu nabînî Fero yê kurê mamê te, hemî salekê ji te mazintir e û evroke dehwtaya wî ye... Her roj ez yê dibêjime te, babo tu bes simbêlêt xo bitirraşe, nê tu yê bûye zelum.

– Ohoo, dîsa tu hatiye ser suhbeta simbêla.

– Erê ma tu nizanî min her gotiye ku zelumê bê simbêl, hema wek...

Di wê navbirê da, Fata jina wî hat û axiftina wî birî:

– Mala te Xudê avakirî, dê bela xo ji biçwîkî veke, hêj serê siharê ye û te dest bi çîra xo kireve.

– Çi min nakujît ji bilî vê jinê demê pišta eyalê xo digirît. Fatê tîra xo dana û çû. Lê Mistefa her yê li ser gazindêt xo berdewam e. Şêroy jî zanî çîr dirêj kirin digel babê, ya ji xoye ûnagehîte çî erda. Îna ew jî derkete derve.

Behzadî û Gulê, wê spêdê ji keyfêt dehvatê da, tirumbêl bi ava sabûnê wesa şuştibû ku hemî diteyisî.

Ev rêka Mûsilê li ber Mistoy bibû wekî qurçeka avê. Çi heyv nebûn heke ew du–sê cara neçîtê. Lê ev care ne wekî çî cara ye, dehwatera birazayê wî ye. Ew dê li vê dehwaterê hemî gundî, mirov û hevalêt xo bînît, jiber hindê jî, her çend deqîqeke carekê da bêjîte biçûka: "Zwî bin, lezê biken berî dinya gerim bibît da bigehîne bineciha xo." Berî tirumbêl bi rê bikevît, Mistê wekî her car navê Xudê îna û dua xastin ku wan ji belayêt dinyayê bi parêzît. Dema wî tirumbêl dihajot, yê bêhinfireh û li ser xo bo û lez nedikir, lê evroke ne wekî çî roja bû, lewra wî pîçekê bi lez dihajot. Jiber hindê jî bo pit–pita Fatê û her digot:

"Hêdî here , jiber van biçwîka lezê neke. Lez ya ne baş e." Lê Mistoy hind guhê xo ne dida Fatoyê, guhê wî pitir li ser Mehmed Arifê Cizîrî bû, yê ku stirana Lawukê Medenî digot. Berî ew bigehne Mûsilê, du tirumbêla li ser lêva cadê li êkûdu dabû. Wextê ew gehîştîne rasta wan, Fatê musecel vemirand û gotê:

"Mala te, hêdî here, ma tu nabînî çî li tirumbêla hatiye!" Wextê Mistoy herdu tirumbêl dîtîn, pêt wî sist bûn, her wekî xwîn tê neman, ji tirsê rihê, hemî bêdeng bûn. Paşî ji nişkêve Mistoy got:

– Kanê gula min. Dixtora min. Cihê te yê xoşe?" – Na wella babo cihê minê teng e, Şêroy ez bi dergehî ve hêlam.

– Şêro babo cihê gula min xoşke. Gula min zîrek e dê bîte dixtor.

Mistoy hind dît ku gehîştîne seytera Mûsilê. Sê tirumbêl li bera wan bûn. Piştî her sê çûyn, dora wan hat. Zelamekê req û hişk û reş hate bi nik wan ve. Wî zelumî qemîsekê tenik kiribû ber xo. Hindî wî xo diçemande di tirumbêla da, demanca wî ya diber layê rastê yê penterûnê wî ra, ji nivê pêtir ya ji derve bû. Wî serê xo bire dinav tirumbêlê da û kit–kite li serûçavêt wan nêrî, paşî gote Şêroy û Mistefay:

– Ka hewîyêt we û hûn dê kî ve çin? – Dê çîne Mûsil. Mistefay bersiva wî da.

– Dê bo çî çîne Mûsil. Hewe çî şûl li vêre heye? – Dehwata kurê birayê mine.

Wesa diyar bû ku serûberê wan bi dilê polîsî nebû. Piştî wî li herdu hewîya nêrî, ya Şêroy dayê û ya Mistefay ma di destê wî da. Pisyara nav û roja dayikbûnê û karê wî kir.

Paşî wî Mistefa ji tirumbêlê îna xarê.

– Eve ne defterxidma te ye? – Belê ezbenî çewa ne ya mine! – Ev resmê li ser vê defterê yê zêf e û tu yê bê simbêlî.

– Ezbenî ez wî wextî yê cihêl bûm û min simbêlêt xo ditirraşîn.

– Ne ez ji te bawer nakem. Ka were digel min.

Polîsî Mistefa da ber xo û bire di jor ve... Fatê û biçwîkêt xo gelek tirsîyan. Wê di dilê xo da got:

" Ez dizanim Misto hizib hizbanê diket û eve jî hemî xetayêt Reşoyê hevalê wî ne, bi şev û roj pist–pista wane û behsî hizba diken. Ax dayê Xudê neket kes bikevîte destê van kafirbaba." Rondik ji çavêt Gulê dihatin û kizgiryok ketbû di hefka wê da.

– Kurê min Şêro, ka dê here bi dwîf babê xo ra, eve çarêkek pêtire ew biriye di jora he ve.

Wella tişteke li ser babê te nîne...

Hêj Fatê axiftina xo bi dwîmahîk ne înay, Misto bi tinê ji wê jorê derket, ji kerba da, serûçavêt wî yê sor bûyn.

Gurrî ji navçava diçît. Defterxidme di destê wî yê çepê da bû û yê rastê jî bi devûlêvêt xo ve nabû. Mistoy hemî şanazî û mêraniya xo di wê jora li pişt xo ve hêlan û ber bi tirumbêla xo çû... Sê polîsêt kirêt li ber derê jorê dikenîn. Misto li tirumbêla xo suwar bû, bi lez zivirî û rêka Duhokê girte ber, bêt ku deng ji êkê bêt...

12. Hişyar Rêkanî

Hişyar Rêkanî, di roja 15ê îlûna 1961 ê, li gundê Sindor, nêzîk bajarê Duhokê ji dayik bûye. Li xwendîngê Mihabad û Birayetî li Duhokê xwendîye û li sala 1979 ê, ji amadeya çandîna Zaxo derçûye. Her li sala 1979 ê dest bi vehandîna helbestan kiriye û paşî çîrok nivîsîne û piştî serhildanê, wek nivîskar û rojnamevan kar kiriye. Ji sala 1980 ê û şûn da, wek pêşmerge, kadir, penaber û zîndaniyê siyasî, xizmeta doza kurdîniyê kiriye. Endamê Êketiya Nivîserên Kurd, Sendîkayên Rojnamevanên Kurdistanê û Cîhanê û Komkara zîndaniyên sîyasiyên Kurdistanê ye. Rêveberê Nivîsîna kovara Sîlavê ye.

Ji berhemên wî yê çap kirî:

- 1 - Komela helbestên (Roj) bi tîpên latînî, sala 1996 ê.
- 2 - Komela helbestên (Babelîsk) sirûd û stiran, sala 1997 ê.
- 3 - Pirtûka (Helbestek ji gotinên Barzaniyê nemir), sala 2002 ê.
- 4 - Komela helbestên (Roj), li sala 2006 ê ji weşanên Êketiya Nivîserên Kurd-Duhok.
- 5 - Komela kurteçîrokên (Pêla reş), ji layê Êketiya Nivîserên Kurd- Duhok.

Helawîstin

Qesta nav bajêrî kir û her gerya kes nedît. Cadên vala. Bêdengî, dergehên daêxistî. Li gelek dergehan da, lê kesê lênevekir. Li pişt xaniyekî ra borî. Dûkêl û agir jê diçûn û nivîşt û pirtûkên nîvsotî bijaley kolanêne û wî jî ka çî hatiye serî, mîna filmê sînemayê anî ber çavên xwe: Şivêdî çî nema bû şev rojê daîre.. Roj ber bi avabûnê ve diçû.. Esmen sor bû.. Tu dê bêjî xwîn ya riştiye çavên esmanî.. Şevê silavkire min.. Ronahîyeka kiz ji der ve kete ber çavên min.. Ez jî ber bi wê ronahîyê çûm.. Ez her çûm û ronahî nêzîk dibû.. Tako ez gehîştîm wê ronahîyê.. Çavên min bi mizgevtê kevnare ketin.. Min dengê xûndîna quranê bihîst.. Ez çûme mizgevtê.. Tenê pîremêrekê sofî li wêrêbû.. Ridêna wî wekû befirê ya spîbû.. Şelwalek û kirasek û êlekekê pizgirok û patekirî li ber bûn.. Ê quranek didestanda bû.. Piştî min silavkiryê û wî jî silava min wergirt û bi xêrhatina min kir, ez rûniştîm me pêk ve xwarineka sivik xwar.. Ê sofî pirsîyara min kir ka ez kîme û çawa ez li wêrê tişqlîme... Min jî xo bo pêşkêşîkir û min gotê:

"Mam her wekû ev mizgevtê tenê li vêrê û çî mal û mirov li vêrê nînin. Ez kesekê nabînim û ez çî dangan nabîsim. Ez çî ronahîyan nabînim. Wî jî bo min diyar kir ku ew mizgevtê ne tenê ye. Wêrê bajêreke û axînekê helkêşa û li pey daxwaza min wesa diyar kir ku hindî Xudênîyas mişe bûne... Mîrê ecneyan hindêk ecne hinartîne wî bajêrî hero du gunehkaran dihelawîsin û ew jî li nav bela wan da dikelin û terûhişk pêk ve disojin. Ê mercên ecneyan jî bê hijmar in, car dibêjin qedexê ye ji mal derkevin, tenê ji demjimêrê deh bo yazdê tene û kar nahêne kirin tako ew qutbiriya gunehkaran neynin û ji bilî mizgeftê deng û ronahî qedexê ne.

Ew jî tenê Mela. Û nabe kesek biçê xwendîgeh, mizgeft û kargehan. Û dibêjin yê guhê xo nede wan, sizaya wî qinaredane"

Min jî bo diyar kir ku her kesekê gunehkar dê sizayê xo li bin dunyayê wergire, ma ecneyan çi şul bi mirovane.

Demê min wegotiyê îstîxfar kêşa û gote min:

"Ecne pê ageh in. We nebêje!

Wesa diyar bû ew mela ye û ez jê pirsîm: "Ka çi rêvîng ne dîtine borî bin?"

Wî jî gote min:

"Hêj êvar bû çîwar genc hatibûn vêrê û digotin ku jêk bijale bûne û niza behsê ser karwanê xo dikir û devê xo digêra. Û li delîvekê ra hindê nobedarên kurê mîrê ecneyan diyar bûn... Min nezanî ka revîn yan girtin."

Çavên min bûne stêrêrok bi devê sofî ve û min wesa tê anîder ku ew her çîwar rêvîng seda sed Cengo, Şemo, Xiro û Şêro ne. Betra pê Cangîrî xo rakêşa bû wan jî. Ez li nav wan hizran da bûm û hindî ez hatime xo, xew bi çavên min neket. Xewa min veherimî. Car bo car tezînk bi leşê min da diçûne xwar û cirfêkê min xo dihilavêt. Ne herê tako bûye spêde ez nenivîstîm û spêde zû ez rabûm û min xatira xo ji sofî xwast û ez çûm.

"Oh eve çi hizr in ez dinijnim û diherêfim. Arêşa min ya mezin çarenivîsê hevalên min e. Ez çi bikem? Kû ve biçim? Bo çî da li gel Cangîrî ezmanê xo dirêji kem? Dê bila her xewn bi vê cîhanê ve dîtiban. Bila ez şiyabame ezmanê xo. Ne, ne. Pa heger ew xo bihijmêre çiya, dêw û mirovan pêşî û mêş! Û min û yê dî û ya dî û wan xo bêdeng kir, pa kî dê dara wî şkêne?"

Nexêr ez bêdadiyê qebûl nakem. Ez na xwazim li gel xo direwan bikem. Dê xo keme çira û xo sojim. Da ronahiyê bidem çan û rexên xo. Ya ji hemiyar baştir min rehên xo li nav wan da çandîne"

Her bi hizranda diçû û bîrhatin danîne bîra xo û digot:

"Baş bû ez ji wê daristana mar, dirinde, hirç û dehban rizgarbûm. Bi rastî demê çavên min vêketîn. Ez veciniqîm û mûyên serê min girij bûn.. Dilê min hizar awaz gotin.

Min rêna pişt xo. Demê ez li paş xo zivirîm. Dîsan ew dîmenê samnak û bi tirs kete ber çavên min. Lê baş bû xencera min diber şûtka min ra bû ji nû ez piştrastbûm.

Min da rêkê û min xo neberda erdî. Lê ez gelek caran helingftim û min gelek renc kêşan, lê ez bêhîvî nebûm. To dê bêjî ez qaremanê çîrokeka efsaneme.

Ez gehîştîm baniyeka berfîreh. Hindê helaneber ketine rêka min. Min diviya li ser wan helaneberan razem û çavên xo bidanîme ser hev. Pîçekê bêhna xo bidem. Demê min xo dirêjkirî min destê xo bire berekî da bidanîme bin serê xo. Kiloxeserek kete ber destê min.

Min ho berê xo dayê. Min çavên xo zilkin. Weku dînan ez rast rabûmeve. Ez mendehoş bûm û min ne da û nestand, ji nişkekê ve li navbera helananda min nehaleka kûr dît ya pirî kiloxeser û hesitîkên mirovan. Min da hizra xo ku eve ji qesta ev kiloxesere li vêrê nînin. Eve cihê mirinê ye. Nemanêye. Diyar e eve jî weku min hafîne vêrê û xwastîne binivîn û eve ya hatiye serî. Nexêr ez nanivim divêt bo xo li rêkekê bigerim û xo rizgar bikem."

Ji hizirên ser hatiya xo veciniqî demê berê wî bi hindê kavle xaniyan ketî û şunwarên kavlegundî dîtîn û da hizra xo û bo xo gote ve:

"Wesa diyar e yan kulbek ya li van rabûy, yan zordarek, herwekû sofî li mizgevtê gotiye min, mîrê ecneyan lê peyda bûye û hemû li nav agirê gunehên wan da kelandîne."

Lê nekire çi û her çû. Bi ser rêkekê helbû. Her du rexên rêkê darûbar, zevî û bîstanbûn.

Kaniyek kete rêka wî. Çû hindav kaniyê û daçemiya û hiçkên xo hildan û hindê tepên avê bi çavên xo dadan û av li devê xo werda û gewriya xo terkir. Bêhnvedaneka kurtkir. Bêhna wî veresiya û rabû ve û da rêkê û gehîşte perê bajêrekî û gote xo:

"Ya qenc ew e carê ez hevalên xo bibînim. Paşî kesê destên mêran negirtiye. Babê min gelek caran şîret li min kirîne û digote min: "Dîklê rojekê be û ne mirîşka hemû rojan. Û deng ji destekî nahê."

Demê gehîştiye nav bajêrî li pişt aşî zivirî û çavên wî bi sê kelexan ketin li kolaneka teng û dirêj bi qinaran ve helawîsitîne, destê xo dirêjikire xencera xo û ji pişt şûtka xo derêxist û ji kevlanî înader. Û bi destê xo girt û ya diteyise û çirîskên ji çavên wî dipeşin û yê dikete qêrî û gazî û gote wan:

"Bo min derkevin ey dizîkeran. Bese xwîna xelkî birêjin û bese xelkî talan biken. Bese xelkî bişelînin."

Hevalên wî li serê kolanê xo venûsandîne û çaverêne ka dê çi rûdan çêbibe. Dengê wî bihîstin lê xo bêdeng kirin, ew bîstek bû xo ji dava kurê mîrê ecneyan qurtalkirîrîn.

Demê ew ji her sê kelexan borî himhmek bihîst û li dor xo zivirî baş temaşay waran kir lê kes nedît. Ji dilek kel hêriş bire ser kelexan. Lê kelexan xo têwer kirin û li erdî gevizand. Û destê wî yê xencer tê da girt û nehêla livên jê bihêt.

Her çîwar hevalên wî hatine tana wî û ew nobedarên xo bi rengê kelexan xoya kirî dane ber daran tako rateqandîn.

Gotine hevdû: "Eve ne mişextî ye!"

Wî jî xo di wan werkir û got:

"Ez bawer nakem eve hûn bin, Cengo, Şemo, Xiro û Şêro!"

Cengoy gote wan:

"Bira hûn her sê bigehine wan nobedaran. Û kurê mîrê ecneyan jî xema min û mişextî" Dergehekê darî beramber wan kelexan bû. Her duwan milên xo kirine cot û li dergehê dan.

Tako ji binkirî û çûne jor û Cengoy got:

- Xo diyar biken ey xwînrêjên bêbext! Dê çawa li ber destên min rizgar bin. Ez kurê mîrê ecname dê hewe keme birrîm û helkêşim!!

Mişextî rabezî kurê mîrê ecneyan. Hinek ji Mişextî û êk ji wî. Piştî wî dana erdî û xencer dana ser hefka wî û bo bextbexta kurê mîrê ecneyan û got:

"Bextê we û yê Xudê. Ez kurê mîrê ecneyan nînim. Ne.. Ne. Ne. Ez mirov im...!!

Dê bixoy te gelekên dî bi van hîle û teşqela xapandîne. To mirov nînî... To gurgî li nav pîstê mirovan da. Eve me to kuştî tako geha mîrê ecneyan jî dihêt!!"

Cengoy jî dergehê zîndanê şkand û ew mirovên tê da hemû berdan û telîsê pare û zêran li pey xo rakêşa.

Mişextî jî werîsê qinarê bi lingên ewê xo kiriye kurê mîrê ecneyanive girê da û li pey xo raxîşand. Tako gehandîne ser cadê. Telîsê pare û zêran bi cadê werkir û pê ve lê geriyan. Û deng bilind bûn û yê nêzîk dibin:

"Mişextî. Mişextî. Dê rabe ji xew eve nîvro ye hêj me çi kar nekirîne. Ma to ji xewê çêbûy?!"

Cirfek bi Mişextî ket û ji xew rabû. Ew ware lê ne ew bihar. Çavên xo veperxandin û xewna xo bo dayika xo vegêra û dayika wî gotê:

"Xudê xêr bike day gorî. Here xewna xo bo melay bibêje, ew dê bote şirovebke!!"

- Dadê Siwaroy jî xewneka hosa dîtibû.

Dayika wî jî gotibû:

"Here xewna xo bo avê bibêje." Lê wî gotibû dayika xo: "Çendî avên cîhanê bihêne serêk nikarin rastiyeke veşêrin, heger Siwaro çûba bo avêjî gotiba. Ne av li xewna wî digehişt û ne masî li ezmanê wî digehiştin. Lewra ez jî dibêjim: Mela hemû pirtûkên xo têkvebiden nikarin tîrojkeka xewna min ron û şirove biken. Lewra ez dê xewna xo keme çîrok û dê bo hemû kesan vegêrim û veguhêzim!"

* Siwaro: Mebest jê çîroknivîs "Mihemed Selîm Siwarî" ye û çîroka kulfî.

* Cengo, Şemo, Xiro, Hekar: Ji sêzde siwarên Behdînan bûn û bi destên rijêma beis, sala 1985 ê, hatibûn sêdaredan.

13. MEHEMEDSELÎM SIWARÎ

Di sala 1951ên de, li gundê Siwarê, nêzîk bajarê Sersîngê ji dayik bûye. Serî, navî û berhevî li bajarê Mûsil xwendiyê û di sala 1977ê de, zanîngeh li Bexdayê bi dawî aniye. Yekem çîroka xwe di sala 1980 ê de belav kiriye.

Heta niha du pirtûkên kurteçîrokan çap kirîne:

1. Mizgînî, 1983.
2. Rêya Beranî, 1986.

Mişe çîrok di rojname û kovarên kurdî de belav kirîne û her wesa çîrokên wî hatîne wergerandin bo zimanê erebî. Niha jî li Bexdayê ye.

HINARA TIRŞ

Li ser nalîkê xo wergêra... Li ser qetka piştê, ma û di karîta fukrî... Evro li nik wî dinya ne dinya caran e...

Evro cara êkêye, nesaxiyê giyanê wî kiriye mêvanê nalîk û balîfkê. Demê Mihê çavên xo li ser êk helandîn, ekser çavêt wî bi nav çavêt deyka wî ketin... Wek roja li bin ewrî hinde cara diyar dibû û hinde cara jî berze dibû...

Heku deyka wî serê xo diîna hindav serî, xulk û dêmê wê jî, hinde cara li ber çava diyar dibû. Hindek cara jî, bisk û dersoka wê bi ser çava da dihatine xarê. Car bi tiyekê berê xo dida qama çepê, car bi tiyekê berê xo dida qama rastê. Hindek helametêt mirova hatine pêş çava. Piştî du-sê cara li herdu qama serê xo bi tiyekê nay, zanî ew hemî mirov li herdu rexa kî ne. Çewa ewî hind mirov, li rexê xo dîtîn... Zanî ku nesaxiya wî, geleka giran e, dît sekerat e... Çavêt xo danane serêk û ekser vekirin. Wek yê ji xewneka kirêt û giran hişyar dibit, ligel hindê li çavêt wî bo bilqe bilqa rondika... Wek tavyêt baranêt buhara hatine xarê û rêka xo li ser rûyêt wî yêt çirmisî çêkirin li hindav serî. Deyka wî bi destê rastê, lifka dersoka xo da herdu rûyêt wî, da ji rondika vemalît.

Hingî yêt li wan rexa hemya berda girîyê. Mihê diviya axiftinekê bêjit, belê kizgiriyekê ew axiftin di gewriyê da xendiqand. Bi hemî hêza xo, deyka Mihê diviya bişête xo û xo bi girîyê neînte derê, da dilê Mihê bi xo nesojit. Ma li rexekê û berê xo da rexê dî û bi dengêkê zêmar gotî:

– Hîn bo dikene girî? Me gelek ji Xudê minnet e... Mihê yê sax e, em xo ji rehma Xudê bêbar nakîn... Rehma wî tijî erd û esmana ne.

Careka dî, deyka Mihê bi lifka dersoka xo çavêt kurê xo yê nesax ji rondika zuhakirin...

Mirovêt li rexa jî, piştî guh li wan axiftina bûyn, hemya çavêt xo ji rondika vemalîn. Hingê dengê hindek axiftinêt sivik, ligel hindek axiftinêt wan têkel bûn. Demê ew xulk û dêm ketîne pêş çavêt Mihê, lêvêt xo yêt zuha, li ser êk helandin û ezmanê xo di lêvêt xo husî û got:

– Dadê hindek avê.

Deykê destê rastê dana ser sîngê wî û destê çepê dana ser textê enya wî û hizar hîvî di dilî da vejîn. Devê xo bire bin guhê kurkî û bersiva wî da:

– Kurê deyka xo... dê çi li avê key? Dê xarnekê bixo...

Daxaza tiştêkê bike, belkî li te bibite derman.

– Xarna çi? Dermanê çi? Derman her Xudê ye.

– Mêlaka deykê... Rast e derman her Xudê ye... Belê eza sax jî, heke çi xarnê nexum, dê ji birsa da mirim... Heke xarnekê bixuy, dê pêt te hêne ber te... Dê rabiye ser xo.

– Dadê ma dê çi xum, nê dilê min naçîte çû xarna.

– Serbarê min... Dilê xo bibe tişteki. Daxazekê bike. Paş têr avê jî vexo.

– Tu bi Xudê behsî çi daxaza neke. Çend navê daxazê têt, bîra mirinê tete hizra min. Diyar e dilê te şehde didet ku dê mirim.

– Wey mala min bo te wêran bit, behsî mirinê neke... Dê bila hizar hizar sala mirina te ji min dwîr bit. Carekê cergê min yê sotî, bila nebite du car.

Heku Mihê guh li axiftina deyka xo ya dwîmahiyê bûy...

Hate bîrê. Demê birayê wî yê mezin di sekeratê da. Hingê dinya zivistan bû û gundê wan ji bajêrî yê dwîr bû. Dinya ji befrê hatibû hunîn. Rê û rêbar digirtî bûn. Ne dişyan bibine bajêrî li nik nojdarî. Li wê demê daxaza birayê Mihê, hinareka tirş bû. Xwîşka wî çû nik dapîra Eys û hinarek bo birayê xo îna, belê ligel hinar bo kerkirî. Sê çar dindik havêtine di devê xo da û havêtin û kire hewar:

– Daxaza min hinareka tirş bû. Ez û hinara şîrîn! Heku wan hizra xo li serê Mihê day, diviya dilê xo bibete hinareka tirş, belê dema bîra wî li mirina birayê wî hatî.

Çewa mir û xarina hinara tirş di dilî da ma keser, îna hinar li ber dilî reş bûn.

Deykê dît ku, Mihê li ser balîfkê yê serê xo dilivlivînit.

Zanî ku gelekê li ser cihên xo şil bûy. Hêdî hêdî, herdu destê xo danane bin milêt wî û pîçek helkêşa û balîfkek da pala wî û gotê:

– Kurê min... Guhê xo bide min. Ser xatira min tişteki bixu. Da li dwîfra hindek avê vexuy û hebkê xo jî bixuy, da sax bibî.

Piştî Mihê axînek rahêlay.. Bersiva deyka xo da:

– Da sax bibim. Hê... hê.

– Kurê min... Ji ber çi hê hê. Bixu... Vexu... Hebkê xo bixu... Da du sê rojê dî rabiyeve ser xo û ligel me biçîne mizeyta.

Heku Mihê guh li navê mizeyta bûy. Serê xo bilind kir, berê wî bi kaşxana ket. Kelemê di dîwarî ra hate pêşçav û tivenga wî pê ve şûr bibû. Du rondik ji çava hatine xarê... Wek du qalêt benîştê kezana ku, li zistana bi tîkê qurmê da tene xarê û bi dengê melîl bersiva deyka xo da:

– Dadê ev sale tu û xwîşka min herne mizeyta. Heke Xudê hez ket, min rêkeka dî ya li ber.

14. FAZIL UMER

Di sala 1962ê de, li gundê Girreşê, nêzîk bajarê Zaxoyê ji dayik bûye. Serî, navî û berhevî li çendî gund û bajaran xwendiyê û di sala 1986ê de, pişka nojdariyê li zanîngeha Mûsil bi dawî aniye û niha jî li Zaxo dixoriyê dike. Di sala 1980ê de, çîrokên xwe di kovar û rojnamên kurdî de belavkirîne.

Heta niha komeleka kurteçîroka bi navê (Kalê peşêman) çapkiriye. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e.

MÊVANÊ NE WEXT

Wê rojê gelek mandî bû, can û leşê wî westay bûn. Bi xwe dillêdan û henase lê giran bûn. Dema ji serê malê ber bi kolanê hatî, da bêjî her lingek wî kevrek pê ve ye. Hezar hizir û bîran, di miştoxê wî da, şerenîx dikir; destengî, hevalên bêsoz, xudanên hizir û bîrên babelîskê, xelkê dilovanî ji bîr kirî, diravê bûye binkoka jiyanê, ji bilî dabêşa fêrxazan... Evan hizran gehande ber dergehî, lê berî derî veket, deyka wî ji alê dî vekir.

– Tu li kî ve bûy dawo?!

Serê xwe rakir, hindek tirsê li ser rûyê dayka wî gehiştê wî jî. Cih da, ji vî destî kefte yê dî, kirmê jînê û xweparastinê hêz û peytiyek bi tirs dayê. Kund li ber sîngê dayka xwe rawesta û hezar pisyar di mejyê wî xulxulîn û berî bêjît:

– Xêre dayê, çi qewmiye?

Heker çi, dayka wî êkser bersiva wî da, lê di wê çikê da, wî hezar awaz gotin.

– Piştî tu derkeftî, kwîxa û êk ji wan...

– kîjan?!

– Ewên xelkê digirin dawo.

Û ji bêdengiya dayka wî diyar bû ku ji tirsê newêrît navê wan jî bêjît, lew bi serê lêvê pirsî:

– Çi diviyan?

– Kwîxa got "bila biçîte cihê wan" şolek bi te heye û got "çi nîne bila netirsît".

Pêstirkê pê nê girtin û "bila netirsît" rihên wî hincinîn.

"Min çi kiriye? Min çi gotiye? Ez di gel kê gerame? Di gel kê axiftime? Min berê xwe daye kê? Ez çûme kî ve? Ez di ber kê ra bûrîme? Kê di gel min axiftiye!!..." Hindî pirsî, bersivêk dilvehes nedît, bîrdanka kurt vekola, çû ya navîn, ji wê xwe gehande bîrdanka kûr, hindî têkve da û daquta, ne herê çû bi dest nekeft.

– Evro:

Hindî evro vekola, çû tê da nedît.

– Duhî:

Ew jî wesa. Ne min çi yê xwehir gotiye, ne çi kiriye.

– Pêr:

Ne min çi gotiye û ne çi kiriye.

– Betirpêr:

Danê sibê li kulîçê bûm, ji xwandinê pêve, ne min çi kiriye û ne jî çi gotiye.

– Betirpêrtir. Ew jî her xwandin û lewçeyî bûn. Lewçeyî...

Ne dûre dema me basî dinyayî kirî, êkê haj me hebit. Neku hevaleyê min tiştêk goti bit!! Tu bêjî Bengîn bit?! Mirovek pîrbêj e û çi xwe di serrada wî nagirit. Neku Simaîl bit.

Ooooh. Ez êkcar mejî hişkim! Piçek bên da mejyê xwe. Destê xwe da ber enya xwe û zevlikên çavên wî miçan. Neku kevne defter vekiribin? Bes ji ber çi ez ji vî xelkî hemyê!? Çû nehêla hizir tê nekirî. Piştî hizra revê ji serê xwe dûr kirî, biryar da biçit. Wek her mêrek ji xwe razî, gote dayka xwe:

– Netirse, min çi nekiriye, bawer bike çi nîne.

Helbet devê wî ev peyv gotin û dilê wî tiştêk dî digot.

Dilê wî gotinek mezinan hizar barî dikir "heta rastî..." û ne diwêra temam ket.

Kabira kefte kolanan, hindek deh cara pîvan û hêj qîma wî nehat û her car tê ra dibûrî, heçwekî ev kolane nedîtîn.

Cih lê biyanî bibû û diviya her tiştêk baye, bes ne mirovek tengezar li van kolanan. Demekê xwe li ser cadê dît. Sernişiv çû, dîsa berwar çû û gehiştê ber derê wî diviya.

– Biçim yan ne?! Ji xwe qehirî û kewanê wî dar di zikî ra kirin û gotê:

Tirsinok, ne mêt... Di nav dabûşa çûn û neçûnê da, hişê wî hate serî û zanî ev e ne cihê rawestan û damanêye.

– Ez ji çi ditirsim? Ez d....

Tifkire berpên xwe û kefte rê. Ne li xwe zivirî û ne li dûrên xwe nêrî. Tiyê çavên wî hindek tişt dîtîn, lê rast çû:

"Min çi jê ye?" Bihîst yekê digote havalê xwe:

"Binêrê." Lê dilê xwe xweşkir ku ne basî wî ye û lezand.

Guh kirin kevîr û çavên xwe kirin gopal, destên wî ji serma qerimîn, lê ne wêra bikete di berîka xwe da. Bo serbazek di meydana meşqê; çep–rast, çep–rast... Dest hejandin. Nêzikî dergehê binkê bû, gavên xwe giran kirin û xwe peytikir. Li vir pêtiyê her pêjneka hebit bibihîsit, her bersivêkê zû bersiv det û hindek pisyar ji xwe kirin û xwe fêrî bersiva wan jî kir.

Gehište pirişgehê, nezanî çî bêjît. Dema kabirayê li ber pirişgehê jê pirsî, di bin lêvan ve hindek peyv vecîn, ew bi xwe jî tenegehişt.

Kabirayê li ber pirişgehê şepirzeya wî dît, viya hindek tirraneya pê biket.

– Hehe.. Te got te çî divêt?

Vê carê hindek mêraniyê lê da û bi awayekê baştir bersiv da.

– Gelek baş e..Te got kê tu xwastî?

– kwîxa û yek ji destebirayên te hatibûn mala me û gotibûn bila bête vêderê.

– Bihêt? Kî bihêt?

– Ez. Ê bişkurîneka miriyekî rûyê wî girt.

– Tuuu... Te çî kiriye?

– Mmmm? Kabirayê li ber pirişgehê şeytankî pê kenî û gotê:

– Hemî wekî te li ber derî dibêjin me çî nekiriye!!

Pêlek tezî bi ser leşê wî da hat û hizar xeber gotin xwe dema biryar day bihête vê derê. Viya bizivirît, lê çawanê? Mirov bi pê n xwe tîn cihên hosa, bes bi gotina wan dizivirin. Xuh li enya wî bo xunav û bo dilop û pê n wî lertzîn gêjatiyê serê wî girt, cih li ber çavên wî bo bazivîrk û zivirî. Çavên xwe niqandin, piçek baştir bû, dema çavên xwe vekirîn, ji dûr ve hepareyek kefte nav mija çavên wî. Dêwek esmer bû, difnek pelişî, alekên wî hind bez li ser bûn, da bêjî bi dest pir kirîne, du çavêt mezin û zîq, spîlkên wan zer, gewr û sor bûn û ev kêlehiye li ber çavên wî hêj mezintir lêhat û ji Xudê pê ve kes nehate bîrê.

– Ê Şêrşad, tu çawanî?

Dema navê xwe bihîstî, ne ji çavên xwe, ne ji guhên xwe bawer nekir, ta ku ew kesê navê wî înay, hatiye destî û destê dî li milê wî day.

– Ê? Xwandin çawa ne? Xawndina çî! Ewê kiçên kulîçê bibînit dê hizra xwandinê ket! Tu çî dibêjî? Ma ne we ye?

– Ma dê çî bêjim!

Domîne çewa ne? Şêrşad bişkurî û bi hevalîniyê hesa.

Hêj destê Şêrşadî di destî da bû dema Şêrşad ber bi derve birî.

– Kak Şêrşad, tu çî ji Azadî dizanî?

– Kîjan Azadî?

– Azadê Silêmanî.

– Haaa. Ma dê çî jê zanim.

– Ew çawa? Ma ne hevalê te bû?

– Ew zemanek dî bû... Ê dema hizir kirî bersiva ne hind rone, got:

”Vî zemanî her pez û pêpka xwe ye.”

– Rast e, em te dînasîn, tu kurek baş û li ber xwe rawestayî, bes me got:

”Belku tu tiştêkî jê bizanî.”

– Tiştê ez dizanim, ev e du sale revî derve.

Dema Şêrşadî çavên xwe ji ber pê n wî nedanayn, destê xwe dirêj kire paxla xwe. Şêrşadî hizir kir dê dilê wî borit û çavên wî zîq mane li destê kabiray. Lê kabiray namek ji paxla xwe deranî û got:

– Azadî ev name bo te hinartiyê.

Ji nû xwîn bi dest û pê n Şêrşadî da hat û qifla devê wî vebû.

15. Îsmâîl Hacanî

Sala 1963ê li Sêmêlê ya ser bi Duhokê ji dayik bûye. Xwendina xwe ya beşê wêjeya îngilîzî li Zankoya heman bajêrî bi dawî aniye.

Destpêka salên 80-ê dest bi nivîskariyê kiriye û heta niha xwedan du berhemên çapkiriye. Navên pertûkên wî; “Şeva Ferîsterevîn 2006”. “Meydana Kûçikan2008”, Li gel çîroknivîsiyê, di heman dem de, çend babetên şanoyê jî nivîsine û ji wan sê şanoyên bi navên “Mem Ebasî” hatiye wergerandin ser zimanê îngilîzî û hatiye nimayîşkirin. Her wesa şanoyên “Rojanê Miriyekî, Îmza Kesk” hatine nimayîşkirin. Çend helbestên wî di govar û malperên hemecûr de hatine belavkirin.

Mestiya Serkeftinê

Ne cara yekê ye şev lê digewert û xew ji çavan direvît. Lê vê şevê tam çêjeka taybet li cem heye. Piştî jiyê xwe bi nivî kirî, ji nû bû cara yekê hest bi tama serkeftinê kir. Pîtir ji niv bitlê Şîvazî vexwar ji kêfên wergirtina xelata yekê di berîkana baştirîn roportaj da, nexasme ew cara yekê bû bextê xwe di cîhana rojnamegeriyê da ceribandî. Nediviya şev bi dawî bihêt, roj bihelête ve. Wê şevê hizar caran got; “bijît şevistan” lê kesî ji hevalên wî yên rûniştî mebesta wî nedizanî, tinê hevalê wî yê bîstûçar demjimêran ageh ji xwe neyî gotê, berî tu rabî bitlekî bîrê ji ser da bike bo şûştina gedeyî. Ewî bi ser nermiya xwe kirine dû û sê hemû rabûn wî nizanî kê derê ve biçît, hind dît yê li ber derîkê xwaringehêka pîtzayê. Hewayeka tezî dihat li wî şeva çiriya diwê gelek xwe di qolaçên xwaringehê ra hesar dabû, bi tinê gencek rûniştibû li ser masakî ji derveyî xwaringehê. Wî jî gelek bi hurmet silav kir û gote wî, ez dişem li cem te rûnim, te jî lamên wî xwarin bûn, bi zimanekî lalote û livîna destan xerhatina wî kir. Hêj nerûniştî dest bi pîrbêjiyê kir û got:

Te ne sare?

Nexêr, ma kê sare heta min sar bît?

Min jî ne sare, belku hindêk hebin ev şeve hest bi sermayê bikin, lê tu bi hiçikkurtî û gelek jî li qolaçê he, bi çakêt û sakone û xwe diqorisînin.

Di bin çavan re li qolaçî nêrî û berê xwe da piştî destê xwe û got, manê ew neşên wekî min leqa li destê xwe bidin.

Hêza çavên xwe hemû kom kire ser yek û temaşeyî piştî destê wî kir û cuhnî bo demekî kê, paşî got:” Ji kengî were tu leqa li destê xwe didî?”

Kenî... heta dikeniya xwe da şîn bûyî: tu jî gelekî bê mejî ma tu ji nû dizanî ez leqa li destê xwe didim?

Bi hêbetî ve got:

Belê ez dizanim lê ez nizanim ji kengî were.

Ez jî baş nizanim, lê carekê deyka min got; piştî babê te emrê xwedê kirî tu fêrî vî edetî bûyî.

Te nizanî babê te bo çi mir?

Ez nizanim bes deyka min digot; ji qesta mir û hindêk caran jî digot bi şûlî ve mir.

Xwedê efu biket, em hemû dê bimirin hindî zûtire, çêtire ma tu wesa nabêjî?

Ya... ez jî dê bimirim... wey dê min jî bikine di bin axê ve?

Nexêr tu namirî, çinku tu dişeyî leqa li destê xwe bidey, başe demê tu leqa li destê xwe didî naêşî?

Nexêr ma bo çi dê biêşî, ma demê tu goştî dixwî, goşt diêşî? Manê goşte ma ne?

Belê...

Diyare te çi caran leq li destê xwe nedayne?

Nexêr.

Anku tu dê bimirî û dê bikine di bin axê ve?

Erê.

Bi her du destan, destê wî kire di devê xwe da û leqeka bi hêz li destê wî da. Bo qarqara wî û bi kotekî destê xwe ji nav kêlbên wî anî der û xwarina xwe bi nivî hêla û bazda. Piştî ji cadê dûr ketî, nizanî ka i kûderê ve biçît. Bîra wî li jimara telefona xanimeka leşfiroş hat, piştî du-sê caran telefon kirî carakê dengê xewte û nazik bersiv da, tu kî û vê nîva şevê te çi divêt? Ez yekim gotî ne bo rojê û hizar caran bijît şev, hêvî dikim ev şeve di gel min yê dilovan û merd bî, dê merdtirîn zelum di jiyana xwe da bîn.

Ma çi li te bikim, were, dilê min yê bi te ve.

Demê gehîştîye ber derîkê wan, derîk vekirî bû li ber sivderê xanimeka bejin zivar, baq rûs û hiçik rûs, xwe qojandibû û sermê da lêva wê dilerizî. Berî silav biket, yekser got:

Kê jimara telefona min daye te? Xwe Corc Boş hatiba, min derî bo nevedikir, lê di telefonê da min zanî dengê te yê xweşmîrovane û dilê min jî bi te sot, min got ka eve kî ye, şev lê wergeryayî bila bihêt min gelek guneh yên kirîn, bila ev şeve xêrekê bikim.

Rûyê te rûyê xêrê ye, Xwedê nimûnên wekî te, li nav gelê me û hemû gelên musulman zêde biket, hemû derîk li me girtine, ma heke hindêk wekî hewe jî xwe gorîker nebin, ev lawe çi bikin.

Destê xwe dana ser milê wî û bi destê dî mûrîkên çakêtê wî vekirin. Bi her du destan, destê wê ji sîngê xwe vekir û bilind kire ber devê xwe û maçeka dirêj li piştî tilên wê da û got:

Ez heyranî te, ji min vebe ez çakêtê xwe naêxim, dinya sare.

Pa tu hatiye çi? Tu hatî yariyên xwe bi min bikî, te şûl bi sermayê nebît, ezê niho te germ bikim ku dukêl ji xinxinkên te biçît?

Xanim ez supasdarê te û merdîniya te me, tinê min divêt ev şeve bo xwe biaxivin. Du cigare berdanê bi tilên xwe yên lertzok, yek kire di nav lêvên wê yên soravgirtî re. Xelkê me xelet di jinkê digehîn, jin bes ceste û nivîne, ha ev dîtina te û hevpeyvîna te ji hemû kiryarên sêksî xweştirin. Nazdar min divêt ev şeve bo xwe biaxivin û çend pirsiyarekan ji te bikim û xweliyê bi şevê wer bikin?

Ya rebî tu xêrikî, tu ecneyî... îblisî... yan jî asayîşî, dilê min. Bê zehmet ji mala min derkeve, min zewqê te nîne.

Destê xwe kire di paxila xwe da û kulmeka pare dane dest û got:

Bawer bike ez mirovekî baş û bê bela me, min çi ji te nevêt bi tinê em bo xwe biaxivin?

Madem te çi nevêt here bo xwe têr di gel deyka xwe biaxive?

Nê deyka min ya mirî.

Di gel xwîşkên xwe biaxive, ma ew jî mirîne?

Nexêr yên şû kirîn.

Tepek li serê xwe da û rûnişt û girî, xwedê te ev belaye bo min ev şeve ji kûderê ve hinart?

Ew jî rûnişte xwarê û serê wê dana ser çoka xwe û eniya wê gemirand û rondikên wê bi destê xwe vemalîn. Cana min hestê te çibû demê cara yekê te biryar dayî vî karî bikî?

Bi tureyî; ve karê çi?

Kengî, te kûderê, çawa, bo çi te ev kare kir û hesta te çi bû demê cara yekê tu hatiye vê cîhanê?

Ji binê piyan kire qîjî, rêzeka hunka li sîngê wî dan û bi tonekî tirsê got; heye hewartu kî yî û te ev şeve çi ji min divêt?

Netirse bi Xwedê ez gelek rêzê li hemû suzaniyan digirim, çinku hun jî yên bûne qurbanî vî cîvakê nesaxlem. Heke hûn ji sîha xwe jî bitirsîn, mafê we ye, lê çi caran ji nivîseran netirsîn.

Di bin lêvan ve got: tu jî nivîserî. Lewra xwelî bi serî.

Serê wê ji sînga xwe vekir û eniya wê maçî kir û got; raste ez jî xwelî serim.

Piştî dengê pixêna xewa wê hatî wekî babekê dilovan hêdî serê wê dana ser balîfî û çakêtê xwe pê dada û mîna dizan ji mala wê derket.

Hêj şeve û çi bangînên rojê diyar nebûne, nizanî bi kûderê ve biçît, ji nişkê ve xwe dît di nav goristanê de. Ji dûr ve destê xwe bilind kir û silav kire miriyan: “Gelî miriyan çi hale, hûn çi

dikin, çi dibêjin bo vê dinyayê, çi gotgotk li cem we hene?" Kesê bersiv neda. Bêhneka xweş li nav kêliya geriya bi ronahiya çiqmaqa xwe hindek nivîsînên ser kêliyan xwendin. Li beramber kêliya gencekê rawestiya, li ser nivîsî bû çûye ber dilovaniya Xwedê ji egerê rûdaneka diltezîn. Serê xwe hejand û got; "bo çi kurê min heke te kemera tirimbêlê girêdaba û bi xwendina mesaja ve mijûl nebayî û hind bi lez neçûbayî, tu nedihatiye vê derê." Ji wî borî li beramber kêliya şehîdekî rawestiya û serê xwe hejand û got: "Ez heyran tu niha ne ye peşemani?" Berî guh li çi bersiva bibît, dengê xaxurta sa bi ser da hat bi reva xwe re negehişt bi kotekî xwe gehande tirumbêlê û ji nav goristanê derkevt, dengê bangî ji hemû mizgeftên bajêrî pêk ve bilind bû, ji nişka ve xwe dît yê di mizgeftekê ve. Dest û çavên xwe şuştin û çû li pişt melayî rûnişt... man û man kesekê dî nehate nivêjê. Seyda got: "Bira hema başe evro tu yê hatî, her ro ez bi tinê me, nivêjên bi xêr nahên, bes bo yê rûmetî, nîvro rê li mizgeftan nîne!"

Mamosta bibore ez nehatime nivêjê bikim.

Heke tu ne hatibûya nivêjê, pa vê serê sibê tu li çi digerî?

Tinê min pirsiyarek heye, kengî, li kûderê, bo çi û çawa tu bûyî mela û hesta te çi bû demê cara yekê tu bûye mela?

Mela du-sê caran bi lez navê Xwedê anî û nelet li şeytanî kirin, wî her bi kenî ve pirsiyarên xwe dubare kirin. Mela vepirpîtî, lerizî û kef bi ser devî ket, dest û piyên xwe vejenîn û teb hatê. Wî jî mîna birûsyê xwe li derîkî da û bazda, piştî ji mizgeftê dûr ketî û piyên wî tezîn ji nû zanî pêxase û pêlava xwe ya hêlaye di mizgeftê ve.

16. Tîlî Salih Mûsa

Li sala 1963 ê, li bajarê Duhokê ji dayik bûye. Xwendina seretayî û amadeyî li amadeya birayetî, li sala 1980ê, li bajêrê Duhokê bi dawî înyê û li sala 1985 ê, kulîja (persitîyaryê-timirîç) li zankoya Bexda bi dawî înyê... Ji sala 1991 ê, bûye endamê Êketîya Nivîserên Kurd... Li sala 1980ê, dest bi nivêsinê çîrokan kiriye. Her ji wî demî mişe babetên edebî, folklorî, siyasî û nojdarî li kovar û rojnamên wî demî û herweha heta niho jî belavkirîne. Di biwarên ragehandinê da, li rojnama Botan, telefizyona Kurdistan, kovara Tîroj, rojnama Alay Azadî, heftînama Peyman, kovara Nûbûn û kovara Peyv kar kiriye...

Her ji sala 1997 ê û heta niho karên mirovatî encam didet û li gel rêkixirawên xêrxwazên navdewletî û navxoyî kar kiriye, niho rêveberê giştî yê (rêkixirawa Dengê Pîran) e.

Li sala 2006 ê, komeka çîrokan bi navê (Dev çi nabihîsin!) çap kiriye û li 2008 ê, komeka din bi navê (Bajêrê dîna û çend çîrokekên dî) belav kirî ye.

Komeka çîrokan bi navê (Pesar) amade ye ji bo çapê, ku hemû ew çîrok in yê berî serhildana pîroza 1991 ê, hatî nivêsin.

Stêra berxwedanê

Li wê biyabana berdiryay, bi hizaran mirov dikumin. Bi dehan girên xîzî li ber bejna hevdu rabûyne...

"Vêrê bikullin. Ez bawer dikem ya li vêrê. Ez dizanim, ez baş dizanim ya li vêrê..."

Bi herdu destan, xîz veda, tijî serûçavên wê toz bû...

Divêt bêjite me, eve ye ewa ji befrê spîtir, ji hemî pîroziya pîroztir, ji buhara Kurdistanê bi xemltir, ciwantir û şîrîntir... Ya li vêrê nivîsitiye, nivîstineka ebedî...

"Dê werine harî min, ez ya bi tinê me. Hûn hemî werin..."

Her ya berdewame li ser vekolînê. Her ya bi tinê ye, xuh ya di bin dest û piyan da dihavêt.

Rondik demê ji çavên wê dikevin, di nav tozê da berze dibin û xîz yê dadîrît. Ew dersûka ketiye stûyê wê, havêt. Pirça qijavij, ewa wekî befrê spî, tijî di nav ra xîz bû...

Rast rabû ve, diviya bi lewndiyê xwe, xuha serûçavên xwe vemalît, çavê wê yê li wan komên mirovan, hemî di mijûlin, hemî li karin, yê bizav û milmlanê di gel wî xîzî, germê û biyabanê diken, yê wê biyabanê hildikullin. Yê li xuştiviyên xwe digerin, ewên barovê daîrayn. Ewên xîzî berzekirîn...

"Bêhna wê ya dihête min. Dengê qêriya wê yê di guhên min da dengvedidet, ew qêrî û gaziya esman hijandî, ew gaziya dergehê wijdana mirovatîyê hijandî, ew gaziya ji binê piya rahêlay, demê ji min veder kirî".

Her ya berdewame li ser vekolînê. Ew korka li ber singê wê, her ya mezin dibît. Hîvî û umêdên wê, di gelî da yê mezin dibin. Bilind dibin...

Divêt bêjte me, eve ye ew kiça diwazde buhar çerandîn. Eve ye nazdara dayikûbaba û birayên xwe. Ew kiça êkane ya li vêrê nivîstî, serê xwe yê danay û heta niho ya dixewe. Evî girê xîzî ya xwe bi serda day, da ciwaniya wê veşêrît, da pencên dirunda negehîne, da serûçavên wê yê befrî ji tîrojka rojên biyabanê biparêzît...

Pitir ya bizavê diket. Ronidkên wê pitir yê dirêjine koşa wê. Ew korka li ber singê wê berfireh dibû, pitir kûr dibû, hindî kûratiya birînî dilê wê...

Bişkurînen nêrgizî ketin ser lêvên wê, demê çavê wê bi pirteka patey ketîn, rast rabove û ji binê piya kire hewar:

"Min dît. Min dît, eve hîzara wê ye, ewa babê wê, wê salê, berî bi ber barovê bikevît, ji Dihokê bo înay, li roja cejnê li serî bû, demê barove jî rabûy her li serî bû..."

Pitir rijid dibû li ser vekolînê, xwîn ya ji tiblên wê dibarît. Xwîn, rondik û xîz her yê têkel dibin, pitir xîz yê cihê xwe di nav pirça wê ya qijavij da diket. Çavên tijî toz bûyn, ew kora li ber singê wê, her ya mezin dibît. Ya firehtir lê dihêt.

Qêriyek ji dil rahêla, keniyek ji nîva dilê wê derket. Dikenî... Digirî, girî û qêrî û kenî, hemî têkel dibûn. Pitir şepirze dikir, pitir rijid dikir li ser vekolînê.

Ew parça perokê gulgulî bilind dikir û kire gazî:

"Eve kiraskê wê ye, ez diniyasim. Eve ew kirase yê min bo kirî, gelek hez ji vî kirasî dikir, bîra min baş dihêt, her ev kiraske li ber bû, pirça wê ya wekî şevê reş ya şekirî bû, kezyên wê divehandî bûn. Hêšta destên wê di xena kirîne, ez dizanim hêšta destên wê soratiya xwe bernedaye. Hêšta hetavê demê wê ne çerandî ye... Eve kiraskê wê ye, ez baş diniyasim. Bêhna wê ya jê difirît"

Ew parça perokî û pirta hîzarê, yê di desitî da, her ya bihên diketê...

Kiça wê bi kirasekê spî beramber wê rawista.

Çavên wê zîq bûn. Devê wê beş bû, parçên perokî û hîzarê ji desta ketin:

"Kiça min. Tu çend ya mezin bûy?! Eve gelek sale min tu nedîtî! Tu çend ya ciwan bûy?! Tu gelek ji berê ciwantirî. Ev kirase çend ji bejna te dihêt?!"

Çavên wê mane hilawîstî bi bejin û bala kiçê ve, ewê ciwaniya bê wêne. Ewî demê hêšta roj neşiyay kirêt biket û rengê befrê li ser demê berze biket...

Diviya xwe têweriket. Tijî hinavên xwe bêhna wê biket û têhna xerîbiya xwe bişkênît. Destên wê negehiştinê, her bilind dibû. Ber bi esmanî ve diçû, ew esmanê cihê ewrên reş lê nemay.

Ber bi serferaziye ve diçû. Gehişte bilindahiya esmanî, bo stêreka geş û cîhan pê rohn dibû.

Dibo remzê berxwedanê û şorşêran sûnd pê dixwar...

17. Dr. BAYIZ UMER

Di sala 1961ê de, li bajarê Duhokê ji dayik bûye. Serî, navî û berhevî li wî bajarî xwendiyê û di sala 1983ê de, pişka kurdî li zanîngeha Hevlêrê bi dawî aniye. Paşî diktora bi edebê kurdê wergirtiye. Di sala 1981ê de, dest bi nivîsînê kiriye û di rojname û kovarên kurdî de belavkirîne. Her ji sala 1970 ê, ew bi karê hunerî ve jî yê mijûle û gelek şanogerî nivîsîne, wergerandîne, belavkirîne û beşdarî di derhînan û pêşkêş kirina wan de kiriye. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e.

Heta niha ev şanogeriye çapkiriye:

1. Memê Alan, şanogerî. 1986.

Her wesa ev şanogeriye jî belavkirîne û amadene ji bo çapê:

1. Bizav, şanogerî.

2. Xanî, şanogerî.

3. Keftina mîr Şehreyarî, şanogerî. Wergerandin.

4. Rastî, şanogerî. Wergerandin.

5. Jiyana, şanogerî. Wergerandin.

6. Faîla 67, şanogerî. Wergerandin.

7. Du du xan, şanogerî. Wergerandin.

Niha jî li Kurdistanê başûr e.

KÎ?!!

Pêremêrî çîrok digot û min jî dinivîsî demê êkê tiştê kiriye di piştî min ra. Da lê zivirrim, gotî:

”Bê civîn û axiftin bi berê me bikeve.” Ew pêremêrê bê zever di dwîf min ra da ber pala û em herdu hajûtîne di tirumbêlekê da. Ew çayxana sey bi ezmanê sey ne dizanî, tê ve wesa bêdeng bû, da bêjî ew heşameta mirovan yê li şînyekê rwîniştîne.

Pîremêrê jar derêxist û ez dame ber pala. Min hind ew rebenê jar dît, demê qeydê xwe ewên wekî yên di destên min, lêkdan û gotî:

”Mamo te çi bi serê min îna..” Ewî her diaxift, belê min hind guh lê bû, çinku ez bi jor keftim. Du sê pêngavek di mabeyna min û mêza wî da bûn, ewê gotiye min:

”Navê te? Jiyê te? Adrêse te?” Piştî bersiva min; ji piştî mêza xwe rabû û hat li ber sîngê min rawesta:

– Erê ma pîremêrên hosa jî, şûl pê ve diqetyên?

– Şûlên çi ezbenî! Bo min çîrokeke folklorî digot û min jî dinivîsî. Min... Dîtina min dîtî li êkê kire qêrî û gotê:

– Were eva çica bixweşî rastî negotiye îlla...

– Ezbenî bi Xudê ev e rastiye, hezkey here sehke kaxezên min jî, ka we ye an ne? Li ser mêzê bûn li çayxanê.

– Derbêxe.

Min hind hay ji xwe bo ku hindê bikincirên terrkirî avê bi devê min da diken. Gelek ser û çav li hindav min bûn, belê min kes ne niyasî... Min jî şwîşkên di nav serên wan ra diyar, zanî ku emên di zîndanê ve. Min serê xwe livand û got:

”Pîremêr...?” Ez neşyam zêdetir bêjim.
Hemî bi paş da çûn û dengê ji nav derket:
”Jiyê wî jî bo te bihêt.”

18. EGÎD ŞEFÎQ

Di sala 1961ê de, li gundê Koremarkê, ser bi havîngeha Sersîngê ve, ji dayik bûye. Serî, navî û berhevî li Siwaretoka û Duhokê xwendiyê û di sala 1987ê de jî, beşê kurdî li zanîngeha Hevlêrê bi dawî aniye. Di sala 1981ê de, dest bi nivîsîna helbest û kurteçîrokan kiriye û di rojname û kovarên kurdî de belavkirîne.

Heta niha çî pirtûk çap nekirîne, lê ev e ji bo çapê berhev kirîne:

1. Dîwaneka helbestan.
2. Dîwaneka pexşanehebestan..
3. Komeleka kurteçîrokan.

Niha li Kurdistanê başûr e.

ZÎNDAN

Dem li ber te hemî wekî êkbûn... Te diviya salên te bibine deqîqe û çerx zwî bizivirrin... Jiyana xencereka seqa û mifret kirîbû û her roj deh-bîst careka giyanê te dilerzand û leşê te dikire divêl... Niha jî tişt berevajî li ber çavê te tîn û diçin û dizivirrin... Saloxê hemî tiştê yê hatîne guhartin û li cem te, çî ber bi başî û çakiyê nelokuzîne... Bi hizir û texmîna te, çerx gelekê bi paş ve zivirî û mirova pêngavê bo paş havêtin... Tu û textê çayxanê, ewê tu li ser, mîna hev in, mîna te yê req û hişik bûy. Çend azareka mezin e mirov û dar nola hev lê bîn... Çavê te wekî du morkê zarok bi xo yariya pê biken, narawestin.

– Diyare ev e ne ew mirov û ne ew bajêre... Belê ev e ew rwîbar, çiya, gir û çem in... Dibit çerxê, mirov hemî guharti bin, Ne bi tinê mirov; belku cade û kolan jî?! Ev e ne ew mirov in, ser û çavê wan mirina lê diçerît...

Lêvê wan dep in, çavê wan nola twîla li nêçîra digerrin... Hemî tişt yê digerra nîgeraniyê da niqom bîn... Rast e dîwarê zîndanê ez ê guhartim, belê pa çî û kê ev mirove hemî li bêjinka dojê kirîne?!!

Çavê te yê kiz mane bi çavê rojê ve, kizgiryokê hefka te ya zer û zirav girt. Berî demê hedar û bişkurîna te bi davê rojê dihat, dema xo dişeq, tîk û derzê ban û dîwarê zîndanê ra ve didizî û silav dikirine te. Ew dav dilsoztirîn heval, kes û karê te bûn, te himbêz dikirin û bêhn dikirê, wê bêhnê hîviyê te yê mirî radikirine ve, wek hêzeka Xudayî... Lê niho roj bi mezinya xo ve, ya li te dinêrî, lê herwekî qijanka bi te ra dinê û tepa li serê te didet. Niza te jiber çî ye?! Te jiber hindêye çinku xîç, çal û lawazî yê leşê te û belengaziya halê te aşkar diket, her çaxekê ewra bivê dê xo bi serda den û nixêvin!!

Ew gavê niho tu di cîhanê da dibûrînî, qet bi dilê te nînin û tu neşey bi vî reng û saloqetî bijî... Çar dîwarê bîst û pênc sal, te di nav da bûrandîn, Cîhana te, bi rih û rîşal ve ya guhartî... Êdî te dengê mirova û dewrê wan nevên, tu pitir dişey hevgyrê digel tiştên bêgiyan bikey... Tu dizanî pîrtê serê te yê hevrikiyê digel tarî û dirêjiya şeva kirî û spiyatiya xo, ji jan û azarê te dizî, qet careka dî reş nabine ve... Ew rû û lamê qurmiçî û tepişî, ji nwî tijî goşt nabin û geş nabine ve. Tu û hizir jêk bêzar bûn, herdu çîlêk pêya te dane ber xo, koga û pêşanga te sehkirin, çî navê aş digel mejyê te, li hindav te nedîtin, çî dem û sîmayê niyas jî te ne dîtin... Te hemî kolan û cade tîkvedan, zengilê gelek xaniya te lêdan, lê çî çava tu nas nekirî û çî

lêva bi te nekire kenî... Xem û janêt te, xo kire hizar pirsiyar û te arastey xelkê vî bajêrê, te çi car bi vê rapêçê nedîtî, kirin... Bara pêtir serêt xo dileqandin û di zimanê te ne digehîştin... Ewê di zimanê te jî digehîşt, çavêt wan gurya agirî jê bilind dibûn û ezmanêt wan di lal bûn!! Pirsiyarêt te ji wan ra, koçeber û zîvir bûn û jê direvîn... Te hest kir herwek tu yê biyanî li bajêrekî, ne tu zimanê wan dizanî û ne ew biha û rêza mêvana digirin û dizanin!! Hemî kes yê bi hêbet û sersûrman ve li rapêça te dinêrin. Tu jî mîna zarokekê, tev kes û kar lê berzebûyn, yê wênê hemî bejin û serûçava digirî, dirîn!! Berzebûna te li bajêrê tu lê bûy û bûye genc, dilkuzirtirîn keval e di cîhana niho da... Çîlkêt pêya li te xav bûn û bîrsê leq û pê nî hinavêt te didan, te xo gehande ber camêt xaringehêkê û te destêt xo dahêlane berwîkêt xo, destêt te miçyay man û çi pare nehatine tê da... Ne pêt te, ne çavêt te û ne jî zîkê te viyan li ber wê camê bilivin, tu û cam bûne hogirêt êk û te serê xo dana dikoşa wê da... Te zanî niho xew baştirîn heval û dermane bo te, te di nav destêt xo da, wek savayekê helgirtît û janêt bîrsê û tehlatiya jîyanê ji bîra te bibet. Lê xew ne heval û hogirêt zîkê bîrsî û leşet pîrr jan in... Te destêt xo dane ber xo, hêş tu ne rabî, kabirayekê milê te girt û hejand, tu li dor xo zivirî, herdu kabirayêt berî demekê, tu înye ber ronahiya bêçav û nav mirovêt ne niyas, li pêş çavêt te, bûne du firîşte û ji kel tu kêşaye di nav tirumbêlê da... Bîrsê û azara xo ji te daquta û gîrnîjîne lêvêt te girtin, çînkî te zanî careka dî di nav zîndana çar dîwar da, dê davêt rojê bo te bine heval û kes û kar... Lê belê tu bêşik bûy, ku ew bajêrê te kes lê ne niyasî, her ew bajêr bû yê tu lê fêrbûye zimanî...

19. CELAL MUSTEFA

Di sala 1963ê de, li devera Berwarîbala ji dayik bûye. Serî, navî û peymangeha mamostatiyê li bajarê Duhokê xwendiyê. Her ji demê xwendîgehê dest bi nivîsînê kiriye û di sala 1982ê de, yekem kurteçîroka xwe belavkiriye. Mişe çîrok û vekolînên edebî di rojname û kovarên kurdî de belavkirîne. Di sala 1989ê de, komeleka kurteçîrokan bi navê (Zêr û xwîn) çapkiriye. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e. Niha jî li Kurdistana başûr e.

REVÎN

– Hindî min bîre, çiyê çûye wêrê nezivirriyêve, evca dê çewa bawer kem?!

– Ez ê bi kurmançî dibêjime te, min ê bi van çava dîtî.

– Dê wê jî erzan kîrîn.

Yê suhbeta zivirîna Revoy bi çavêt xo nedîtiba, bawer nedikir. Çi cihê li gundî tu çûbayê, ew suhbet bû. Bigre û berde li ber dîwarka mişe bibû û heke gelek pêk ve westaban, êk da bêjît:

– Ma dê bo çi hind qawîşê rakêşin. Mala wî geleka dûr nîne, heke hewe Revo bi çavêt xo nedît, destê min bibirrin! Derê xanîkê wan yê axê li taq bû. Her destek derdiket û heft dest diçûne jor. Yê gehîştiba nav derî û çavê wî bi Revoy ketiba, dibehitî û devê wî beş dima.

Pîremêrek li ber dîwarê mala wan rwîniştibû, hindek mirov li hindav serê wî xirve bibûn û di ber pêçana cigarê ra, çavêt xo li hemiyar gêrand, paşî serê xo çemand:

– Ev e şêst û hinde sal min bûrandin, çi tiştê hind entîke min nedîtiye.

Çavêt hemyan mane li devê wî. Çeqmaqa xo ji ber şîtka xo îna der û cigare berdayê, firrek lê da, dwîkêl ji dev û difnêt wî derket:

– Evê zivirîne, her tiştêkê tê ra.

Wan mirovêt li dûrê wî, hemya bi sersûrman ve berê xo da êk û du, paşî êkê ji wan got:

– Dibît revî bît.

Pîremêrî bi bişkurî ve, çavêt xo bilind kirin û berê xo dayê:

– Revî bîr?! Ma êk heye bişêt ji destêt wan birevît? Ewe hatîne vêrê û cihê xo li wê şkefta wekî Dimdimî asêkirî, hindî êk gehîştiye nav wan, ma me kelexê wî jî dîtiye? Pêdivî nebû kes bersiva pîremêrî bidet. Hemya dida hizra xo ku, ew dirrindêt ketîne şkefta dikevîte çiyakê piştâ gundî, yêt bûyne bela bo xelkî. Heku behsî şkeftê têtê kirin, mûyêt leşê wan dibine zixtik û tirs dikevîte dilê wan, çinku hemî baş dizanin, çî yê çû wêrê, êdî ronahiyê nabînîteve. Hemya divêt bizanin, ev dirrinde ji kî ve hatîne û çewa hema ji nişkekê ve, hosa cihê xo asêkirin. Lê kî hebû bersiva wan bidet. Êkê ji wan, yêt ku ew dîtîn got:
– Di reş in wekî teniyê... Pirça wan dirêj û qijavij e... Simbêlêt wan, devê wanê berzekirî... Pencêt wan, wekî yêt Hirça ne... Ezmanê wan, bihostekê ji devê wan derdikevît... Kêlbêt wan, wekî yêt gurga ne...

Êkê dî pîrsî:

– Dibît ew jî mirov bin?! Pîremêrî berê xo dayê, herwekî gelek ji axiftinê xo piştrast:

– Hindek kiryarêt wan, wekî yêt mirova ne.

Eger çî, hatina Revoy, tiştêkî gelek entîke bû, lê di ser hindê ra, keyfa geleka bi vê çendê hatibû. Wesan hizir dikim ku, ew çû nav destên wan û çî nekir û sax zivirîve, diyare êdî çî li kesê naken. Çaxê pîremêrî guh li van axiftina dibû, bi hêris ve digot:

– Van xoşxoşka ji ber dilêt xo pavên.

Wê xelkê dizanî ku pîremêr li ser axiftinê xo rijde, îna êkê ji wan ewêt ji rex ve, bênekê hizrêt xo kirin, paşî berê xo dayê:

– Pa tu dibêjî çewa hatiye ve?

Pîremêrî binkê cigarê ji baskî îna der û dana bin pêt xo û du–sê cara pê xo li ser îna û bir, serê xo bilind kir:

– Hwîn hemî dê Revoy bînin û paşî dê zanin.

Ev suhbete bibû qaçkê devê hemya û we li xelkê gundî kiribû ku, herwekî berî niho ev şkefte li wêrê nebû û ew dehbe jî, ji nwî li wêrê akincî bûyne.

Piştî du–sê rojeka, bêna Revoy teng bû û xo di xanî ve negirt. Di nav gundî da dihat û diçû.

Xelk êkcar behîtn piştî Revo bi wî rengî dîtî. Pirç dirêj û qijavij... Rih berdayî... Simbêlêt wî, devê wî diveşart... Neynokêt wî, wekî serkêt xencera lê dihatin û xulkê wî reş dibû...

Ezmanê wî pîç–pîçe dirêj dibû... Hîngê hemya lêvêt xo digestin û bi seyir ve berê xo didayê. Lê êdî pêdivî hindê nebû, kes pisyar biket ka çawa Revo ji şkeftê ziviriyêve.

20. KERÎM CEMÎL BIYANÎ

Di sala 1959ê de, li bajarê Duhokê ji dayik bûye. Serî, navî û berhevî her li wî bajarî xwendiyê û di sala 1979ê de jî, zanîngeha teknoloji li Bexdayê bi dawî aniye. Di sala 1983ê de, dest bi nivîsîna helbest, şano, vekolîn û kurteçîrokan kiriye û di kovar û rojnamêt kurdî de belavkirîne. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e.

Ev pirtûke çapkirîne:

1. Dilvîn, kurteçîrok.

2. Deravê teng, çîrokeka dirêj.

Komeleka kurteçîrokan bi navê(Xerîbî) Berhevkiyê ji bo çapê.

Niha jî li Kurdistanê başûr e.

HIRMÎKA XIRŞ

Li ber pencera oda xo ya rawestiyay bû, li beramber wî baxçê gula yê wekî cinîkeka bi rewş û bêhin fireh. Şitlêt dara lêlavkê û daralînkê, xo havêtibû ser dîwara, ew firîziyê kesk wek mehfîrekê xo bi ser axa baxçey dada bû, qafkêt sîsin, naznazûk û hemî rengêt kulîlka, dewra

firîzî girtibûn. Du binêt pirteqala, tu dibêjî befra ketiye ser çeqêt wê, wesa kulîlk dabûn. Pîçekê pencer vekir... Bêhna gul û kulîlka xo di ser û çavêt wê werkir, li kujyekê baxçey, çavêt wê bi dara hirmîkê ketin ku, du sê katêt daralînkê xo di qurmê wê alandibûn û vêhel çûbûn da xo di çeqa jî bialînin. Pîçekê girnîjî... Paşî axînek rahêla:

– Tu bêjî Nizar guhê xo bi dete deyka xo? Ne... ne, ez qet bawer nakem, eve ez çi dibêjim, bila êka dî, eva Nizarî ne niyasît vê gotinê bêjî? Nê ez ya neheq nînim, wî gelek deyka xo divêt û çi cara bêdilya wê nekiriye û çi cara ne gotiyê ne... Deyka wî vê carê gelek ya zûryê lê diket û gelek ya di ber ra diket û dibêjî. Ez ditirsim, teng sistiyê li beramber hîvî û daxazêt wê biket, ez jî ya bédengim, çi nakem û çi nabêjim. Gelek cara piştî deyka wî digirim û dibêjimê ya heqe û divêt tu guhê xo bideyê. Ez dizanim gotinê min gelek dilê wî diêşînî, belê ma ez çi bikem, rastî hemî gava ya bi êş e, deyka wî jî, ji me herduka heqtir e. Bawer nekem jinkek di dunyayê da hebît, bivêt bi ser hewî biçît yan jî hewyek bi ser bihêt û bibîte hevpişk li gel wê di jiyana mêrkî da. Wekî ez hizra di vê çendê da dikem, dilê min xav dibît û dunya li pêş çavêt min tarî dibît. Her Xudê dizanî ka bo min çenda biêşe wekî ez dibînim vê dwîmahiyê, eve du–sê care Nizar diçîte mala Xeca mirova wan û evroke jî yêt bo firavînê hatîne mala me. Berî noke çi cara ne diçû wêrê, belê piştî deyka wî gelek cara behsî kiça Xecê kirî, bi ciwanî û çelengiya wê gotî, ka çenda başe û jina bermal û mezela ye, herwekî ya şiyay Nizarî diserda bibet, lê digel hindê jî, çi ji min nahêt, di deravekê wesana de, min çi çek ji bilî viyana dilê xo nînin, belê pa ez dibêjim ew jî harî min naket. Ew mirovê kêmasiyekê li def xo dibînim, gelek yê çav şkestî û bê zeverê. Hê... hê em didezgirê da bûyn, wekî em çûyne seyranê li nav çemê wan, me şitleka hirmîkê li gel xo îna, Nizarî got:

”Dê beyn li mala me çînin, li beramber oda min û te.” Me pêk ve çand, noke jî eva he ye, ya bilind bûy û bûye dar, belê pa hirmîkeka bêber derket... Wekî min.. ya xirş, eve heyameke kesê çavê xo nedayê, ev sale nehate kezaxtin, ji hemî rexa daralînka qesta çeqêt wê kiriye. Wê roja dî Nizarî digot:

”Ya pêdivî paqij kirinêye.” Belê ez nizanim, wî jibîr kiriye yan jî dibînim ku, ne hejî paqij kirinê ye! Belê pa ez qet bawer nakem ev hizrê min hemî di cihê xo da bin. Nizar her yê berê ye, yê min û wî ji dil û hinav êk û du viyay, dilê me êkin... Me yê li xo lêkve kirî, me rûhê xo yêt têkel kirî, ew roja dî, çi car jibîra min naçît, wekî digotiye deyka xo:

– Dadê tu berê xo bide hirmîka me, sal bo salê ya bi xemiltir û ciwantir e... Belê pa pêdivî çavdanê ye û bihête paqij kirin, ji wê daralînka xo havêtiye ser...

– Ma bo çi ye dawo? Heke tu bi min bikî dê birrî û li şwîna wê gulekê çîni, yan dareka dî biçîne ku berî bidet, ma dara bêber bo çi ye?...

Wekî deyka wî we gotî, heçku êkê kêrek li dilê min day, belê pa ez neşiyam çi bêjim. Min xem û birînê xo helgirtin û ez çûme di jor ve, bes min guh li axiftina wan dibû:

– Dadê, tu bi Xudê key, dilê Jiyanê ne hêle, nê tu dizanî min û wê ev dare ya bi pêk ve çandî û tu dizanî min çend ew divêt, ya dî jî şûla Xudê ye, ma em çi bikeyn, me teksîr nekir... Bi dixtora, bi dermana çi pê ve nehat...

– Bo çi dê çikey dawo? Xone jinik biryan? Ka tu bes bêje erê û tibra xo dirêjke, sed dê pêlava te maçî ken.

– Dadê bila kes pêlava min maçî neket, min Jiyan divêt, ewa ez ji hemî dilê xo hejê dikem û ew jî wesa.

– Kuro dawo yêt piştî te bi du–sê sala jin înayn, noke xudan biçwîkin, vêca tu dê bo çi xo mal mîrate key

– Dadê, xwîşk û birayê min têra min hene, mala me her ya bi rewş e.

Piştî van gotina, Nizar hate jor, ez neşiyam rondikê xo veşêrim...

– Guh nede gotinê deyka min, çi di dilê wê da nîne, tu dizanî wê çend tu divêy, belê pa em êkê dizanî û ew êkê...

– Nexêr Nizar, gotinê wê bo min nabine xem, ew ya heqe, divêt em xo diserda nebeyn, wê jî divêt kurê wê wekî kurê xelkê yê xudan biçwîk bît, ka çewa mirada me ye em biçwîkê xo

bibînîn, mirada wê jî ye nevyêt xo bibînît, belê pa her Xudê dizanît min çend diviya min biçwîkek heba, ne bes min bi tinê, mirada her jinkekê ew e biçwîkek hebît, biçwîkek ji cerg û hinavêt wê, da navê wê nemir ket, da piştî mirina wê xelk bêjin:

”Eve biçwîkê filan kesî ye.” Belê ma ez çi bikem, eve ne bi destê kesê ye. Li min negire Nizar, ew kiçka biçwîk, mirada min û te, bo xewneka ciwan û bîrhatineka bi rondik...

– Nê min hîngê gote te, dê lêve bî. Nê te dizanî dê gelek hej wê kem. Te her digot:

”Dê te ji min stînît.” Vêca te ne diviya bevekê bi xo çêkey. Ez gelek ditirsam êk min ji te bistînît û ez bi wê ve mijûl bibim. Noke tu hemî tiştî di jiyana min da... Tû evînî û tu xoştiviyî... Tu ew kiçka biçwîkî...

– Tu bi Xudê key Nizar, bes ya dilê xo veşêre û bes dilê min xoşke, ji te pêvetir, kes hindî min nizanît, ka te çend kiçkeka biçwîk diviya, vêca guhê xo bide deyka xo, belkî rojekê tu û ew kiçka biçwîk bi gehne êk. Bawer bike Nizar, hîngê ez dê hin hejê kem, her wekî cegera min, ne ji ber tiştêkê, belê bes ji ber hindê ku kiça te ye.

– Tu ji hemî dilê xo dibêjî? – Eve ew rastiye ya te divêt em jê nerevîn û bes pišta xo bideynê...

– Kiçê dînê tu çi dibêjî... Deyka min ya çi? Kiçkeka biçwîk ya çi? Min diviya ew kiçik wekî te ba... Min diviya ji ciwanya te ba... Ji giyanê te ba... Bêhna wê ji bêhna te ba, ya ho nebit min qet nevêt. Min hîviye Jiyan, bes van qesa li def min bêje, heke te ez bivêm dê vî dergehî girî û venakeyeve, ji te pêvetir ez pêdiviyê kesê nînim, da hedara xo pê bînim...

– Dê başe em bo çi pirsiyar nakeyn belkî biçwîkek hebît em bo xo bi xudan bikeyn? – Jiyan bes xo ji rastiye dwîr bêxe, heke li def te û deyka min rastî ew bît ku ez jineka dî bînim, yan bo xo biçwîkekê biyanî bi xudan keyn, guhê xo bide vê rastiye ya ez dizanim. Bo min bêje heke egera biçwîknebûna te ji min baye, hîngê da em çi keyn? da kî heqî dete te ku, tu bi xo li rêkeka dî bigeryabay bila te çend biçwîk jî viyaban! Vêca çinkî eger ji te ye, ez yê bi dilê xo me, dê jiyana xo guhirim çi gava min divêt, pa ne? Min hîviye Jiyan, bes diley dilê min bide û dilê xo bi eşîne.

We got û hat herdu destê wê girtin ew kêşa bi nik xo ve û serê wê bi sîngê xo ve na. Jiyan, di van bîrhatin û dî vê malxulyanê da bû, demê hêdîka Nizarî destê xo danaye ser milê wê.

Cirfek vêket, wekî êkê gelek westiyay, serê xo xar kir û rû yê xo bi tiblêt wî ve na.

– Te xêre... bi tinê li vêre rawestiyay? Ma nahêy li def mêvanê xo rwînî? – Hwîn besin, ez gelek wan naniyasim...

Pîçek ma hizrê xo di gotinê jina xo da kirin, çavêt wî bi baxçey û dara hirmîkê ketin û bîra wî û paqijkirina wê hat. dostê xo di dor navtenga wê werînan û ji jor derketin bo nik mêvana...

Jiyan ma berê xo da Nizarî, gelek yê biste bû digel Xecê û kiça wê, çi cara hosa nedîtiye. Rast e mêvanin û divêt mirov yê rûxoş bît ligel, belê pa wesa yê suhbetê ligel diket, tu dibêjî hindekin ji malê, deyka wî jî gelek ya bikeyfe û hera suhbetê ji vêre dibirrît û dihînte ser jinê û biçwîkbûnê û jinînanê. Nizarî dît ku Jiyan ya şepirze ye û ya têkçûye û evroke gelek ya posîde û dama ye, belê pa wî dizanî egera wê çendê çi ye... Neşiya çi bêjtê...

Bi şev, jiyan berî wî çû ser cihê xo... Nizarî diviya digel baxvît, belê nezanî ka dê çi tiştî bêjtê. Wekî çûye di jor ve, dît çavêt wê yê li ser êk, zanî ji qesta ya xo di xewra birî, diyare wê jî ne viya çi suhbeta veket.

Nizarî ew di hizrê wê da hêla, hêdîka xo çemand, enya wê maçî kir û çû dibin cihê xo ve.

Wekî spêdê zwî Jiyan ji xew rabûy, Nizar li ser ciha nedît, rabû bi nik pencerê ve çû û perde vedan. Givişk îrane xo, hêj hetav negehiştibû hemî rexê baxçey. Çavêt wê bi dara hirmîkê ketin, dît taze ya hatiye kezaxtin û ji daralînka ya hatiye paqijkirin. Pencere vekir û hindî şiyay bêhna xo helkêşa û girrnişî. Di wan gava da Nizarî dergeh vekir û bi jor ket:

– Têşt ya danaye xatwîna min...

– Têşt? Vê serê siharê kê têşt çêkir? – Ma dê kî çêket heke ez nebim? Bi xar qesta mêrê xo kir, xo têwerkir û serê xo di nav sîngê wî da veşart...

21. SEBÎH MEHEMED HESEN

Di sal 1961ê de, li gundê Bamernê, ser bi havîngeha Sersîngê ve, ji dayik bûye. Serî, navî û berhevî li Duhokê xwendiyê û pişka erebî li zanîngeha Mûsilê bi dawî aniye. Di sala 1983ê de, dest bi nivîsînê kiriye û di rojname û kovarên kurdî de, belavkirîne. Hindek çîrokên wî yê hatîne wergerandin ji bo zimanê erebî. Niah jî li Kurdistana başûr e.

HIZRÊT TÊKELKIRÎ

Ev e heyameke hest diket ku lawaziyek ya ketiye di hizrêt wî da, destê wî wesa dixavin bi kotek tiştê digirin.

Çavêt wî jî wekî berê nemayne ji ber van perde û pinya. Ji bilî vê hemiyê jî, pê wî jî êdî neşên bi dirustî leşê wî ragirin:

– Xudê biket kiça min eve cara dwîmahiyê bît! Hemî tişt li bayê bezê dihên û diçin, rwîdan li dwîf rwîdanê, kes xo li kesê nagirît, se di ezmanê sey nagehît, jiyana ya bûye filmekî şêlî, qehremanê wê seyê pê sotîne:

– Çavêt xo baş veke, Xudê dizanît dê ev şeve bît! Bi tinê yê rwîniştîbû, berê wî li çî erda nebû, çavêt wî wesa dilivlivîn, li ser çî xala ne dirawestan, li rexê wî cîhaneka dî bû, pirrî deng û hewarî bû... Pila hişyariya wî, van roja geleka kêmbû, di xeweka nîv berdewam da dijîya:

– Hwîn evê wî rexî, xo bidene paş... Herne rêzê! – Wa he êka hat, nehêlin biçît, xilas neken!. Wêne û bîrhatinê nêzik bêhna wî naden, yê welê hafî, xewn û ne xewna ji êk cuda naket, evro li kîrê û duhî li kîrê, dest da pênivîsî û li nîva rêza êkê nivîsî:

”Qehremanê xewna mezin.”Lê ya bê mifa bû, pênivîsî jî alayê yaxîbûna xo çikland...

* * *

Noke tu li kîrêyî... Çavêt xo baş veke. Ev e ne xewne. We bo çî perdê (dergehê) wî baş negirtîne, toza dihête jor.

Tu her gav li rêyê nîv û nîv digeryê, bes vê carê ne, bila êk ji du ya bît. Ev gelyê gerim tenîreka mezin e, mejyê bêmejiya dihêlînt. Pinyeka mezin e, bibezin, cokê xo çêken, heke dê bi ser avê kevin...Dest da pênivîsê xo û kire inyet van herdu peyva li nîva rêza yekê binivîsî: ”Serbazê şitrencê.”Tezînceka sivik gilîzankê leşê wî vekirin, diviya bizivirîteve wê gava ew tê da dijît, belê neşiya, bi werîsê heft gunda digel Berê hatîbû girêdan.

Tîve rêza wan, çî cara bi dwîmahî nahê. Şev e û herdu rexê şeqamî ji kelexê nemirî ne may ditijîn e, tirumbêl wesa ya tijiyê ba di ber ra naçît, dê bêjî devê şefekekê yê dihavêtîne ser êk. Komêka mezin ji serûçavêt damay, ewê bi rex te ve, di jiyana xo da li dev jinkekê ne kiriye girî, kif kifeka mezin jê bilind bû, ji nwî zanî ku dilê xo yê hêlaye wî erdê jê hafî. Êk hate xwarê, paş hindekê dî, her cihekê gehîştîbanê, bîrhatinêk lê diçand, vê carê, bîrhatina wan çwîçekê behîstê bû.

Her peyveka ji devî derketiba, wataya xo ya xoristî ne dima, ne bi wî bû. Xo livîn û nivistinê wî jî, evro li vêre û sube li cehnemê. Hesteka wesa tu dagîrkirî, bi wî herwekî hizar kes yê di nav leşê te da, her êk karekê bi rêve dibet. Tu êkê bi tinêyî û ew hizar in. Ne bi te ye, noke dê êk bête te binive, bêhneka dî, dê bête te bikene, bike girî. Tu çarçûvekê mezinî bo jan û xemê çendeha sala...

– Ma tu çî nakey, biçwîkê te di nesaxin!! Hindî rojek diçît, dijminek li te zêde dibît, dijminê vê carê jî baran e, ewa ku heke carekê nehatiba, da bi dirûd û nivêja bi kutek ji ewra îne xwarê. Evro jinik û biçwîk daîran, hemî tişt hatine guhurîn, baran bo neyar, rev bo serkeftin, dijminê kevin bo ne heval...

Eve ji wê roja zivirî, yê hatiye guhurîn, çi tişt ji berê nemaye ji bilî navî. Kelexê wî qerqodekê vala ye, ne wêrît rabît neku bayek bihêt û bibet. Bîra te dihêt heku te li hemiya kiriye hewar: "Hwîn hemî belkêt payizêne, di nav babelîska mezin da.

Bes e... şîrê xo yê darî bişkênin, koçkekê pê helken û biçwîkekê pê gerim biken!!"Hinde cara, hêzka lawaz giyanê wî dihejand, dengê sava hate ber guha, piştî hîngê, tiştêkê wekî helameta li ber dergehê rawesta:

"Mizgîniya min li te, kurê min Xudê kerem kir..."Mizgîniya çi! qet van roja divan mirova nagehît. Mizgîniya çi ye! Neke keyfa te bihêt, paşî xirab bibît. Kî dibêjît vê peyvê wata xo ne guhuriye! Ne, divêt tu çi nekey. Ev mirove di pêdivî ezmanekê nwî ne. divêt hwîn hemî bimirin da ku ser ji nwî bibin. Çavêt wî diwestiyay bûn, gelek cara diketin ser êk, belê digel hindê jî, çi ne diguhurî, xewnê wî kerek bûn ji hişyariya wî. Vê dwîmahiyê carekê gote hevalekê xo:

"Ez ditirsim rojekê hindek bihên û bêjine me, xewn rastîne û yê dî hemî direwin, aşop in, paşî dê hemî tişt têkel bin."li vî çerxî hemî tişt rwî diden, ne dwîre sube destê xo bideyne befrê da ku me gerim bît, yan serê xo danîne ser balîfkê da ji nwî hişyar bibîn.

Carekê hest pêkir leşê wî yê dihejît, hindekê wî dihelgin, bizaveka mezin kir, kire hewar, belê kesê guh li çi ne bû.

– Ev e çend roje ji ber diaxvît, kes nizanî çi dibêt!! – Da bibeyne xestê çêtir e!! Ji nwî van bîra wî îna ku xo yê nesax jî. Xwîka xo da bû, hindî êk jî miriba, deha digot mala Xudê ava. Heke dibû tengavî, hemya dilê xo dihêlan û diçûn, hindî dişiyar da barê xo sivik ken, ji ber hindê heke êk miriba, kes ne bû biket girî yan bikete kenî.

– Dixtor, eve çend roje jiber diaxvît, ageh ji kesê nîne!! Gehiştibû xaleka wesa, çavêt wî jêkvenedibûn, hinde cara lêvêt wî dilivlîvîn, bes kesê ne dizanî ka çi dibêjît.

Deyka wî serê xo bi serê wî ve nabû, rondikê kel dirêtine serûçavêt wî...

22. HAZIMÊ CASIM

Di sala 1967ê de, li bajarê Duhokê ji dayik bêye. Serî, navî û berhevî her li wêrê xwendiyê û di sala 1991ê de, pişka edebiyatê li zanîngeha Mûsilê bi dawî aniye. Di sala 1983ê de, dest bi nivîsînê kiriye û çîrokên xwe di rojname û kovarên kurdî de belav kirîne. Niha li Elmanya ye.

HILKEFTINEK DI ÇÛN Ê HATINÊ DA

Tu wî...

Zêrevanê rondika ji warê xo bar diket! Peyva qidqidankê tariyê vediket! Min tu dîtî...

Ji nav nihêniya dihatî.

Çi tarristaniye li vê cîhanê? Ronahiya li pişt çavêt lerzî daketî.

Tu dihatî...

Leşê te, zaroyek e xo dihavête di xewnê da! Bejna te, cihê hemî balinde û kewa tê da! Li bera te, çiyayê xwê radibin.

Hemî çîçik û mêrî, bi firyan, rê ya te ji stirî, zil û svêriya dimalin. Li pişt te perya agirî.

– Germava lê xoş."Tu min dinasî?"Gazî diket:

"Raweste. Ne... nezivire Ez ya ji balavê tîm. Ji serşîştinê. Ez ya rwîsim."Li ber bejna te ya mermerî, pirça xo şe diket.

– Dê çim. Te malê me dîtîne? – Malê te çi nîşanin? – "Nîşane çi nîşane!?"Mezinê wan, serê wî xulîvane.

Zaroyê... dêmê wî hêlîna kotira ne.
 Dayika tenîrvane. Tenîra wê bwîkbarane.
 Babê... hizirvane. Hizra wî wek rihêt wî.
 – Hemî spêdeya, gundî hemî bo xo diben, wek pelane.
 Xwîşk û birane, li bin sîbera rojêt erzan.
 Jiber awuriyên dabirran.. diaziriyane û givvêna wane.
 Tu çûy û te gotî:
 Dê çim...
 Bo her zaroyekê du xencer di çavêt xo da nivêstî û guliyeka genimî, li bin kefşê xo kiriye
 rwîsî.
 Ne bi ser dikevim bo kuştina rojavayê! Yan girêdana rojê bi perêstgeha ve! Dê çim û... rwîs
 kem.
 Heta ji neynok û peyvêt xo.
 Dê reqîsim bo agirê rîs. Ewrê rîs. Xodîka rîs.
 Bi destê xo, pîrozbaya ax û kulîlkê–li şehyana wan bo cara sê yê–kem.
 Ez dizanim...
 Ez dizanim...
 Werz dê êne seredana te, wek belav bûna xelesa avê. Belê dîwîratiya te, hemî demarêt rê ya û
 dergeha qetandin.
 Pencerêt meserê xo danane ser çavêt me û nivistin.
 Ho... zevî zêra li dirînê, xewna min bi te ye. Hez ji te dikem. Bê xudan şalok û das bim, bê
 xudan spêde bim. bê xudan cil û bergê werza bim. Bila careka dî, das wek çavêt miriya bi
 teyisî. Belgê mêwa kesk bibin, gerim di nav da bi nivî. bêhin di bin da mexel bibî.
 – Dengvedan di guha da nema û– leş tijî risas bû û li kevra nexşand, bejna agirî, bejna agirî û
 kevîr û serûçav bi êk dikevin, dibine zengil, dimirin. Dikevne di xewna da... Ax, çend ciwane
 xewna kuştî xo tê da dihelavêt.
 Mîn tu dîtî...
 Ji nav nihêniya dihatî! Çi tarîstaniye li cîhanê! Ronahî ya li pişt dengê derzî daketî.
 Reng, wekî zaroyekê sava, di ber sîngê pêngava te da bû! Bejna bilind, ji pişt dîwara ra têt.
 Dîwar, awazek e digel xemlîna hinara têt.
 Pirsîyarêt me bûne gijlok û bi ser rwîbara da hatin.
 rwîbarêt di nav tilêt te da nivistî, hişyar bûn. Hişyar bûn jî, tirseka diye, wextî didizît...
 Nihêniyeka diye, karwanî dihêlêt. Li bera me diçît, reqsînê di azirînêt.
 Dê te bînîn, li bin rondika. Li ser baranê, dastana milletêt ketî...
 Bi tinê rondik ji baranê bilindtîre!!.

23. ÎSMAÎL MUSTEFA

Di sala 1963ê de, li bajarê Duhokê ji dayik bûye. serî, navî û berhevî her li wî bajarî xwendiyê
 û di sala 1985ê de, peymangeha teknolojî bi dawî aniye. Di sala 1984ê de, dest bi nivîsînê
 kiriye û çîrokên xwe di rojname û kovarên kurdî de, belavkirîne. Endamê Yeketiya
 Nivîskarên Kurd e. Komeleka kurteçîrokên bi navê (Hîvîyêt Helawîstî) berhevkeriyê ji bo
 çapê. Niha jî li Kurdîstana başûr e.

VEGERYAN

Hindî tu dibînî û çavêt te qetre diken, ji layê rojavayê deşteka bê serûbin e. Lê rojhelatê, du çiyayêt dirêj hevberî êk yê bi nav deştê ve hatîn, bênfîrehî û ciwanyeka bêqam didayê... Çend çiya bi nav ve dihatin, serêt wan pitir jêk dwîr dibûn. dwîmahiyê û di navbera van çiya, çend kwînêt reş bi xêra xo li wê deştleyanê kiribû sîber.

Çaxê mirov ji dwîr dihat, da bêjî perêzeka sotiye, wesa kwîna reş dikirin û mirovî dizanî ku ji nwî yêt vedayn. Ji wan wêvetir, girekê mezin yê hey, serê wî yê rast e, lewa dibêjinê (Girêpanê). Li dorê wî, gundekê ava û mezin bi serêk da hatibû, her wekî bîvelerzê lê dabû. Hêş toz jê bilind dibû û bèn qematik jê diçû. Babelîskek rabû, bûne çend zivrok mîna stwîna bejna xo xemland û bi stirî û qîvara bi nav kavle gundî ve hat... Tozeka bavşîn ji wan dîwarêt kefî rakir, hindek kaxez li nêzik xwîndingehê, havêtine esmana, kî dibêjît ne pirsiyarêt ezmona dwîmahiya salê ye ku, mamosta negehîştin sala xwandinê xilas ken.

Avahî û dîwarêt herrîfî gelek tişt berzekirin. Serê babelîskê gehîşte kwîna û gelek tengijyay bû. Stwînêt kwîna têk hejandin, wekî baraneka bi şûpî li banê kwîna hate xwarê, kete ser tiştê bin kwînî, tîxekê gerkê peyda bû, herwekî li gilkenê tu axê li mûxilka hwîr bikey...

– Solîn dayê were di jor ve, dê kore bî.

– Dadê eza li hîviya babê xo... Dê kengî hêt? Paş Solînê xo vekêşa bin kwînî. Gava çavê deyka wê vê ketî, herwekî êkê dil û mêlak lê bijartîn. Ew dêmê peregul, yê reş qelyay û birqêt vê dikevin, digel xuheka reş bi serûçava da û digel wê tozê, hindek pinî û nîşan peyda kiribûn, dêm lê hatibû hingaftin. Davêt pirça wê, wekî depî req bibûn, hinde cara destê xo didayê, bi kotek vedan, da bêjî benîşte ji enya xo vediket.

– Dadê, serê min gelekê dixuryêt, bêhna min nahêt, dê kengî çîne balavê? Solîn di ber axiftina xo ra bi herdu desta serê xo dixurînît. Lê çi xurandine, veçirîne!! Deykê bi dengêkê tir tirî gotê:

”Çi nîne kiça min, ka were...”Lê ripên ji dilê wê hat:

”Neku ew mîrat ketîne serî. Ax... ax. dilê min kadîneka xem vegire, li hemî mila xema li xo dicemînît... Dilê min hurrekê bê vebire, xoşiya li bêdera jîna me dibijînît. Dilê min bayek e, ne babelîsk e, dwîr vegire... Reş kwîna li zozana, sersîngê buhara me dihelînît. Ax dilo te xemêt dunyayê hemî komkirin û ser textê paşatiya xo te xemlandin.”Kunek hindî paniya destî di banê kwînî bû, pinyeka zer û ron li erdî dikir. Destê Solînê girt û kire di koşa xo da, ew pinya ronahiyê kete ser serê wê, deykê jî hêdî hêdî bi serê berbiskê davêt pirça wê vedan. Hizir di axiftina Solînê da kir.”Dê kengî çîne balavê?”bîra wê û kaniya gundî hat û rojê balavê, wekî ava kaniyê bi wan bazebera diket, kefeka spî dida. Çawa befir, kopekê spî diket, wesa ava kaniyê jî, leş paqij û spî dikirin û dêm ditifiqîn.

Mîna Xecxecoka hemî gava di kaniyê da bû. Dapîra Solînê digotê:

”Kiçê ma tu masiyî ji avê têr nabî... Xudê neket rojekê tu ji gundî û kaniyê bi dwîr kevî, heke dê mirî.”Hê...hê, noke jî mirada wan têr av vexarine, bila ya gurrî bît, tijî kirim û gilêş bît.

– Dadê pa kanê tiştê me? – Çi kakilka dilê dayê.

– Ê, ê, genim. Pez û seyê me Gewro. Tîşemb, hêzk, zevî û kanî.

– Kiça min, genim wekî xoye, vê gavê, hindî bejna te bilind bûye. Day gorî wê bejnê, Solîn xan, agirê kerb û kîna wan, genim ne sot. sê–çar cara jî, agir berdanê, lê genimê şîn û ter, şeva berê taveka barana bûş lê hatibû, yê li hîviya me heta diçîn didirwîn û gêrê dikeyn. Bîra te dihêt par, ciwana min, gava tu li cencerê siyar bûy li coxîna genimî... Lê carekê mêşekê kelmûz, dewarek şembûz kir û cencer wergerand û tu tê da ketî û te kire girî. Êdî te ne diwêra siwar bibî. Berxa min, tiştê dî hemî wekê xo ne. Gewro û seyê gundî yêt bûyne şivan û xudan li pezî...

Çi biyanî jî vê nakevin, çinkî pezê li cihekê asê day li şkêrê piştî gundî.

Dayik bi nav perêza axiftinê ve çûbû. Solînê jî, wekî çipkêt baranê pirsiyarêt xo dane dwîf êk. Toz jî, wekî befreka nerim, di wî kwînî da dikete ser serê Solînê.

– Dadê heke bo cejin, em li vêre nabîn, baş e? – Bo çî xatwîna min? – Darêt hêzkê nînin.

– Em bi xo li vêre nabîn... Babê te yê çûy dewara bînît û dê mala xo vegeirîn gundî ve.

– Dadê, ma dê çîne kîrê, gundê xirab kirî? – Dadê gurî, babê te û gundiya keprêt çêkirîn.
 – Pa kengî dê çîn? Ha, pa dê bêje dadê? – Ev şeve... Ev şeve.
 Devê Solînê hindî derê şkeftêkê fireh bû û xo di ber sîngê deyka xo werkir û çavêt xo danane serêk. Dengê daykê bo stiran û velorand...
 Çavêt Solînê du kanî ne, befr û kanî ne.
 Pirr pawan û çerwan in, pirr mêrg û avî ne.
 Çav û dilê me jî, kenî û girya min, pêk ve zozanî ne.
 Lê, lê dînî, lê Solînê, zozanêt welatê jorî ne.
 Zozanêt zom û pawanêt çavêt te ne.
 Çavêt te, du nêrgiz in. Ji nwî di bişkivin, çipkêt baranê li ser dileyizin, digirrijin. Belgêt wan spî ne, mîna esmanê çavêt te... Nafka wan, ne dizer in û ne sorekê vebî ne. Kîlê navka wan, pirr rengî ne, mîna bîbîka çavêt te Solînê... Xatwînê...

24. ÎSMET MEHEMED BEDEL

Di sal 1965ê de, li bajarê Sêmêlê ji dayik bûye. Serî, navî û berhevî her li wî bajarî xwendiyê û di sala 1988ê de, pişka zimanê erebî li zanîngeha Hevlêrê bi dawî aniye. Di sala 1984ê de, dest bi nivîsînê kiriye û di rojname û kovarên kurdî de, belavkirîne. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e. Niha jî li Kurdistana başûr e.

HELWÊST

Gurgura Tirênê di guhê min da, bibû awazek damay, bîra cencera bapîrê min diîna bîra min. Hefka min bibû dergehekê pîlay, kerb û girya di sîngê min da, hemî asêkiribû. Şanêt mêşkê min têk dializîn. Gelek wêne, diînanana pêş çavêt min, lê her zwî ew wêne hemî hêdî, hêdî berze dibûn, tinê du wêne diman, wan jî, hevriki digel hev dikir. Wênê ewa min dihêla û wênê cihê ku diçûmê.

Berî jivanî hişyar bûm. bi ciwantirîn cilkê min hey, min xwe xemland û çûme derê:
 ”Erê ma bêjmê ez dê evro çim... Ne, dê bo çî hevbîna me têk dem... Nexasim ev hevbîna dwîmahiyê ye...” Ji serê cadê derket, ji dwîr girnijîn jê dibarîn, mîna wê barana hwîr ya wî demî, pirça me terr dikir. Xem ji bîra min diçûn, hemî bo min digirrijî, bajêr bi çiyayêt xo ve... Esman bi ewrêt xo yêr pirr baran ve... Mirov, devê min bi girnijînekê vebû... Welê zwî, bi zwî hemî rastiya di mêşkê min de xwe têk ve da û bi serkeft, girnijîna min verevand... Hemî girnijîn verevand. Çend nêzîkî min dibû, girnijîna wê jî, hêdî hêdî di verevî û xemeka kwîr di çavêt wê ra diyar dikir.

– Rojbaş.

– Rojbaş, dilê min.

Milê me kete êk û di cada fireh û dirêj da em sernişiv bûyn. Got:

– Şevê dî min di xewê de didît, em pêk ve difirîn, li hemî sinûra derbas dibûyn, gelek reşe bi dwîf me ve bûn, welê li dwîmahiyê em qurtal bûyn. Di nav baxçekê berfireh da, rwînîştî û me stiran digotin.

– Xêr bît... Ma eger reşekê şerî nemaba, leşkerî jî ne dima. Hîngê da te xwazim û da li hemî cîhanê gerîn. Li wê spêdehaya zivistanî ya sar û li ber barana hwîr. Kenya wê agirê dilê min xweş dikr, got:

– Tu yê damayî, ma dê kengî çî?...

– Ez... dê ... dê subahî, du sube... nuzanim, ez nuzanim kengî biçim. Gund jî nehêlayne, an ma xone da çim.

– Subahî, min diyaryeka bo te amadekirî.

– Te bo çî evro neîna? – Bila bo subahî bît.

– Heku digel te bît, vê gavê bîne.

– Ma diyare dê evro çî? – Ne... ne, nuzanim... ka dê deng û bas çî bêjin.

”Çî bêjimê... bêjmê dê subahî çime binê dunyayê.” Em gehiştîn rasta xwendengeha wê û ez bi tinê hêlam, berî li derî berze bît, avriyek li min da û çû... Min jî gaziya xwe xendiqand. Xanim panê eve ez hatim û dibit hema êdî ez nezivirim. Dengê gurgura tirênê dibû awazek damaytir, diyare ew jî bi kula min agehe û bo min dilûrînit. Çavêt min keftine serêk û digel wî awazê kwîr çûm, min cigarek berdayê û min hewul da jibîr bikem ku ez serbaz im û yê beref dojeha serbaziye diçim. Min di wê aşopê de xwe nivand ku ez û ew zava û bwîkên nwî ne, em yê beref seyranek dwîr diçîn. Xewê dilê min girt, min bêriya xwe, îna ser çavêt xwe. Rojekê dem buhar, em bi hevalan re çûbûyn seyranê, me hêdî xwe ji hemyan vedizî û li ber kevrekê beramber hev dirwîniştîn û di çavêt êkûdu de berze dibûyn. Ne min û ne jî wê zanî em çend wesa mayn. Wênê dêmê wê ji hîngî were di mêşkê min de yê hatiye nexşandin.

Çend çavêt xwe didanim serêk, her ew e û her girmijîna wê ye... Ji nişkekê ve, dengê radyoyê bi mûsîkeka şerî, bilind bû. ”Bawere ev nişanê şerî ne...” Tirsê ne tinê dilê min girt, belku hemî leşê min. Min li demjimêrê nêra... Demekê kêma ma bû elind derkevit, gelek cara min ev pisyare ji xwe kiribû ku, ez bo çî û bo kê vê serbaziye dikim, welê çî cara wekî vê carê bi rijdî, min ji xwe nekiriye. Bersiva min ya vê carê ya dwîmahiyê bû.

– Carê da bigehim paytextî.

Di van hizra de, di xew çûm, ta ewê bi rex min ve, ez hişyar kirîm, em yê gehiştîn. Dinya li pêş çavêt min reş bû. Peya bûm. Min li çavêt xelkê nêrî, tirse, xeme, bê hîviye. Dengê radyoyê, bi stiranê şerî û bi gefa yê bilin bû. Livîna xelkê û bêna dinyayê, hemî tişt xuya dikir, sîngê min xilole dibû, min hest bi reşbîniyek mezin dibir.

Ji nişkekê ve dêmê wê hate pêş çavêt min, bi lez çûm karteka dî bibirrim û li tirêna vegeryanê siwar bûm...

25. XALID SALIH

Di sala 1957ê de, li bajarê Duhokê ji dayik bûye. Serî, navî û berhevî, Her li wî bajarî xwendiyê û peymangeha mamostatiyê li bajarê Hevlêrê bi dawî aniye. Di sala 1984ê de, dest bi nivîsînê kiriye û di rojname û kovarên kurdî de, belavkirîne.

Heta niha ev pirtûke çapkiriye:

1. Çîrokên folklorî ji bo zarokan. Bexda 1985.

Ev berhemên jêrî jî, ji bo çapê berhev kirîne:

1. Gurgê dev bi xwîn. Kurteçîrok.

2. Rondik û stiran. Kurteçîrok.

3. Balîf. Kurteçîrok.

4. Yariyên kurdî. Folklor.

5. Gotinên mezina. Folklor.

6. Deqên kelepûrî. Folklor.

Niha jî li Kurdistana başûr e.

RONDIK Û STIRAN

Vekir... Nameka pêçay, digel wênekê tê da bû. Berî namê bidete xandin, temaşay wêney kir û digel wî, ji wêrê dwîrket û çû cîhaneka aşopî... Jiyana taku evro dîtî...

Axînkek rahêla:

"Hê... hê kurê min, çi kul e?" Ew wêne baş meyizand û di dilê xo da:

"Hey çi kul, derd û xeme." Wêne ji çavên xo vekir, ku pirrî çava rondik...

Çavên xo paqijkirin û careka dî temaşay wêney kire ve û divêt digel wêney bijît:

"Hê... hê, diyare çekê jinê, bi tinê giriye? Nexêr û hizar cara nexêr, çend zelum hene di nav derya rondika da jiyane? Ji xerîbiyê, ji soza cegerê, ji mafê wî yê xarî, bila zelum yê qayim bît bo êşên xo, çi cara xo bi êşana leşî hay nedet, lê bo yên dî, neşet.

Rondik çekê wî kesiye yê nikarît çi biket. Jin jî her ji ber destkurtiya xo diket girî û eger zelum jî destkurt bû, dê kete girî. Çend zelama ji ber dwîratiyê, ceger sotinê û hestê, zûriya lê tete kirin, kiriye girî..." Lewma îro kekê Hacî jî her yê temaşey wêney diket û her yê rondika di ber ra divemalît û axînka radihêlît...

"Çi kovane kurê min, ca qet landika te di bin berekê û du ya ve, ya hatiye hijandin!

Havîngehên me kepir û germiyanên me şkeft bûn. Ca qet carekê û deh cara tu yê li wan ciha, kenî û girî. Xelk niho li havîn û zivistana, bi xo seyran û geryana dirust diken. Te rojeka bi tinê jî, şîrê xo bi nûşîcanî nexariye û carekê nehat tu serê xo di germavekê da bişûy. Hemî dema li ber bay û sermayê, serê te yê nazik dihate şuştin. Rojekê welê nahêt ku tu germa havînê, bi xo, bo zivistanê hilgirî, da te mîna xelkê gerim bît. Eger te rojekê gerim dîtîbît jî, te her kadî û dwîkêlên dîtî, lê ew jî çi nîne, zaro yên heyn bo xo tîrojka rojê, bo hemî şûl û karên xo heldigirin, yên heyn serên xo di banyona da dişûn. Erê kurê min, pa ez cilka nabêjim, xandîgeh û nexoşxane her êk car çi ne." Serê xo bilind kireve, çavên xo paqij kirineve û careka dî temaşay wêney kir:

"Hey pa xeme, xelk dê bêjîte min bikene, diyare min nevêt bikeme kenî? Nê min divêt ez wesa bikenim ku xelk ji kenya min ra mendehûş bin. Ma nê ez ji giryê pêk nehatîme. Nê eger kenî bi pare ba, hindî min filsek hey da bi keniyê dem, da ez têr kenî bam, lê ez çi bikem? Ev xelke dê bêjîte min, dilê xo xoş ke, diyare min xoşî nevên û ez yê ji nexoşya pêk hatîm. Nê ez dizanim, her rojeka diçît ji jiyê min diçît, yan ma ez nizanim xudanî êk jiyê hey, belê ma ez çi bikem, eger kenî di ferhenga min da nebît? Ji kîve di ferhenga mirovê kîvî de kenî heye? Nê em jî her kîvî ne, em yê ji kîviya hatî hijmartin, ma ne her kîvîne di şkeft, çiya bin tirraşa ve dijîn? Nê kesê mirovê kehî nedîtî, wesan bijîn, yan ma kê pêxoşe wesa bijît û hemî dema rav û nêçîrvan bi dwîf ve bin? Kurê min... Pa xem û kovan bo kengî bin? Dibêjin pê nê Sîxurî wekî yên zaroka ne, ma nabêjî, Sîxur jî rojekê zarok bû ye? Nexo bo ew jî, di kun û kuncalên tarî ve dijît û bi tinê bi şevê derdikevît? Kî nabêjî ku demek dê hêt em jî ji ber gurgên dupê, tinê dê bi şev derkevîn.

Gurgên di her çar werzên salê da, li kolanê, ne ku mîna gurgên çarpê, bes li demê befr û sermayê peyda dibin." Wêne ji ber çavê xo bir û destmalkek ji berîka xo îna der û difna xo ji avê paqijkir û kire di berîka xo da ve. Vê carê qodîka cigara îna der û wêne dana erdî û qodîka cigara vekir û cigareka pêçay îna der, kire di devê xo da û agir berdayê, careka dî di nav hizrê xo alyave:

"Dê bêjin cigara nekêşe, ma ev xeme dihêlin mirov cigara nekêşît?" Belê pa ew jî xo bi wê çendê razî diket û dilê xo pê aram diket, lê cigare xema narevînî, çinku xem li kwîrê û cigare li kwîrê? Eger xemek verevît jî, mirov di hizra da, xemê xo direvînît û yê bi cigare ve mijwîle... Wekî zaroya yê xo bi dwîkêlê ve mijwîl diket, disojît û cigare jî, ya bi mirovî ve mijwîle û mirovî di cih da bi aramî disojît, ne xemê mirovî ji rêka mirovî radiket, lê kî li çendê hemyê yê hişyar e? Bêhneka xoş her li erdî temaşakire wî wêney ve, temaşakirneka bê livîn, her wekî di cih da hişk bûy. Wesa berê xo didayê... Paş axînkeka dî rahêla û bi xo ra got:

"Kurê min, xuzî min zanîba niho tu li kwîrê yî?" Çavê xo ji wêney vekirineve û hinde qurmêt cigara lê didan û xelekê dwîkêlê jî dirust dikirin û her berê xo dida wan xelesa. Di delîvekê

ra rep–repa pê ya ji der ve hat.

Destmal ji berîka xo îna der û çavêt xo û difna xo pê paqijkirineve. Rep–rep her nêzîktir lê dihat û wî dest da stiran gotin... Nama xo ya pêçay ducarkî vekir û her çar parçên kaxezê bûne êk û bi xo ra got:

”Ev e berê destê lawê mine, lê ka kî dê bo min xwînê?”Di wê delîvê ra, dengê dergê hat:
Teq ... teq... teq...

26. Tehsîn Navişkî

Tehsîn Navişkî, li zivistana sala 1968ê, li gundê Navişkê, li rojavayê bajêrkê Mangêşkê ji dayik bûye. Xêzandar e û semyanê sê kurr û kiçekane. Li sala 1974 ê, li navbera gundê Ozmana û Navişkê dest bi xwandina xwe kiriye û di heman dem de; wek feqe li mizgevtî gundî xwandîye. Xwandina xwe ya navincî li sala 1983ê, li navbera bajêrkê Mangêşkê û bajêrê Duhokê bi dawî îname. Xwandina Mamostayetiye li sala 1986ê, li bajêrê Duhokê bi dawî îname.

Li sala 1985ê, serekaniya wî ya edebî peqî ye û li destpêkê helbesta klasîkî nivîsiye. Êkemîn helbesta wî li sala 1989ê, li rojnama Hawkarî belav bûye. Piştî hîngê berhemên wî yê edebî û rewşenbîrî li belavokên (Beyan, Bizav, Paşkoy Îraq) belav bûne.

Piştî serhildana gelê me li bihara 1991ê, her li ser karê xwe yê nivîskariyê yê berdewam bûye û berhemên wî li gelek belavokên herêma Kurdistanê wek: (Peyman, Metîn, Nûxwazî, Rîgay Sosyâlîzîm, Serhildan, Birayetî, Raman, Peyv, Gazî, Nûbûn, Evro, Behdînan, Çavdêr, Hawelatî, Awîne, Herêm û Sîlav... Hd) belav bûne.

Ya hejî gotinê ye, her di gel nivîsîna şîrê dest bi nivîsîna çîrokê û babetên rojnamevanî jî kiriye. Bo demê heşt salan wek peyamnêrê heftînameya Peyman li deverên Mangêşkê û Zawîte kar kiriye. Li sala 1999ê, dest bi nivîsîna êkemîn romana hevçerx kiriye. Pirtûkên wî yê çapkirî:

1 - Vedana pêlên mijê vekolînên wêjeyî li ser tuxmê helbesta hevçerx li devera behdînan. li sala 2000 çap bûye.

2 - Çilxane, helbest li sala 2002 çap bûye.

3 - Xwenîşandana qerqodan, helbest li sala 2004 çap bûye.

4 - Janên sînahiyê, roman li sala 2005 çap bûye.

5 - Çavê sîtavkê, roman li sala 2007 çap bûye.

6 - Dewleta daristanê novlêt bo zarokan li sala 2009 çap bûye.

Noke jî romana wî ya nexrî ku mezintirîn têkist bûye, bi navê ((Beheştî agirî)) li dezgeha Spîrêz, li jêr cape ye. Her wesa sê romanên dî û komeka vekolînan li ser romana kurdî; ji bilî çendîn komên şîrî û yê vekolînan û nivîsarên rewşenbîrî û rojnamevanî di amadene bo çap kirinê. Ya mayî bêjîn heta noke li ser karê xwe yê nivîskariyê yê berdewam e. Ji layekê dî, eve pitir ji hevde salane, Mamostayê seretayî ye li komelgeha (Kora) û bêy rawestiyan li ser karê xwe yê perwedekirina zarokên Kurdistanê yê ber dewam e.

Vegirtin

Roja xulkê pirteqaleka çîvanokî wergirtî, perên xwe dahêlane ser kulomtê çiyayê bajêrê mijê tirsandî û li ber stûnka kareba li serê tengekolanka, zarok û mezin, yariyan tê de diken, wan jî

yariya xwe gerimtir lê kir û stodyoya mubayilê vekir û serikên wan bûne du temaşevanên cêmik û deng û rengên ji nû dîtîn li ber çavên roja nîvro, di pîroziya pişt derokê erşê cenabê hêjay de, sikirtêrê ji hizar sikirtêrên nerm û zivir helbijartî, bi dehan serên xuhivemal û xwelîseran, di demekê pîvay da, di qura didanê xwe de berze kirin û bi livîna sihirbendên li ser depê şanûyê dileyizin, zikên qas û dîwaran pê tijî kirin! Haşa û sed caran haşa; hecyê hember yariya wî dengê xwe bilind kir jî, her di gavê de, deh çimblan ji dîzê re çêdiket û bi çekê xebateka jengî, bîjyê xwe havête di paxlê de û bi hizaran tawanên mejî nehewînit jê re kete geliwaz û gerdena wî ji qinarê re kete armanceka bi sanahî hembêz kirî! Mêrçakiya cenabê seydayê wî, yê ku li cade û kolanên gund û bajêran, bi sto gayê bin girê dihête niyasîn kirî, destên xwe bi çavên ji xwînê di sortir ve kirine dîwar û kuxkeka kartonî bi patka bûye gerî gerî, arestey zîndewerên bi dengê pistepsitî gazindên nêramê azad diken kir. Piştî bêhnekê, ji nişkanive dengê qebe berda:

- Belê, xelkê serbilind, min baş ageh ji weyên xweştivî heye. Di pişt rast bin, eve bo wî gawrî bimînit.

Hind bihîst, dengê wî bilindtir lê hat:

- Ez bi hemû pîroziyên xwe bo we sûnd dixum; heke çavê min bit, wek vî varêy raste rê bibit, fermana teraziya pîroza, çi tişt li vî warî bi sernekevit, li ser wî bihête çespandin û mafê kesê berze nebit.

Dibit hêştaxavtina wî mabit; çaxê heşameteka serikên hindî çavên min qetire dikir, bi sergermiyeka bê sînor bi dengê çeplan dengê wî berzekirî û padaşta bi dengê bilind tir dayê:

- Her bijî hêja, laş û giyan ji te re bibine qurban. Her bo xwelîser û belengazan, serkêşê bê bevil bimînî. Ji evro, heta hizar salên dî, bawer neke ji canê we yê pîroz pê ve, êkê dî hebit serkêşiya tişabetên xelkek bi xêra cenabê we niyast biket.

Berî peyvên dengê berovajî seqay, rûyê qaremanên filmî, bi lê girtineka pişte rê bûy bixemlînin, hind dît ji xafletî ve, serkêşê dînen bajêrî, bi xemla bilozê hiçik şor, derpê xîçxîç, serhoç, pêxas, bi coqê xwe ve ji serê îşka dilê bajêrî derketin û destên xwe yên kirîne maykirfon û dengê wan di perên sînorên axa pestalên genî ji mêje derêxisitîn di perîn:

- Hê ho, gelî texên garisî bi helavêjin, ji ber serkên wanên rengê pişîka diden û laşê rengê kêvrîşka didin axê hembêz neken, dibit hûn jî bizanin, çavneqandina berêzî, ji gunneha berdestekê berê bi ((sîtoyê zerptxî)) dihate niyasîn, li dûv sîstemê, ((her sivore û ber û minên xwe)) kirî; ji ber ku cenabê seydayê wî yê xweştivî, li pêşiya wî di lêvên gelyên welatî re, necarekê û ne deh caran, li pey bernamê pîre gayê li serê latê, kuloxên hewe bi pûrt ve yên kirîne pariyeke êk qurçî û di binidavên kembax de, li ser qirêja destên ((qaronî)) yên mibar kirîn. Her demekê viya, li ser çengên efirîte ((Elîbabay)), li beheştê gizîrtên heft deriyan pilîptkanê û qomarê bi germî pê diket; her wekî hemû bi xuha eniya xwe xir ve kirî! Evcar nizamim, seydayê hêja bi kêjan biçmî, dê wêrekiyê dete xwe û bêjite sikirtêrê bi vayirosê wî vegirtî: ((pêlava te jî ya xwar e))?! Guhurîna dem li dest li vêre peyda bûy, dengê tişabetekî bi zorî derket:

- Hiş bin!

Êkê dî hişyar tir lê vegêra:

- Hişşiş!

Dengê dî tengtir lê kir:

- Hişşşşşşşşşşşşşş!

Ji wêrê wê ve, êdî selîqa tîpên hevde hişan, bajêrê armê ((ser û neşe ne hewcey çî dersokane)) di eniya wî nikirandî dagîr kir! Paşî bi çavekên sehmê xwe bi serdadayî, li hizaran çavên bizdîyanê dauwrayin nêrî û bidengekê, nizim pê ve ço:

- Hişyar bin, newebit kes xwe di dînen pê gotî helket.

Di wê gavê de, dengê berêzî şaperên bajêrî hejandin:

- Dîsa çi dengê guhdirêjan e ez ji xewa şîrîn hişyar kirîm?!

Sikirtêrî hember mêzê, bi zorî şiyay xwe ji ber zikê li pêşyê diçit biçemînit, destê xwe da sîngê, nêzîke dê hirmîka sor xwe jê havête der û bersiva wî da:

- Heyran bibore, dîsa ew dînin, yê daxwaziya emir dirêjiya cenabê heweyên hêja diken!

Hêjayê pišta wî ketiyê, li ser kursîkê zivirî û bi girinjîn ve pê ve ço:

- Baş e, hirihira wan tişabetên serpişkên sîngê kîvirîşk çî ye; wesa wêrekîyê di dene xwe û gilîzankên kerbên min vediken?!

Sikirtêrî, qurça xwe bi zorî daîra û bi keniyeka xûs ve bersiva wî da:

- Belê rêzdarî xweş bit, her ew jî yê daxwaziya jinekê bo filê te yê li nav kolanên bajêrî maye zigord diken!

Berêzî keniyeka ter bê hefsar kir û careka dî pišta wî ketê û dengê wî bilind tir lê hat:

- Diyar e hêsta ev bunewerên entîke nizanin; heke em jî bo xwe gêzgêzeka hosa nekeyin, çî cara filê min bi jin nakevit?!

Sikirtêrî jî keniya xwe bi zorî li ber ya seydayê xwe kopî kir û bi serhejandin ve ya seyday ne gotî wî got:

- Belê belê, bi rastî kuriyekê ji wan kême!

Keniya seyday sexweştir lê hat û bi germî piştevaniya axavtina wî kir:

- Ji nû da navê giyanewrên hinêr bend helgirin! Hahahahaaaaaaa.

Berdestkî jî bi keniyeka bi zorî hînay lê vegêra û pişt piştîkî ço. Berî başiyên wî derokî hembêz ken, hêdîka derok vekir û berzebû. Li ser kursîka xwe rûnişt û nerûnişt, milyodirama filmê ew qaremanên wî, ji vayirosê bileztir bi nav mubayla wî jî ket! Berî bi duristî bibite temaşevanê filmê, careka dî li derokê seyday da û bi lez li ber çavan nimayiş kir.

Seydayî li destpêkê, bersiv bi tirîqînyên keniyeka ser berday da û wî lê vedigêra! Paşî leyizoka nav milên wî yên firhebûyin germtir lê hat û di ber re, jêhel li sikirtêrê destê xwe daye sîngê xwe nêrî û rondikên şîrîn ji çavên xwe pakij kirin û careka dî ji keniyên de piştînsîv bû û sikirtêrî bi livînên lêbokan zarivekirina livînên wî dikir! Ji wêrê wêve livîna filmê mobaylê li ber çavên serikên genicên bûyine cêmik rawesitiya û çavên gencê ser pora dîklî, ji şaşê mubaylê vebûn û li gencê ser û rîh kirîne hepîbeyaz û bi tinê pinîkeka reş bi erzînkê ve hêlay, milê xwe bi stûnka karebê ve nay nêrî û berî axivtina dîmenên filmê jê re hînay bêjit, aviriyek li kolanê da û zeriya meksiyê reng bîtanokî, ciwaniyeka dî daye bejna wê ya zirav, li ber derokê xaniyê nîveka kolanê, yariya xwe germtir lê kir û vizka ava sondê beref semta wî bilind kir û di ber xwarkirina gerdenê re û paş ve birina perçemê ji hindav eniya kevir, girnjînek di ser bi dehan çavên yarîker re li ber derokan jê re kire diyarî! Lawkê serhejînik hatiyê, destê xwe bi dêmê xwe re hîna û çavên xwe zilqotandin û bêy li hevalê bi nêrîneka dî lê dinêrt bi zivirt, dengê xwe bilind kir:

- Segvo, carê vê bo birayê xwe bihênêre, ji mêje mirada kirassora min ew e filmekî hosa bibînit!

Segvanî, bi tiyekê lê nêrî û lê zivirand:

- Bilotusê te yê vebûye?

- Ha eve vebû.

Careka dî li kolanê nêrî û hind dît, ji nişkan ve, destekê bi hêz, li pirça kirassorê da û qîjiyek jê berda û bi pişt derokî êxist û bi tinê reşe derokê girtî kete berçavan! Ya bi Segvanî mayî, dûkêl ji cigarekê bilind kir û tîbla xwe li dugmekê mubaylê da û dengê xwe bi kenî ve berda:

- Baş bû vê carê jî, te qatekê bi rîbat kirê!

27. HESEN ÎBRAHÎM EBDULLA

Di sala 1966ê de, li gundê Kêvila, nêzîk bajarê Duhokê ji dayik bûye. Li Duhokê xwendiyê û di sala 1985êde, peymangeha têt û bêtêt li Bexdayê bi dawî aniye. Di sala 1985ê de, dest bi nivîsînê kiriye û di rojname û kovarên kurdî de, belavkirîne. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e. Niha jî li Kurdistana başûr e.

DERGEHÊ HÎVIYA

Li ber dergehê bûye mezar, hindek rojê du–sê cara tewaf dikan, hindek ji dwîr ve maçî dikan û hindeka mirade silav biken... Lê silav, maçîkirin, tewaf, çend pîdiviyêt heyn, divêt peyda bibin da tewafa te bicih bêt... Lê bo olî di hemî rewuştê da ya peyda bûyî...

Li ber dergehê hîviya, komêt jin û zelama yêt rwîniştîne, li hîviya silavê, maçîkirinê, tewafê... Hemî di dilmayne, bêriya wê rojê dikan ku pêdivî vî dergehê bûyn... Lê hindek ne di peşmanin, çinkî wan bo hîviyeka mezintir ya xwe kiriye qurban, lê qeda bi desttengiyê bikevin.

Çavêt zil li dergehê, çend carekê êk diçite jor yan derdikevît. Çeq çeqa tizbiyêt wan zelamane ewêt lêk kom bûyn, wekî berîkanê, dê bêjî yê berîkê tizbiyêt xwe hijmartin, ew dê çite jor. Lê wekî tîpeka hunerî, hemî pêk ve dirawestin, dema êkê efendî ji jor ve diête der, lê piştî bêhîvî dibin, careka dî, her êk wek xwe dest bi hijmarê diket... Hindek ji wan, wek bînerêt filmekê seyr, yê temaşay wan Soper û Ozmobîla, ewêt narawestin, hema diên silavekê li dergehê dikan û tijî sindoqa tirumbêla xwe tişt dikan, bêy ku bêjin, spêdeya we baş, gelî deybabêt şehîda... Careka dî çeq çeqa tizbiya û pit pita jinka wek aşê av li ser girtî, bêdeng bû ji ber kenya dergevanî... Destê xwe dana ser milê mêvanê xwe, piştî çavek li jor ve dayê û got:

– Seydayê min, ev e çî zehmet bû, te ji bo xwe çêkirî, hema da telefonê key, ez da bo te hinêrim. Ez amademe bo hewe hwîn çî dixwazin.

Çavêt wan jin û zelama zîq bûn. Hindek ji wan eve deh roje li wêrê mêvanin, neşên bi çine malêt xwe ji ber daxwaza biçwîkêk xwe. Ji birsa careka dî, wekî berê dest bi gazinde û pit pita xwe kirineve.

Dersok ji nîva serê xwe, îna navçava û careka dî li ser serê xwe dirustkir û got:

”Tu dibînî dayê? Te digote min bes pit pitê bike, ev tişte yêt bo me înayn...”Lê ya dî nehêla ew axiftina xwe bi dwîmahîk bînît:

”Ne herê, bi Xudê em hosa bin, em çî cara nabin dewlet.”Ew jinka bi rex ve, lêva xwe lê şûrkir û got:

– Heho... xwelî bi serê wan, ma em bi wan dê bîne dewlet, heke bi yên wekî wan ba, ev e hemî ne dibû, em yê nanê şehîdê xwe dixuyn, ew patexurin.

Xudana biçwîkî, çîçkê xwe ji devî îna der û kire di paxla xwe da û xwe berxweş kir û got:

– Ev e serê salekêye, hêsta ev biçwîke di zîkê min da bû, babê wî şehîd bûye, heme ji rewuştê dunyayê, bab û birayê wî, bayê filsekê tişt bo eyalê wî neînayne! Kurdînya me jî eve ye ya hwîn dibînin, heçî yê direwa pêtir biket, ew... tire! Axînekê kwîr û dijwar ji wê pîrejina bi rex ve hat:

– Hê... hê, kiça min, yê te êk e, yêt min bîst û êk in, yêt min mêr û du kur û sê pismam û... Ya ji hemyê nexweştir, ewêt kurê min kuştî, ev e du–sê cara li pêş çavêt min, li vêre wergirtin û ez eve deh cara hatim, her wekî nehatim. Şehîdê çî, halê çî û kurdîniya çî, heçiyê şehîd bû, her wekî deyka wî behavêtî...

Ewa li hindav, serê xwe nizim kir û gwîniyê xwe ewê bo erzaqî înay, dana axê û rwînişte ser û got:

– Nexêr, deyka min, qet wenîne û çî cara we nebêje, xwîna şehîda qet berze nabît, çinku yê xwe qurbanî vî welatî kirî, ne bo misteka erzaqî! Qebqebka wê, ew gilî û gazinde birrîn û dîsa wek ekterekê şanoyî, hemya pêk ve berê xwe danê û her êkê deh tişt di dilê xwe da gotin, lê wê bi tinê got:

– Merheba Seyda... Û tijî devî kenîye. Hêştâ Seyda yê bi mêvanê xwe ve mijwîle, lê dema Seyday ew bejin û bala xemlandî dîtî, mêvan hêla, herwekî biçwîkekê zeqzeqeyek dîtî, da berîka xwe û hildane jor. Careka dî herwekî rîviyekê bikene di kolkê mirîşka da, bî pit pit û gazinda wan, pist pistek hat! – Ev e ne ew e...? – Belê bi Xudê ji wê pêve nîne! – Ma wê hinde şehîd hene? – Kiçê şehîdê çi, halê çi, hema ew nerevîbû. Dema reva Çelê û Bilehê û esker hatî, ew bi mêr ve li berahiya wan direqisîn û çend mal û halê vê Duhokê, wan bir û firot û ew niho ji me kurdîtin.

– Soz bît, ez bêjmê ka te çi şehîd hene, heta ku tu vî erzaqî werdigirî.

Hêştâ devê wê neketiye serêk, Seyda û du–sê xizmetçiyê xwe, tijî ser mila tiştin û xudana bejnê ya li berahîka wan, wekî qaza xwe badidet û devê wê nakevîte serêk ji kenîye û beref tirumbêla Seyday çûn û wî gote şofêrê xwe:

– Kuro, van tiştâ bigehîne û zwîka bizivire...

Xudana gazinda li ber pencera tirumbêlê rawesta û gotê:

– Erê tu bo min nabêjî, ma te hindek şehîd hene, tu vî erzaqî û tiştâ werdigirî? Bi kenîye kirêt û bilind got:

– Herê... ma tu nuzanî...yê min yê şehîd bûy...?

28. HEKÎM EBDULLA

Di sala 1969ê de, li gundê Berêbuhar, nêzîkî bajarê Duhokê ji dayik bûye. Serî, navî û berhevî li gund û Duhokê xwendîye û di sala 1990ê de, pişka Ingilîzî li zanîngeha Mûsilê bi dawî aniye. Di sala 1985ê de, dest bi nivîsîna kurteçîrokên kiriye û di rojname û kovarên kurdî de belav kirîne. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e. Niha jî li Kurdistana başûr e.

ÇEND XULKEK JI DEMEKÊ DIRÊJ

Dengek hate guha... Bi ser xo ve hat, mirovek bêçare û bi nav sal ve çûyî. Pirça serê wî wekî textekê lê hatiye û gehîştîye ser milê wî. Rîh û simbêlê wî yê xulîkî, ewê dîtina gwîzanê jibîr kirî bi nav êk keftîne. Biryê wî yê stwîr bi nav çavê wî yê kwîr da hatîne xarê. Enya wî wekî cokane, lêvê wî yê req û hişk, gelek bi zehmet ji serêk radibin. Neynokê wî wekî kêrkane...! Ev e mirovek gelek kevn e... Di rojeka teng da, bi kotek dişê, pê xo yê wekî levena dirêj ket. Tarî û ronahî li nik wî êkin. Gerim û serma jêk cuda naket. Dengek bilindtir hat. Şev e yan roj e? Niza... ev e berî çend salane ew di vêrêve û hêj çi nedîtiye, ji bilî çend miroveka yê ku her çend rojeka dihêne guhrîn. Dîwarê jorê pirrin ji soratiyê û nivîsîna. Ev e çi cihe? Niza... car care ev gilopa rengketî heldibît û hinde nanê req ji wê pencerka biçwîk li serê dergehî dikevîte di jorve. Ewe mirovek gelek kevn e. Heke vê gavê derkevîte nav xelkê, dibît gelek kes jê birevin.

– Heq ewe vî biben mozexana siruştê...

– Ewe bermaya serdemê kevne. Ger li bajêrî bigeryê, dwîr nîne berzebît.

Deng pitir lêhatin. Nêzîktir lêhatin. Şêl û bêle. Hind yê dixurin û hind yê civîna diden.

Ev çi dengî...? Çi cara wî guh li van axiftina nebûye.

Eve hinde sale tiştê wî guh lê dibû dwîre ji van. Ew behsê wî dibihîstin didiyar bûn û sed bigire û vekêşan didwîf ra bûn. Kesek nizanî li kîveye. Ew bi xo jî nizanî. Kiteka kê bi cihî wî dizanin. Ev mirove yê hatiye jibîr kirin. Şerê dirêj çêdibin ew li cihê xo ye.

Hindek lê diborîn derdiketin, ew li cihê xo ye. Gund kavil dibin, bajêr ser û bin dibin, xelk sinûra dişkênin û derbaz dibin, her ew li cihê xo ye. Ev mirove yê hatiye jibîr kirin. Dîroka wê rojê nizanî ewa ewe bi serî hatî... Hemî tişt jibîra wî çûne. Bi tinê tiştê li hizra wî maye.

Demê berpîrsê vekolînê, ewê zîkê wî bi ser mêzê ketî û palê xo day kursîkî, bi dengê bilind û bi kerb û kînve lê xorî...

– Guneha vî mirovî geleka mezin e.

Deng pitir lêhatin. Êk, du, deh, sed. Nêzîktir lêhatin.

bêna sotinê bilind bû. Êvarekê li nav komeka mirova, suhbet ya gerim bû, her êkê tiştek digot. Vî mirovî jî bi dilekê sotî û bi dengê zelal got:

”Em mirovîn û me divêt wekî mirova bijîn.” Ji hîngê were erdî yê daîray.

Ma çî mirov nînin pisyar lê biken.? Gelek hebûn... Lê dwîr nîne ewan jî xanî bi ser da ketibît, yan di şerekê da binbir bibin. Hinde bêhin helkêşayn. Yan. Yan... Eve mirovek gelek kevne.

Ew ji van dîrokê li ser dîwara xirra kevintir e. Ev mirove yê di kuncêka tarî ve hatiye jibîr kirin. Eve kî ne vê qelebalixê diken? Heşamat e.

Dingêne û dengê biçwîkane. Zelama û jinkane... Nêzîk bûn.

Rabû ser pêt xo û bi nik pencerka biçwîkve çû û li wan nêrî. Ew mirovê berî noke wî dîtîn, diyar nînin. Hest bi tiştekê kir, lê nizanî çî ye. Careka dî zivîrîve û palê xo da dîwarî û çavêt wî mane bi pencerê ve. Ji nişkekê ve jora ew têve hijya û dîwarê wê derizîn. Dengê

dergehşandinê bilind bû. Êkser xo gehande pencerê. Wî hin dît ew dergehê hinde giran vebû. Êkê, duya, bîsta pêkve destê wî girt.

Demê ketiye nav gêleşûka wan, nîza li çend kolanka zivîrî û li çend derecka serket... Ji nwî û piştî demek gelek dirêj, bo cara êkê çavê rojê dît...

29. BABÊ ROJÊ

Di sala 1959ê de, li gundê Bamernê ji dayik bûye. Serî, navî, berhevî û pişka wergêranê li zanîngeha Mûsilê bi dawî anîne. Di sala 1982ê de, ji ber terora Faşiyên Îraqê reviyê û gehiştê rêzên şoreşa kurdî. Di sala 1983ê de, xwe gehande welatê Swêdê. Di sala 1986ê de, dest bi nivîsînê kiriyê.

Heta niha ev berhemên jêrî çap kirîne:

1. Wênek bê çarçûve. Kurteçîrok.
2. Azad. Çîrok ji bo zarokan.
3. Evîn. Çîrok jo bo zarokan.

Niha jî li Swêdê ye.

DEMJIMÊR DAZDE

Ji xew rabû, çavêt xo perixandin, berê xo da demjimêrê, çarêkek ya may bo dazdê. Zivîrî berê xo da cihê kurê xo, yê vala bû. Ji nav ciha derket, çû hindek ava tezî vexar.

Cigarek îna der û helkir û kire di nav lêvêt xo ra.

– Dê were kurê min, tu heta hinde direng çî dikey! Ma pêdiviyê biçiyê nik hevala bixwînî?

Ma xandin li mal çêna bît? Ê başe tu çûy ma tu nizanî bizivîrî? Nê bêdiviyê bi xo pîçek binvî, da sube bişyê li taqîkirinê bersivêt xo bidey. Ax kurê min çû ji ber destê min derket...

Cigarek dî îna der û bi ya dî ve na û xewa wî nehat. Gav bo gavê pêtir dialozî û kîrtir dîkete hizra kurê xo.

– Tu hêştayê biçîkî bo derçûnê direng. Dê bila tu jî wekî birayê xo yê nivîstîbay.

Çû bi nik pencerê ve, perde veda. Ji derve tave heyvê dinya ronkiribû, bajêr mal bi mal didîtin û çiyayê bejin bilind wekî zêrevanekê li hindavî bajêrî bû. Zivîrî, berê wî careka dî bi demjimêrê ket, ji nwî bibû dazde. Wê gavê dengê gurmênê hat, mal lê hejya û di diwîf ra

gurmênêka dî û êka dî. Paşî dengê teqêna tivenga hat. Piçtî bêhneka xoş, deng nema ji bilî

dengê dilê wî, ewê şepirze û bê qerar.

– Dê were kurê min. Dilê min...

Wê gavê dengê derî hat. Bezî çû nik derî, dît kurê wî hate jor û hindek pirtûk yê dibin mila ve. Ji keyfa lêvêt wî dilerzîn.

– Dê were kurê min, ez ji ber te, gelek aloz bûm, tu heta noke li kîrê bûy?

– Min, Welatî û hindek hevalêt dî dixand... Hêştaxiftina xo bi dîmahîk nefnay, dev dirêj bû erdî û pirtûkê wî ji dest peşîn û belavbûn. Babê wî kete hindav serî û destê xo dana ser milî.

– Eve te xêre kurê min? Lê nema li hîviya bersivê, çinku destê wî têhin gerim bû, destê xo ji ser milê wî rakir, dît yê sorbûy ji xwînê.

Ji nwî babê wî têgehişt, bo çî kurê wî heta noke ji derve mabû...

30. ZEKÎ SILÊVANÎ

Di sala 1964ê de, li bajarê Zaxoyê ji dayik bûye. Serî û navî her li wî bajarî xwendiyê û di sala 1983ên de, peymangeha mamostatiyê li Duhokê bi dawî aniye. Di sala 1987ê de, yekem kurteçîroka xwe belav kiriye û di sala 1989ê de jî, pirtûkeka çîrokan bi navê (Barova Befrê) çap kiriye. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e. Niha jî li Kurdistanê başûr e.

TOL

Li def kê rwîniştibaye, nehya xwe jê dikir. Qed ne dizanî baxvit, heke suhbet kiriba, çî qesa çivêl û ne di rê da ji devî derdiket, gundiya serê wî ne diviya...

Ji nav gundî hat, fît fîta wî ye yê stirana dibêjit. Hêj ji pê ve, gote babê xo:

– Babo min hindek pare divên.

– Dê çî li para kî?

– Dê hespekê bo xwe kirim...

– Hespî... bo çî ye hesp?

– Min şûl yê pê hey...

– Kuro Reco li xwe bizivire... ma heta kengî ez dê bo te bêjim... berê xwe bide hevalêt xwe, hemî bi jin in, xudan biçwîkin... Tu tinê yê bûye golik û ketiyê kolana... Ka berê xwe bide kelwaşê xwe, tu yê min jî dibînî, ka kîj me zeximtire...?

– Bo min çî dersa nebêje. Ez ji te çêtir dizanim... Noke dê para dîye min an no...

– Xwelya di binê kuçka, dê bi serê te werkem, ku heta mirinê ji bin dernekevî. Pare divên...

Ez para bide me te, hey bê wîcdan an te evroke para dabane min ku jiber min jî maban. Ji pêş çavêt min here dê zwî...

Qirpe qirpa simêt hespê wî ji dwîrve dihat, Recoy bi rexekekê çavî berê xwe dayê û di dilê xo da got:

”Xudê bo çî tu didiye hindeka û hindekê dî jî, di nav xemêt xwe da bi fetisin û hizreta wan çar fils bin!”Gehiştê dev Recoy, rawesta... Îna Recoy gotê:

– Keremke axa bibûre...

Mamend pê kenî û gotê:

– Kuro Reco ez ne axa me. Navê min Mamend e te çî ye.? Heçku tu ne bi hemdê xwe yî evro...?

– Ma kengî ez serrast bîme? Heta evroke ez bi hemdê xwe bin.

Bi rewuştê xwe ve, Mamend berhemberî xwe zêra dîinî...

Kedxudaye û gelek merd e bo desthilandinê, kes neşêt sîngê wî bigirit. Berê xwe da Recoy û got:

– Te çî divêt bêje.?

– Min çi divêt.? Min hespekê wekî yê te divêt, dê bo min kirî.?

– Erê dê bo te kirim, belê bi şertekê.! Gelek keyfa Recoy hat û zwî got:

– Çi şerte.? Te çi ji min divêt ez dê kim... bêje.

– Tu van şûlêt kirêt yêt biçwîka bihêlî... û çi cara lê nezivîrî. Reco te bi kêra xwe divêt, tu jî wek min zelumî.

– Ne, ne. Soz bît ji evro pê ve, ez çi şûla bêy te nekim.

– Dê başe. Belê lêve nebî ha, bi Xudê dê te êşînim paşî.

Subehî xwe pêk bîne, em dê çîn bo te hespekê kirîn.

Xwe li ser piştê dirêj kire ser textî û di dilê xwe da got:

”Reco, Reco Xudê da te, subehî dê li hespî jî suwar bî... te çe divêt.? belê min soza day bêy wî ez çi nekim.! Soz.. Kenî û got:

Dê çewa lêve bim.?! Eve Xudê ji te standiye Mamend axa, tu ketiye destê min.”Hevalîniya Recoy û Mamendî, bi demekê kurt gelek mukim bî.

Herdu ji nêçîrê hatin, îna Mamendî gotê:

– Reco, neçe, li vêre firavînê bixwe.

– Supas, ez dê çime mal.

Dema çûy, Xifşa jina Mamendî got:

– Mamend bi Xudê baweriya min bi Recoy naêt û ez gelek jê ditirsim. Mamend , befir çi cara fêla xwe nahêlit û gurg heta dimirit, kehî nabit.

Mamend kenî û gotî:

– Dê çi ket. Tu ji çi ditirsî? Tinê ez pê bihesim xwe bi livînit, ez dê nalêt wî û babê wî badem...

Çavê xwe gêra û got:

– Ez Babanî nabînim, kîve çûye?

– Yê li nav biçwîka yariya dikit.

– Here gazîkê da bêt firavînê bixut.

Wekî her roj Mamendî xwe pêk îna û gote kurê xwe:

– Baban, here bêje Recoy babê min yê gotî, bila xwe berhev kit, em dê çîne nêçîrê.

Îna Xifşê got:

– Hişyar be Mamend û zwî bizivire, xwe gîro neke.

– Xema nexo deyka Babanî, ez kilê çavê te me.

Gehîştine nîva rê. Recoy got:

– Mamend, min rextê xwe yê jibîr kirî, dê çim înim. li vêrê be, cigarekê bikêşe, dê zwî zivirim.

– Neçe Reco, fişekê min têra min û te jî hene, kengî dê çî û êy? Hizrê xwe kirin û got:

”Ez dê her çim û ya di dilê xwe da, dê bi cih înim û evro...”Pêt xwe li binzîkê hespî dan û got:

”Eve ez çûm.”Dilê Mamendî bi goman ket, ji hespî hate xwar. Hizrê xwe kirin û got:

”Te nevê ev bênamûse tiştê bikit.”Bi dizîve dergeh vekir û çû jor. Çavê Xifşê vêket. Qutên ji dilê wê hat.! Zwî got:

– Reco, pa tu neçûbûy nêçîrê? Ka Mamend, dê bêje.?

– Dê bihêle ez rwînim.

– Te çi divêt.

– Ma dê te xum?

– Tu dizanî Mamend ne li male û ez bi tinê me.

– Min jî divêt tu bi tinê bî û dergeh ji nav da girt.

– Reco, derkeve hêj min gundî lî te kom nekirîn... te çi divêt, bextê Xudê.?

– Min tu divêy... û xwe têwerkir.

Xifşê kire hewar û qêrî. Baban tirsiya girî. Revî da derkevit. Reco li xwe zivirî, zanî heke Baban derket dê hetka wî çit. Ji dwîrve xencer têwerkir. Kete ser devê xwe û di xwîna xwe gevizî...

Zanî kuşt. Xifşê kire hewar û serê xwe veçirî...

Reco li hespî siwar bî û revî.

Hizrek bir û êk îna û got:

”Reco nehata, çi cara rextê xwe jibîr nekiriye! Her tiştêk yê hey. ”Li hespê xwe siwar bî û hate mal...

Dest havête xencera Recoy û got:

”Sozbît Reco, ez te bi vê xencerê bikujim.”Îna Xifşê got:

– Bila we li te bikit. Roja min digote te Mamend, Reco ne yê baweriyê ye, te guhê xwe ne da min û te digot:

”Yê tobe kirî.”Evroke jî bête nîva mala te û namûsa te kirêt kit û kurê te yê êkane jî bikujit...

Mamend di kuna derzîkê ra li Recoy digera. Kengî delîva xwe bibînit ku tola Babanî veket.

Sihar e hêj roj ne helatiye, Reco ji mal derket. Hefsarê hespî di destî da bî, çavê xwe digêra ka kes nabînit. Nezanî Mamend na nivit. Şev û roja zêrevaniyê lê digirit. Çavê Mamendî veket. Ji binê piya gazî kirê û got:

– Recoooo... ez Mamend im tu min nas dikî. Dê çewa ji destê min qurtal bî... Eve ez hatim bo xwe mêrekê baş be.

Pişt û pişt dirêj kire ser axê û got:

– Min gote te, tu lêve bibî dê te êşînim. Destek havête hefka wî û bi destê dî xencer îna der ku hêj xwîna Babanî ya pê ve bî. Da ber xencera û got:

– Hey bênamûs, ma ji qencyê zêdetir, min çi li te kiri bî. Dê bixwe... dê bixwe.

31. QEYRAN FEREC EBDAL

Di sala 1966ê de, li gundê Koredêrê ji dayik bûye. Serî, navî û berheviya bazirganiyê li bajarê Duhokê bi dawî aniye. Ew ekter e û beşdarî di pêşkêş kirina çendîn şanogeriya de kiriye.

Ev şanogerye nivîsîne:

1. Zivrok.

2. Rojek dê hêt û nevroz...

Berhemên xwe di rojname û kovarên kurdî de belav kirîne û yekem kurteçîroka xwe jî di sala 1989ê de belav kiriye. Niha jî li Kurdistana başûr e.

DİLÎK

Li jiyê pênc heyviyê, Dilîk toşî hemî rengê sir, seqem, befr ûbaranê bû. Ji milekê bo milekê dihate veguhastin.

Car da hindek mirovên xo hêlin, car da hindek wan hêlin.

Hemî heval û hogir bûn, hemî di xoştivî bûn.”Ez di xema çi nînin, bes ew diyariyê bo Dilîkê hafîn.”Karê wan bi şev û roj her çûn bû. Beref rêkeka aloz û ne diyar, beref payîzeka direng.

Momka şeşê ji bîrhatina şeş sala, li ser şahiyê vemirandibû. Piştî du sala ji evîneka gurrî jê diçû, bi hemî hewuldana gehîştine êk. Mezintirîn berhingarî, beramber hemî asteng û aloziyê rêka xo kirin. Momka şeşê vemirandibû. Rondika şeşê ji çavê Nesrîne hate xarê. Heta vê gavê, çi biçwîk nînin. Ew pênc sal bû, hemî diktora bibûne hevdest û navê dermana ji dermanvanekê çêtir dizanîn. Di sê sala da, her joreka mala wê, wênê kiç û kurê wê yê pêve...!

Şilanê hebik dixarin, lê eve heyva heştêye ku ya bi tişte. Gelek cara guhdariya dost û hevala dikirin ku bibine mêvan li def şêx û mela û patekê pîroz bi bin cilkê xo ve dikirin û hîvî û omêd pê zêde dikirin.

Piştî wan dikete êk, her êk li rexekê textî. Ser û çavêt êk û du di xodîkê ra didîtin û ne dizanî dê çi bêjin. Car hêşta zwîye, car ma çiyê. Heke kiç bît dê navê keyne çi.

Heke kur bît, dê cêgirê min bît. Çi kêmasî li me nînin.

Bîra te dihêt me çi digot. Hêşta em di dezgirê da bûyn, me bwîk û tiştê biçwîka dikirîn.

Deyka min bo çar biçwîka cilkê çêkirîn... Eve çi landike bi şev û roj li pêş çavêt me.

Biwîkeka lastîkî bike tê da û bihejîne û bêjê dê binve kiça min.. Em van biwîkê bi dîwara ve bifroşîn, dê du biçwîk pê hên... Bi Xudê em herdu didînin, eve çi axiftinin, ya Xudê hezkirî dê her ew bît. Tu dayik, bab, kiç û kurê minî...

Eve bû karê wan di wan sala da, taku mizgîniya biçwîkî wekî serkê zavay bo hatiye veguhaztin. Ne dizanî dê çiken, careka dî şahiyekê girêden, yan biwîkê lastîkî li xo zêdeken û mal û navmalêt landikê paqij ken û nwî ken? Heval û dostî bi gîrnijîn û tîrrane pîrozbahî gehandin.

Alozyeka mezin, dê navê cêgirê mîrî keyne çi? Dê kiç yan kur bît. Dibît cêmik bît. (Pîrê bawer ne dikir dê şwî ket, daxaza mar û heştîka kir.) Her tiştê kiriba, bahra bîbî ya helgirtî bû...

”Çavê te li te bît. Tiştê giran nerakey. Zwî wereve. Min divêt kiç bît... bo? Da wekî te bît. Û heke kur bû? Dê her bêjmê sey kurê sey. Ya Xudê, dê navê wê keyne çi? Navê wê, navê wê. Pîçek ji dilê te û pîçek ji yê min. Dê navê wê keyne Dilîk.

Li binecihekê du betenîk pêkve girêdan. Deyka wê û Dilîk û deyka xo bi tinê di binve hatine nixaftin. Serê Dilîkê ji vî rexê diveguhaste rexê dî, ji ber dilopa. Destê xo bi bin zîkê xo ve û çokê xo bi sîngê xo ve givaştibûn. Bi herdu desta Dilîk rakir, çavêt wê bi lêvêt qeşavî û velerzî ketin. Mijîlanka çav nixaftibûn. Kelî, kelî û velerzî. Ew biçwîk hate ber çava, ewê deyka wî li pêş çavêt wê havêtiye di rwîbarî da û avê birî... Diviya guh li dengê giriya wê bibît. Bîbîkê çavêt wê bibînît. Dengê jê bît. Dil hêdî yê xo diqutît. Gewriya divelerzît. Çipkeka şîrî nîne, lêvêt wê pê terket. ”Dayê çavê hewe li Dilîkê bît, dê çim bo li hinde şîrî girim.” Çend seeta ji Dilîkê dwîrket. Çiya li pişt xo hêlan, wekî kîvyekê ji wî çiyayê hemî kevir, dihate xar. Çend gavek mabûn bigehîte bêdengiya Dilîkê. Her Dilîke li ser hizir û bîra. Jinkekê bi rê ve rawestand. Pê wê yê velerzin û şîlqê bi avê dikevin û ava bi milî da dihête xarê.

– Keremke xwîşkê.

Bi kizgiryok û rondik ji çava hatine xarê:

– Bîra, rêka rexê dî yê gelî kîjke? – Li vê çepê bizivre, dê keviye ser rêkê.

– Te xêr bît girya te? – Kurê min.

– Çi bîye? – Yê mirî.

– Te bo çî hêlaye? – Hatîme avê da bişûm.

– Te kes nebû bête avê? – Nexêr.

– Babê wî? – Bab yê kore bûy û yê ketiye dibin naylonî ve û min kesê dî nîne.

Gelek pêtir kenî ji wextê bi rê ve dihatin, demê gotiye wî zelumê serçemyay û barek lê û li berî wî diçû:

”Xalo, xalo kerê te li ber sîngê te dibin barî ve ket.” Wî jî bersiv da:

”Ew ne kere, babê min e.” Teneka avê ji jînkê wergirt û harîkarî bo kir ta ku kurê wê şwîştî û veşartî. Bilez gehîste beramber betenîkê xo.

Deyka wî destê xo yê daye bin guhê xo û hera dihiyêt.

Nêzîk bû, kete beramber.

– Xêr bît dayê? – ...

– Şîr ji destî ket.

– Kurê min, Xudê bo te bedel veket. Dilîk mir.

32. Arif Hîto

- Li sala 1968 ê, li gundê Balete, li Duhokê ji dayik bûye.
- Derçûyê kulîja Pizîşkî ye ji zanîngeha Mûsil sala 1991 ê.
- Bawerîname master bi noşdariya derûnî, li sala 2004ê wergirtî ye.
- Di sala 1989ê de, dest daye nivîsînê.
- Heft dîwanên helbestan, yek ji wan bi navê "Stiranên Hevend û Zînê "ji bo zarokan çap kirîne.
- Komeleka çîrokan bi navê "Dalehiyên kesekê bi tinê "çap kiriye û herwesa komeka çîrokan ji bo zarokan nivîsîne û ji zimanên biyanî wergêrayne ser zimanê kurdî.
- Di demên cudacuda da, serinivîserê van kovaran bûye:
 - 1 . Kovara peyv.
 - 2 . Kovara saykolojiya
 - 3 . Kovara Geşe.
 - 4 . Sinsila evînî ji bo çîrokên zarokan
- Gelek vekolînên wêjeyî û zanistî, nivîsîne û belav kirîne. Herwesa komeka babetên zanistî û wêjeyî, ji zimanên erebî û îngilîzî wergêrayne ser zimanê kurdî.
- Heta noke nêzîkî 42 kitêbên çap kirî hene, ku helbest, babetên wêjeyî, çîrok û babetên wergêrayî bi xwe ve digirin.
- Niho Rêveberê Giştî ye li wezaretê kar û karûbarên civakî li herêma Kurdistanê.

Hevdîtin

Evran tîrojken rojê dav–dav dinixaftin, dêmê rojê weqara xwe ya (neramisîn) î daleqand bû ser hindek hezên yaxîbûyî li ber dergehê marî entwanêt, her divê kêlîka dîrokî ya miştî kar û sistiyê, sêvên rûsorên dilê mirovî ji dûr ve diçîtê û ewên rizî yên xelkî ji ber bêhna xwe ya genî raditeqînin... Vê lehze ya mişt ji çûnê yan hatinê, barkirinê yan dadanê, hezên ahorayî yên li beheştê semayê diken yan bizotên ehrîmenî li dozexê belayê diken... Divê kêlîka hemî tişt tevlihev dibin û têk diresin. Havîbûnê rehên xwe di nav pencên armancê da di şûştin û mîna bûkeka lastîkî dicamxane yên serincirakêş da dileyîzî.

Ew xanima sewdasera hêj xwe di nav çî ahengên fermî da nedîtî, bi bejneka şebeqî, bi dengêkê şehwet jê dibarî û bi leşê xwe yê Teharet jê dizêt, bi gavên kurt û bi dûdlî bi nik min ve hat, yan jî dibît ez bi nik ve çû bim û bi awayekê xwe xûsandkî min xwe jê nêzîk kir bît.

Bi dengêkê kûr û mîna pistepsta sîxoran digote min:

—Ez dizanim tu bi tinê neşêy petirmekirinê bikey!!

Hizareha bîrewerî yên gîrukîrî û serjêkirî dibîrdanka min da aziriyan û bejna wê ya zirav weku sîtafkê ji leşê min dikefite ser rêkê û bi nazîkî dilivî... Min çî caran wesa xwe nazîk nedît bû, lê nazîkiya hevbendiya me û dengê wê yê digewiryê da mayî dibû tewjmekê karebê û di nav me da hest û nest û palêner di bezandin.

Ji nişkave lêvên wê bi rijdî li serêk rabûn û herweku biryareka micid ji şaneşûneka bilind dihête xwarê bi lez berda:

—Lê..., ez ne ya berhevîm pişkdar bibim..

Bay li kirasê wê yê gulgulî dida û sîngê wê dibin kirasî ve qît dikir, lerzînek kefte hesta min, mûyên leşê min gîjkirin. Xemokiyeka hilgirtî jil êvên min dibarî, demê bê gêwlî rojibaşeka serpê ji kuna bay berday û xwe li hîviya çî bersivên sar ne girtî.

Ew dizanît bédengiya min bizotekê hele û bi hevokeka sava na vemiryêt... Berî peşemanî xanên mejyê min bikete mal û çî peyvên dî nebin qurbanî atavê. Nêrîneka pirsîyarker, mîna

tîran ji çavên min peşîn, mijîlankan hêdî hêdî çavên wê ber bi xwarê paldan, lê tîrên min yên pembûyî di nav çî werguhêzkan da xeware ne bûn.

Bêyê serê xwe bilindket û çavên wê bikevne ber stêrka çavên min yên pirsiyariker, peyvên xwe ji zincîrkirin:

—Dibît di ayîndey da..!

Bêdengiyeka kujek kûnê xwe ve da, xendekukê gewriya umêdê girt û hureba jî di nav xewnên tenabûnê da razayî bû..

Vê rewşa neçaverêkirî, her dû pên min li ser çîmentoyê xav kirin û herweku bi hizaran zincîran hatîme girêdan. Careka dî li benda gudoy çavên gomanê dileyîzîn, hizareha pirsiyarên nûtirkî ji şûn pêngavên hêdî û kurt şîn bûn:

—Ez pê ve naçim!!..

Ew perdên horî û mey li pişt razandî, piştî ez kirîme digîjevankeka sêgoşeyî da, hêştta gilîzî bi goşa lêvên min ve sîkutîn diket. Eger li vê delîva tengav jî, çî daran neqirînim.. Ez û bextê xwe!!

Werwera simît weku rolêtê mejyê min ba da, guleyeka qaçax û pîçek ji cureteka paş êxistî li ser malika cênîkê danan.

Dûkêla cigara û mejiyên miştî perdaxan girew dikir, dest qutaneka herayî û çend çavekên raspotînî, çî nema bû ji seran ve bibin, kî dê betin! Rolêta simîtê yan jî cênîka bê cewser?!

—Kîjan swyê pirê bît, keftin dê bît.

—Xwe kuştin çareyeka bêhêza kevne, dê hemû bernamên aştiyê têkdeve!!

Hindî ez hatmê... Pênaseka ji hejî bu îdyomê "xwekuştinê" di nav ferhenga peyvên da bibînim... Lê perên rojname hewalekê seyr radigehand: Li welatê Swêdê mafê xwekuştinê rewa ye. Filaşbakeka ne li bîrê hemî berubiyav dagîrikirin û mîna filmekê çend carî li sînemayê dîtî, li ber çavên wî dişihî:

Serbest rîh ne tiraşî û ser gîjavij, mîna kesên taze ji xwe lêkdaneka ji nişkave tevavbûyin, li ber dindkên hûrebaranê bi piya dida rê.. Bi sersurmeyî hêv dikire avahî û camxanên her roj didîtin û di ber ra diborî.. Wesa dihatine berçavan ku eve cara êkê ye dibînin. Bi danekê roja peyadeyî gehiştê berderê serayê, destê wî yê rastê di berîka wî da, yarî bi ranê wî dikirin û tîbla celebê hemû mûyên leşê wî dilerzandin.

Dû hespên kehêl û erebaneka mîrî pê ve, heybeteka çêkirî û tirseka nepen, hemû çavên li ser herdû layên rêkê miştî pirsiyarikirin. Sîmayê Ursolayê weku avirûyeka bi lez dihizra wî da borî, xwe tê wer kir, rûyê wî yê neşûştî bi came ve wermt û dilop ji pirça wî ya ter diweriyan.. Hesp çî ji dilîna ya mirovan nizanin.

Careka dî, min rojname xwandeve û bawer ji çavên xwe ne kir, ramana wê çî ye ku mafê xwekuştinê yê rewa bît!!

Hemû pênaseyên xwekuştinê, ewên min dihizra xwe da çandîn, hilweşiyên û bişkujên ezê jê şîn bûn. Lê min nedizanî ez ezekê rût û xweser im yan parçe ezek im ji ezeka mezintir û berfirehtir.

Ji mêje mafê wî kuştinê min daye xwe, lê min çî caran hizir di mafê xwekuştinê da nekirî ye!!

—Ma dibît mirovê mafê wî kuştinê hebît û mafê xwekuştinê ne bît?!

We diyar e ez ne mulkê xwem e..

Ez ezekê mezin û ne rêkûpêkim, gelek ez bi mûyên leşê min ve dihên û geşe diken. Van hizran ez di qulaçeka mirî da hisar da bûm, mejyê min di kiryara xweversandinê da bû, hevala min ez ji xweka giran û dirêj hişyarikirim:

—Tu... Mirovekê reşbîn û girçnî..

Ma dê buçî yê geşbîn bim, ez di gel xemê yê mezin bûyim, xema dumdirêj ez fêrî cigara û tûtina bêhoşkera xoş kirim.. Demê cigarên min yên tûtina bêhoşker tevav dibin, xem cigara didete min û kûnê xwe li hindav hezan vedidet, hawara min digewiryê da di xendqînê. Piştî reşbîniyê hemî hander û palêner û azirêner vemirandîn û bi evirekê xiriş dapoşîn, ji nû

gulistan hest bi reşbînî û girçnî ya min diket. Ev xolîser dijmina reben, xewna bi buhareka geş ve dibînît, xewnrojkan jiyana wê ya kiriye kotan û xeyaleka berhavêtî..

Li şûna guhdariya bersiva min biket, qelemekê soravê ji çanta xwe ya çermî îna der û bi tundî li ser lêvên xwe dişidand, permûçkên soravê didanên wê yên befrînî sor kirin. Ma dê çi bêjimê; reşatî reşmaleka koçere û li ser eniya rojên min ya razay, buhar qedereke derê mala min nizanît. Kerbên min ji pirsiyara wê ya sade û sawîlke ve bûn. Ma dê bo çî kerbên xwe vekem?! Ev reşbînî ya ew jê dibêjît ketwarek e wêraye min û ez yê abluqe dayim.. Di nav reşatiyê da yê rahatîm û min bi reşbînî ya geşekirî! Pêzanînên geşbîyniyê ji kîve dê hên? Bi giyanekê xemgirtî, da peyva xwe ya fîryayî ya dawiyê bêjim, lê şeleanî û bêzariyê kerbebûna min sar kir bû. Bê peyv, hizareha xeber û gazindên entîke ji çavên min ve diresiyan.

Bi rastî jî, dihezreta evî dêmê spehî û şîrîn, bédengî ciwantirîn hozane, pêvajoya dirêja hemî hozan û qurbanîyên min yên ji bîrîkirî, hevrikiya di çavên xewte da mitbûyî belî nekirin. Hemî bîrihatin bûne stûna nîva malê û bédengiya min di hezreta vî dêmê kulackirî û teyîsukiyê gulistanê. Wêrektirîn jiyane. Hemî stiran û leyîztinên li ser depê şanoyê hatîne pêşkêşîkirin, di çivarçuvê ezekê pinî —pinî da, malbûkê pêzanînan aviz nekirin. Her kuxkeka (zîz nisîn) tilxeka bilixemê zer û zebokek çavên gulsanê bar diken. Ev çavên di kolatiyê da kizgirtî, ji mewdayê bilixemî û çîvanokên pehlewên Don Kîşotî û ayîndekê miştî zebok zêdetir naborît. Çend bûyax mukmtir û resentir bît bêhna wê tîjtir e.. Lê kilçiv çî guhurînên berçav, ji bilî bûyaxkirinê, nakete serçavên reş û fireh.

— Leşê min hemû yê bûye guh, li benda peyvekê yan hevokeka sewdaser ku dibîrdanka min da kûnê xwe ne veda bît.

Çendîn peyvên ciwan û hejî, min kirîne gul di ber berçema bihîstina wê da reşandîne, çendîn hevokên reşbîn û xemgîn min kirîne kemer û li dor bejna wê ya zirav badayne.. Her car dibêjim; eve kadîna peyvên ciwan zuha bû, lê demê bi rûyê xwe yê bêguneh mizgîniya helatina rojê didete çavan, hegbeya peyvên ne gotî pir dibîteve û her weku bu cara êkê ye dibînim.

Ji nişkekêve min lê vegerand:

—Ez birisî me!

+ Ma bîrs nazikiya peyvê û heybeta dilînyê jî girê didet?!

— Ji bîrsê. Bîrs dizêtin, bîrseka şervan...

+ Uhûû... Min tu divêyê weku tu hey. Weku berê.

— Weku berê!!

Her ji demê ez bêy dilê xwe vepeşîme di nav gêleşoka vê jiyane da, her yê husa bûm, ne min çî navên direşan li ser stêran nexşandîne û ne çî caran Xwedê di hewara min hatiye. Ez-ezekê birisî —û bê nasname, li ser cadeyên çol stiranên xerîbî û havîbûnê dibêjim. Eve bo çî em di êknagehîn, her êk ji me li hespê xewnên xwe yên sermedî siware û beref rêjgeheka ne diyar û nepen dideyne rê. Ma kê gotiyê hez ji min biket, ez eve me, evê heyî. Berî karwanê êşandin û hilweşandina xweyî bigehite serê rêkeka aşkira, dengê wê yê nazik ez vegerandim:

—Ne guneha min e aşkê te fireh bît.

+ Çend aşik fireh bibin, mejî pan û germ dibin û daziryên.

—Min gote te! Girçniyê tu yê girêday!

+ Dibît ez xwe di girçniyê da bibînim!

—Baştir e te ez bivêm weku ez hey, ne wek te bivêt

+ Ursola..

—Ursola kî ye?!

Vê pirsiyara wê ya mişt ji girdariyeka ne aşkira hişên min îmane serê min û çavên min yên dûr ber bi dîtina buharekê ve çûn. Sîtafka buharê bi dizîkî ve li bin perên adarê gul dixwarin. Cara êkê ye adar silavên germ û fîryay di hestên min yên barkirî wernaket û diborît. Hemî adaran, ez û gulistan bi hev ra hevrikiya rewneqa stêran dikeyin, heta hişyarbûna elindê herdu keziyên

wê di destên min da bi tenayî dinivîstin û gelek caran min navê wî dikire adar. Çend evîna wê di dilê min da pitir lê dihat, biyavê xoşiyê pan û fireh dibû. Min gelek hewildan ku xoşiyê bi destan bigirim û desteserkem, lê xoşî peyveke; ramana wê di ferhengê da nîne, avriyeka bi leze didem û cihekê dîyarkirî da, bêhnjîneka despêka payîzê ye, berî mijîlank hev maçîken di nav bay da xeware dibît. Herçend e ya bê kêşan û pîvaneka diruste, lê mîna şûnbizimarên di dîwarî qutay da, şûnwarên xwe li ser rûyê hestê dihêlît. Hesta min, eva nazik û sawîlke, mîna dêmê camê hulî ye.

Gulistanê yan adarê! Ez ji hepare ya mor kêşame der û bi fêlbaziyeka çêkirî pirsiyar kir:

—Tu kî ve çûyî?

+ Ma dê kî ve çim, ji te ber bi te.

—Tu bi çi ve mijûlî?

+ Min li bere çîroka evîniya me binivîsim.

—Ma çîroke yan serhatî ye?

Girinjîna wê li dawîya hevokê wateyeka veşartiya meremdar tê da bû, lê berêxwedana wê ya dirêj biyavê hizirkirinê digirinjînê da qiflîkir, êdî ne giring e ger bi girinjît yan bi tingjît, ez hind jê nêzîk bûm heta dûrî fireh bûy.

Serbestî, tibabekê pên xwe ji axê bilindkirin û hespan da rê. Rûyê wî yê bi came ve werimî û xeyala wî ya ne hecimî di wexereka esîrî da bûn, Ursola bi pişîka xwe ya nazdarikirî ve mijûl bû, yarî di gel dikirin. Destên wî xav bûn û rûyê wî tezî. Demê hêdî tiblên xwe gehandinî ye sîretê xwe yê ter û tezî, bi teqneka qehwayî hatibû bûyaxkirin. Li dor xwe zivirî, dengê bazdana hespan dihate guhî, hemî tiştên ber hest cemidî bûn, tinê şûnwarê xende ya Ursolayê di dilîda ya germ bû.

Mişe caran hingaftin reftara mirovî diguhurît. Min gelek hewilda ku xwe di gel reftareka dî biguncînim, lê ya ji xwe bû. Çibkên baranê pencere diquta, her çavên min li dergehî bûn, belku Raşîl bihêt, lê Gulistan; ewa min navê wê kiriye Adar li ser erşê bilind raza bû, ne ez digehiştme û ne çavên wê ji bilindahiya leşê min yê biçûk qetire dikir. Mînakê simîte bi dîwarî ve xwar bibû, guhê min li ser mêzê, xwîn pê ve hişîk bibû, mîna sorava torînekê xuya dikir. Çi Raşîlên Adarawî bi pêjina Gulistanê nehatin ku pêşkêşkem, Ursolayê jî ne guhê min divêt û ne pêdivî pê heye. Guhê min yê giring û spehî, li ser mêsê bê biha ma û...

33. Nefîsa Îsmâîl Hacî

Li sala 1972ê li qeza Zaxo hatiye ser dinyayê. Di sala 1996ê de, dest daye nivîsînê.

Sala 1991ê, peymangeha Mamostayan li Duhokê bi dawî aniye.

Ji sala 1992ê, karê Mamostayê kiriye.

Sala 2003 kolîja adabê pişka zimanê kurdî li zanîngeha Duhokê bi dawî aniye.

Sala 2008 ê, bawernameya masterê bi edebê kurdî bi dawî aniye û niha Mamostaye li zanîngeha Duhokê, kolîja adabê

Ji dawîya salên notan dest bi nivîsîna kurteçîrok û vekolînên wêjeyî kiriye.

Sê berhemên çap kirî hene:

1. Teknîka vegêranê di kurteçîrokên Fazil Umerî da, vekolîn, 2005 ji weşanên Êketiya Nivîserên Kurd-Duhok.

2 - Geryaneka bêhode (komela kurte çîrokan) 2007 ji weşanên Êketiya Nivîserên Kurd-Duhok.

3 -Zimanê rexneya çîroka hunerî ya kurdî- pirtûkên rexneyî, wek nimûne 1973 -2006 nameya masterê, dezgehê Spîrêz yê çap û weşanê

Şêwekar

Bawer nakit ku li domahiyê ew karê eve heft sale hizra wî dagîr kirî bi dûmahî îna, gelek pê dixurî ku ewa wî kirî kesê ne kiriye û nakit. Ji yana xwe hemû bo terxankiribû, cîhana wî hemû ew bû û ji bo wî avakiribû. Vê şevê keval bi dûmahî îna, hest kir davinşî ye û dê kevalê wî weku yê monalîzayê, wî nemir hêlit, gelek hest yê ji hemû rengan di sîngê wî da dilvlivîn û gelek xeyal dinijnîn. Piştî keval bi dûmahî înay, bo maweyekî dirêj li beramber rawesitiya û baş tê fukirî, ji keyfan da ne diviya berê xwe jê veguhêzit, cîhana xwe di kevalî da wêne kiriye. Nizanit bo çî piştî bi dûmahî înay tirsek nihênî di nav keyfa wî da xwe dihilavêjit, keval ji du wêneyan pêk dihêt. Aliyê rastê, wênê siroştî ye demê bo maweyekî dirêj asmanî rondikên xwe yê hişik lê barandîn, bi spîyatiyê dagîr kirî, çu tişt lê diyar nakit, bi tinê wênê seyekî diyar dikit, ew jî ji çavên wî yê reş diyar e, ku li nêzik serê xudanê xwe ye û xwe melsanî ye û bi ezmanê xwe serê wî vedimalit, Aliyê dî yê kevalî soratiya agirê hel, xwe bi serdagirtî ye û ji gurgêkî hevalê xwe yê ketî pişt xwe ve hêlaye, tixûb di navbera herdu wêneyan da nînin, belku herdu wêne di nav çarçûveyekê zêrîn da hafîne dûrpêç kirin. Şêwekar li ber kevalî bi destên xwe yê boyaxgirtî ve rawestiyaye, çarçûvê kevalî li ber çavan di lertzit û tîk di kevinê û tirs xwe li dilê wî didit, belê di çirkeyekê da agir beriz dibit û ber bi aliyê rastê yê kevalîve diçit, rondikên hişkên asmanî ewên siroşt spî kirî, hêdî hêdî di bine rondikên heliyay û erdê odeya şêwekarî şil dikit û di nav boyaxa wî wer dibit, "Se "xwedanê xwe bi kêlbên xwe dikêşt û gurg xwe ji nav agirî dihavêjit, belê hevalê wî dibite sotemenî û agir pê xweş dibit, hêdî hêdî keval di helit û li binê odeya şêwekarî, kevalekê dirinde ji agirî û rengan û xwînê û goştî dihête wênêkirin û şêwekar jî dibite parçeyek ji wî kevalî.

34. Mihsin Ebdulrehman

Di sala 1963 ê de, li bajarê Amêdiyê ji dayik bûye. Di sala 1997ê de, dest daye nivîsînê.

Endamê Êketîya Nivêserên Kurd-Duhok.

Endamê Sendîka Rojnamenivêsen Kurdistanê- Duhok

Berhemên çap kirî:

1. Dildariya Rojê. Komele pexşan.
2. Pêtibûna Rengan. Komele çîrok.
3. Mirin di qışleya padşahî da. Komele çîrok.
4. Petrumekirina gunehan. Komele çîrok.
5. Viyan di demekê jandar da. Roman.
6. Rolê rojnamegeryê di pêşvebirina hizra neteweyê kurd da. Wergêran.
7. Elfêba kurdî Wergêran.
8. Riyah alsmum. Wergêran.

Modêrne fişar

Ewa ez dê bêjim, taku bi çavên serê xo nebînin, mafê heweye hûn bawer ji min neken, çunke tişteke aqil qebûl naket, weku evî vayirosê bi kutekî bi tîlîskupê dihête dîtin, lê êşên kujek vediguhêzît û evî mirovê difin bilindê li esmanan difirît, niqomî binê derya û zerya dibît, çiya

disimît û hîç tiştêk xo li beramber hêza hîxwazên wî naragirît, êkûwêk li erdî didet, heke bapîrên me guhlê biba, bêguman da bi sivkatî pê kenin û bêjin (çi direwe), lê evro zanistê ev rastiye çespanî û mirov pitir ji jehirdar û hovên çiya û daristanan xo ji vayirisan diparêzît, lewra hûn di heqin, bawer ji min neken! Niha hûn dibêjin, eve di xewnê da yan bi rêka pirugramê (eartih google) te dîtîye, lê bawer biken wesa nîne û pirugramê navbirî min ya ji xelkî bihîsitî.

Weku hûn dizanin, eve serê çend salane, ezê bûyme neferê dixtora û bi hîviya Xudê û hebkan ve, dumahiyê û piştî çendîn cara taqîkirinên destavakurt û dirêj û korostiroli û şekrê û fişara xwînê min kirîn û çendîn sonar û tişkên hemecurên ji tiblên pêyan ta tirarê serî min girtin, dixtorê min bi hûrî li encamên taqîkirina û tişkan nêrî û bi xuşî ya stêrinasê extereka neniya dîtîyeve got: Te rîvîka stûr (qolon) ya hey!

Ezê reben jî bi mendehuşî pirsîm: Erê gelo, mirovekê bê rîvîka stûr heye, pa ew hemî gilêşê rojane, meşkên xo pê dadigirîn, di kîdirê ra derikevît!?

Dirêjnakek min seredana çendîn dixtora kir, piştî min navê xo di listeka dirêj da dinivêstî, lê bi heman pirsîyar û bersiv û elagê hebik û şirînqa ji kilînkên wan yê kêmîrîn mercên saxlemiyê tê da nebin, derdikevtim, dê bêy noşdarên vî bajêrî hemiyan ya tiv kirî ye bin ezmanê êk, gotin dixtorêkê şareza û taybetmend li hewlêrê heye, ji dewlet serê birayên meyên kafir, ewên dûr nêzîkkirîn, di gavê da bi mobayilê min gera xo nivêstî, ewî jî piştî li raport û tişk û... Nêrî, listeka dermana nivêstî, weku hemiyan ji bîr nekir bêjît: "Ew demey derman tewaw bûn, carekî tir were!"

Gotin dixtorêkê kurd ji elmanya hatiye Silêmaniyê hema yê êkûêke, lê vîyabî bêhna te ya fireh bît, çunke pilêt û ger bi heyvane, lê heyvên çi û halê çi, pilên eskerî û hizbî û kargêrî û kursîkên perlemanî li dûv astê wastey ne, vêca pilêta noşdarekî!? Ewî jî parên xo wergirtin, ji bilî elagê dermana tinê ya li min zêdekirî, serma û reşebayê Silêmaniyê bû, ew bayê mirovî hişîk diket, eve ji bilî dermanên kurdî ji hingivîn û reşreşk û nivîştî û pêvexwandina Şêx û Seyida, Seyid ax ji Seyidda, niha têgehiştim, mirovek çak hebû digutinê Şêx lê evro çivarîka felîten bajêrî naznavê wan Şêx e, çunke telerûtên xulam û xizmetkar, şivan û gavan û penaper û vehewyayên mal û tekiya Şêxî eve ji bilî mey vexorên ji revîştî Şêxî bi xo, niha navê wan Şêx e, lê ya tenegehîştim seyide, ji ecema jî kurdî luc û seydatî!?

Heçyê çûme dev, gote min te qolon ya hey, erê çare çi ye, qolona xo jêvekem! Bo cara dehê û bîstê gotine min, te qolon ya heyî û eve girêday barê derûniyê te ye, vîyabî ji her acizyekê xo dûrbêxî û tinê bo xo keyf û xoşiyê çêkey.

Maşella gotin çenda bi sanahiye, bo xo xoşiyê çêke!? Heçku xoşî tirarê xoşavê yan avemasta li rex legena îbraxên kelemiya ye, min çend viya dê hindê vexom? Aferîn, Yaso xwedanê wî zikê hindî berçêlka çûçkê, te guh lêbît, eve kurdek ji xopana Mûsilê yan Kerkûka wêran bê ser îna, li dûv daxuyaniya nexoxana tengaviyan di vê heyvê da, eve sêzde jina-helbet bo bawerî bi pirêmizî-xo sot, ji bilî ewên li çûl û çiya termên wan hatîne dîtin, dolar hate xwar û li beramber bazar giranbû, topxana îranê gundên sinûrî topbaran kirin, firokên tirkî bo cara hizarê esmanê herêmê bezand, ji bilî tank û zirîpoşên li kela amêdiyê di mexel çûyin, Yaso eve hemî çinne, çi li wan komên gencên sinûrdaş dibin yan di deriya Îce da dibine xwarina masiya yan li ser sinûran dibine nêçîra qeçaxçî û muxlaciyan bikey, yan felîteyê bi diravê beytûlmal li nîva bajêrî tawerek li ser nivêstî mulik bo xudê (Al milk lî lah) bilin diket, di serdemê cîhangêriya cîhanî da, eşîretgeriya me di çerxê xo yê zêrîn da ye.

Gelo musulman çawa zarokî sunnet diken, wesa qolona nêr û mê yê me jêve ken, eger ne, bajêrê me li demekê nêzîk dê bîte şemmay*, ewa dê bi fişara xwînê destpêket, yê hebît dirav û pişt, ji bilindîya fişarê û yê ney ji nizmîya fişarê dê toş bît, ya giring fişare, ewa piştî demekî weku min dê lê bîte ariyana qolonê.

Înna lîllah, mecborim, wê êvariya zû weku fêrbûyim, dengê kasêteka stiranên daweteka şingalî ya bi dengê Seîd Gabarî min bi ser mal da berdabû, di berra car car min jî milên xo di hejandin, heku kesek ji min dipirsî: (Ew tu çi dikey?) êkser da bêjimê: (ezê pirovên bêariyê

dikem!?) di gel qutbûna karebê ji hatina xwarê ya sirkêtî û dengê girêlkirina bermîlan û qerebalxa jina û zarokan derkevtime der ve, hema bizanim, ka çi meseleye, çi dibînim, li wî çileyê havînê eve tankerê gazê ye!? Êkî bi tiranepêkirinive digot: (Hema baş e Mamo, dê keyine di muberrîda da!).

Di ser wî halê ra demê min dîtî şofêrê ji tankerî peyabûy, Emûye û yê serê merpîçê gazê girtî Kero ye.

— Uhub, uhub, zebur û şerşur/ rûvî û gurge-qehremanên zincîreka kartunî ne/ gehîştine êk, kuru Emu xulîser, ma her dê serê merpîçî kêşî wêvarî pokerê key?

— Serê merpîçî, gorî serê merpîçî bibim, ax serê merpîçî zêrî şil jê dihêt. Piştî birhên xo livandîn û serê merpîçî maçî kirî.

— Çi!?

Piştî çend rojeka li çayxanê Emoy (zêrê şil) bo min şirovekir, demê gotî: (Burxiya merpîçî ji tankerî bo jimêryarê matorê paldana gazê dû didana sist dikeyin, hosa merpîç bay didizît û li cihê du sed lîtir, bi gelekî sed û heştê lîtir diçine bermîlî, anku her xêzanekî bes bîst lîtir bî beramber behra mene, lîtir bi pênc sed dînara û bikirê têhinka mazutê lê yê hazire, vêca bihijmêre, lewra hero spêdê bi serê merpîçî ve maçî dikem û lave û diwa ji xudayê mezin dikem, merpîçî bo min û evî halî bo welatî bihêlît).

— Hey bê wijdan, her xêzan û bîst lîtir!? Û lê xurîm.

— Bo pêncî kesan bîst lîtir bê wijdanî ye, lê pêncî kes welatekê pawanbken!? Normal e. Û didanên xo têkhusîn.

Di wê gavê da ji ber derê me û ta ji dîwarê xwandîgehê derbazbûy, bermîl sê rêzî lêkzivirîn, serê min bo dehol û bêhna min gehîşte serê difina min, dexsîbûm, zivêrbûm, ev dola di nêvbera çiyayê reş û spî da bi ber firehiya xo, li ber min bo qelîçka kezwanê û ezê weku dêwê Elaedînî di çirakê dergirtî da bendkirî lêhatîm, min berê xo da çiyay û henaseka kûr helkêşa, em kurd di siruşt û pêkhatê xo da mîna kew û koviyan hez li bilindahiyên dikeyn, li wê germê revîm, min ew çiya daber sîngê xo, piştî ji pira gelî û taxê şehîdan ber bi kêliya Şedayê çûym, weku heciyan min li gel xo got: Da du çûçkan bi berekî bikujim, bikeme seyran û hem seredan.

Çend bilind dibûm, mîna tirumbêla berazîlî gêçê germatiya makîna min jî bilind dibû, ta gehîştîme ber dîwarê rebyê bêhna min çik bibû, leşê min di xuhê ra bibû avzihik, di rebyê da ewa ji gazînuyekê xêzanî li ber lêva rûbarê Dicle li Mûslê berî qadsiya şikodar xuştir, biraderê min li gel hevalên xo gelek bi ciwanî pêşwazî li min kir û qedrê min gelek girt, li ser şûrihê li hindav bajêrî rûniştî, her çende dê bêjin eve layengirî ye, lê bi rastî û bawer biken, dîmenê Duhokê serbarî bê xudanî û piştgehîve havêtinê, ji dîmenê her bajêrekê min di telefzîwnê da dîtî ciwantir e, eve ne entirnête û ne zerebîna kamîrê ye, belku ew e ya çavê min dibînin.

Di ber berîkana cigare kêşanê ra rojê ber bi avabûnê perên xo dadihêlan, heku bi hûrî min li bajêrî nêrî, qerebalix û livîna berelaya xelkî û tirumbêlan di vî bajêrê biçûk û cadên berteng da mirovî hêbetî dihêlît, gilasê duyê bi xoşî min vexwar, çayek tama wê xuştir ji tama tufê sîlanê di salên hevtê yan da, heku di kartûnên depî da dihat, lê her weku pêdivî hedara min nehat.

Dîmenê tavzerkê û hatinûçûna xelkî û tirumbêlan azirandme ve, di nav wan mirovên di rebyê da min hest bi tîniyatîyê kir, paşî û li wê bilindahyê xo di gel her kesê li nav bajêrî yan di her kesê da min xo dît û ji xo pirsîm, bo çî ev heste, pa bo çî ew kesên vî xelkî wesitîyayî, li ser milên xo helgirtî, bi bîbîka çavên xo parastî, taku gehandîne cihên bilind, hest bi arîşên xelkê wî naken, xo bê minnet dîken, taku roj lê di werdigerît û duxîna wan bi bendkekê ve dimînit? Hîngê bîra wan li xelkî dihêt, ew jî ne bi başî, belku bi gunehbarîkirina wan ku xelkekê bê soze, peze û tinê li dûv hezên xo diçît û ew di şaş nebûn, demê bi gopâlî di hajotin, lewra tinê ew hizir di evro ya xo û dabînkirina paşeroja nevîçirkên xo da dîken, giraniya van hizran û reşatiya çaya êk dem û kadiya cigara dehê pitir qolona min azirandin, zivêr bûm, bêhna min teng bû, mirov û cade û avahî taku çiyayên li dor bajêrî mîna baznê li dor zendkê baday, di çavê min da bi reş û spî ji êk di kopîkirîne, hest dikem bêhtengiyê û xemukiyê

hemî kunên pîstê min xetmandîne û rêk li dêrandina xuhê girtîne, lewra goma avê li pişt sikrî de, lê ya xem û xemukiyê di kuratiya min da şilqê vêdkevin. Di gel xatirxwastinê bi lez di layê dî yê çiyay da jûr da berev sikrî serinişîv bûm, li hîviya tiviyên gomê û dîmenê dilvekerê avê û keskatiyê... belku pîçekê bêhna min fireh biken, lê şûşeyên şkestî û qodîkên qurmiçandî û bitlên vala û elagên hemereng û cur li her cihê, ew dergeh li min girt û ew henase qutkir.

35. Salih Xazî

Salih Xazî li sala 1967-ê li gundê Kurka, devera Goliya ji dayik bûye. Xwendina seretayî li gundê Kaniya Toya û sê salên nawendî li Batîfa xwendiyê. Li sala 1983-ê derbiderî Îranê bûye û li bajêrê Yezd akincî bûye. Piştî serhildanê, vegeryaye Kurdistanê. Çendîn babetên cûrbecûr, ji zimanê farisî wergerandîne û di govar û rojnamên kurdî de belav kirîne. Di sala 1999ê de, dest daye nivîsînê.

Endamê Yekitiya Nivîserên kurd/ Duhok.

Endamê Sendîka Rojnamevanên Kurdistanê û cîhanê ye.

Ji sala 1999-ê ta sala 2003-ê peyamnêrê heftenameya Gulanê bû li Duhokê.

Ji sala 2004-ê ta 2007 -ê endamê desteka nivîsînê ya kovara Nûbûn bû.

Niha berpîrsê ragehanidînê ye li koçka qaymeqamiya qeza Sêmelê.

Komeleka çîrokên bi navê “Deriyê Tiratê” li sala 2005-çapkiriyê.

Li sala 2004-ê xelata baştirîn çîrok li Duhokê wergirtiye.

Dewlet di bazinê gomanê da

I

Xwe da paş û ser simek li rendula wî da, kêlbên wî qîç bûn, bêhna genî ji kelexê wî yê mirar firî.

II

Meştuxê wî kete ser tiyekê û bi kendalî da girêl bû, li pişt qaçekê hate qefê, çendîn qurm û darên wî rêhlî li pişt pengiyan û bo gizîrteyeka ji bîr kirî, tenê nav ma li dinê.

III

Eve çi gizîrteyeka bê bêjine! Eve hemî kiloxên sera ne, sersim û paşpehnîne, qedên şal û lawendiya ne, yên bûyne helamet, dehbe jî neşên leq bidin.

IV

Helamet zindî bûn, bo qulîzên, fisilduman, xîz xilole bû, hemî bi ezman ketin, pêk ve bi hişkehewarekê digotin; Decal rabû, Decal rabû.

V

Pistûya Decalî girtin û rawuşandine dadgehê. Ka çawan tûyan dadiqutin, wesan şêlkên pirsîyaran jê dihatin kirin, lê her bersiveka dayî, bi devî, dirîte bi xwe ve, êdî ne dihate şuştin.

VI

Lêvên xwe bi muçkekê ve muç kirin, singê xwe piv da û ji binê piyan gaziyek rahêla: Werin azadiyê, werin azadiyê. Dengê wî bi kevira diket, azadî dikete di rûbarî da.

VII

Azadî ne bi tinê nan, (...) û geryane, azadî ew e tu li tariyê bi azadane hizr û nêrîna xwe bêjî û roja nîvro, li ser cadan komê xwe xwehir bikî, bêyê ku tu bi tibra bihêye nîşan kirin.

VIII

Bi tibra destî amajekirê, herdu şepîlên wî girtin, dema ku di pozxanî ve, daxwaza rojnameyekê kirî, şepolekê lêv û limtorên wî geztin, ma te zêdetir çi divêt?.

IX

Min eşq divêt, jiyana divêt, min dewlet divêt, bi serê te dewletê şû kir, te dereng xwast, ewî berî te rakir, lê hêştê ne veguhastiye!

X

Dewlet û dewletbûnê, destur divêt, leşker divêt, sînor divêt, kirasekî kesk û sor û zer divêt?

XI

Serê xwe bi balîfkê vena, xwe dibin cudelîkê ve nixaft, berî dîkil sipêdê rabegehînin, vecinqî. Wê rojê hemiyê di nav gêleşûka hizran da hate werpêçan.

XII

Roja din, alayekî mezin li ser banê xwe çikland û zarokên xwe kêşane jêr sîbera wî,
- Eve min bi xwe, li mal xwe kire dewlet!
